

17015339

Gedeputeerde Staten**Voorzitter Provinciale Staten van Zeeland**

T.a.v. p/a Statengriffie
Postbus 6001
4330 LA MIDDELBURG

PROVINCIE ZEELAND	
AED. SG	AMBT. pb-ska
AED. TERMIJN	
DATUM 18 JULI 2017	
DOC.NR.	
ZAAK.NR.	
CLASS.	

onderwerp
Jaarrekening NV Zeeland Seaports 2016

kenmerk
17015681

behandeld door
drs. J.J.P. Verhage
(0118) 631085

verzonden

18 JULI 2017

Middelburg, 17 juli 2017

Geachte voorzitter,

In onze vergadering van 10 juli 2017 hebben wij de jaarstukken 2016 van NV Zeeland Seaports (ZSP) behandeld. Deze jaarstukken zijn door de accountant voorzien van een goedkeurende controleverklaring.

Jaarrekeningproces

Wij hebben uitvoerig stilgestaan bij deze jaarstukken. Met name de positie rondom Thermphos, zoals uiteengezet in de jaarstukken, heeft de nodige aandacht gevraagd. Deze positie wijkt namelijk af van het standpunt van de Provincie omtrent de verantwoordelijkheden van de sanering Thermphos. Uit de jaarstukken van ZSP blijkt namelijk niet dat ZSP van mening is dat zij een financiële verantwoordelijkheid heeft in de wettelijke verplichte sanering, terwijl wij van mening zijn dat onze financiële verantwoordelijkheid niet verder gaat dan het passief veilig maken van het terrein. Veelvuldig is over de jaarstukken met ZSP gesproken. Uiteindelijk heeft dit ertoe geleid dat ZSP haar jaarstukken tekstueel heeft aangepast en daarmee pas in een laat stadium definitief heeft opgemaakt. Alhoewel blijkt uit de jaarstukken dat ZSP en de Provincie een verschillend standpunt hebben over de verantwoordelijkheden met betrekking tot de sanering Thermphos, neemt dat niet weg dat de positie rondom Thermphos in de jaarstukken ZSP is opgesteld vanuit het standpunt van ZSP.

Vanwege deze afwijkende standpunten zou instemming door de Provincie met deze jaarstukken kunnen betekenen dat zij daarmee het standpunt van ZSP overneemt, waardoor zij haar eigen positie in het Thermphos dossier zou kunnen schaden. Het college van GS heeft zich hierover juridisch laten adviseren.

Het niet instemmen met de jaarstukken zou echter complicerend zijn voor met name het fusieproces, maar ook de dagelijkse bedrijfsvoering bemoeilijken. Omwille van het bedrijfsbelang en het fusieproces hebben wij daarom aangegeven toch in te kunnen stemmen met de jaarstukken, onder de voorwaarde dat het bestuur van ZSP - voorafgaand aan de behandeling van de jaarstukken in het AB-overleg GR ZSP en de AvA ZSP - schriftelijk verklaart dat de instemming door de Provincie op geen enkele wijze impliceert dat zij daarmee het standpunt van ZSP overneemt inzake de verantwoordelijkheden met betrekking tot de sanering. Tevens dient ZSP daarbij schriftelijk te bevestigen dat zij zich nimmer zullen beroepen op deze goedkeuring ter ondersteuning van haar standpunt of ter bestrijding van het standpunt van de Provincie. ZSP heeft dit expliciet bevestigd in haar brief van 10 juli jl. Deze brief hebben wij bijgevoegd.

Beoordeling jaarrekening

De geconsolideerde jaarrekening laat over 2016 een positief resultaat zien van € 13 miljoen ten opzichte van € 8 miljoen het jaar daarvoor. Het groepsvermogen is, inclusief dit positieve resultaat, daarmee toegenomen tot € 147 miljoen ultimo 2016. De positieve kasstroom uit operationele activiteiten in 2016 heeft ZSP in staat gesteld om ruim € 25 miljoen op het bankkrediet te kunnen aflossen. Dit heeft een gunstig effect op de solvabiliteit van de vennootschap.

Afgezien van de positie rondom Thermphos in de jaarrekening, zoals hiervoor uiteengezet, hebben wij geen opmerkingen bij de jaarrekening.

Behandeling jaarrekening

In de AB-vergadering van de GR ZSP op 14 juli jl. is de jaarrekening NV ZSP 2016 behandeld en aansluitend vastgesteld in de algemene vergadering van aandeelhouders op 14 juli jl.

De jaarstukken NV ZSP 2016 hebben wij ter kennisname bij deze brief bijgevoegd.

Met vriendelijke groet,
gedeputeerde staten,

Dr. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris

Bijlagen: 2.

Gedeputeerde Staten van de
Provincie Zeeland
Drs. J.M.M. Polman
Postbus 6001
4330 LA MIDDELBURG

Uw brief van: 7 juli 2017
Uw kenmerk: 17015038
Onderwerp: Jaarrekening 2016 NV ZSP
Bijlage(n):

Ons kenmerk: 217754
Behandeld door:
Telefoonnummer:
Datum: 10 juli 2017

Geachte heer Polman,

Naar aanleiding van het vaststellen van de jaarrekening van de NV Zeeland Seaports 2016 en de déchargeverlening aan de bestuurders en commissarissen van ZSP over 2016 door de algemene vergadering van aandeelhouders bericht ik u thans als volgt.

Het bestuur en de commissarissen van de N.V. Zeeland Seaports realiseren zich dat de standpunten van de Vennootschap en de Provincie Zeeland ten aanzien van de financiële verplichtingen van de Vennootschap, haar deelneming VCB, en de Provincie Zeeland ten aanzien van de (kosten van de) sanering van het voormalige Thermphos-terrein verschillen.

Hierbij bevestig ik, mede namens VCB, dat het besluit tot goedkeuring van deze Jaarrekening en dit besluit tot décharge van het Bestuur en de commissarissen door de algemene vergadering van aandeelhouders op geen enkele wijze impliceert dat de Provincie daarmee instemt met het standpunt van de Vennootschap ten aanzien van de financiële verplichtingen.

Verder zeg ik hierbij uitdrukkelijk toe dat wij ons nimmer zullen beroepen op deze goedkeuring of deze décharge ter ondersteuning van ons standpunt of ter bestrijding van het standpunt van de Provincie.

Hoogachtend,

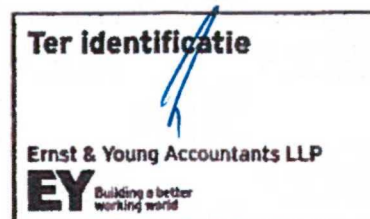

J.P.D.M. Lagasse
CEO

Jaarverslag 2016

Inhoudsopgave

Deel 1. Bestuursverslag

Voorwoord van de directie

Verslag van het havenbedrijf

Hoofdstuk 1 De haven in cijfers

Hoofdstuk 2 Over Zeeland Seaports

Hoofdstuk 3 De haven in ontwikkeling

Hoofdstuk 4 Verslag van de Havenmeester

Hoofdstuk 5 Personeel

Bericht van de Raad van Commissarissen

Deel 2. Jaarrekening

Vennootschappelijke balans per 31 december 2016

Vennootschappelijke winst- en verliesrekening 2016

Kasstroomoverzicht over 2016

Grondslagen voor de financiële verslaglegging

Toelichting op de vennootschappelijke balans per 31 december 2016

Toelichting op de vennootschappelijke winst- en verliesrekening 2016

Geconsolideerde balans per 31 december 2016

Geconsolideerde winst- en verliesrekening 2016

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2016

Grondslagen voor de financiële verslaglegging

Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december 2016

Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening 2016

Ondertekening van de jaarrekening

Deel 3. Overige gegevens

Statutaire bepaling omtrent resultaatbestemming

Controleverklaring accountant

Deel 1 Bestuursverslag

VOORWOORD VAN DE DIRECTIE

INLEIDING:

Voor Zeeland Seaports was 2016 een jaar waarin werd voorgesorteerd op een sterke toekomst voor de haven. Ook financieel was het een goed jaar. De eerder ingezette transformatie naar een bedrijfsmatiger en beter performende organisatie toont een duidelijk én aanhoudend effect. Die verbeterende financiële situatie is essentieel om toekomstgerichte investeringen in de haven te kunnen doen.

Bovendien was 2016 het jaar waarin het nieuwe Strategisch Masterplan *Winning Combinations* door de aandeelhouders definitief werd vastgesteld. In deze eigentijdse strategie ligt de focus meer dan ooit op regisseren, clusteren van bedrijven, innovatief samenwerken en symbiosevorming. Binnen het eigen havengebied, maar ook met andere havens. Na vaststelling van het plan is voortvarend een start gemaakt met de implementatie door het opstellen en uitvoeren van een concrete en meetbare managementagenda bij deze strategie.

Met omliggende havens is gesproken over wensen, mogelijkheden en verwachtingen omtrent samenwerking. Ondersteunend advies van McKinsey toonde duidelijk aan dat vooral door intensievere samenwerking met de haven van Gent een sterkere positie en extra slagkracht ontstaat die positief effect zullen hebben op belangrijke sociaaleconomische indicatoren. Die verkenningen en onderzoeken leidden ertoe dat op 7 november tijdens de Vlaams – Nederlandse Top in Gent door Zeeland Seaports en het havenbedrijf Gent een intentieverklaring is getekend voor een fusieverkenning. Een belangrijk tekenmoment dat plaatsvond onder zeer gewaardeerd toezicht van de Vlaamse minister-president Geert Bourgeois en de Nederlandse minister-president Mark Rutte. Een samenwerking die overigens niet belemmert dat ook met andere havens op projectbasis wordt samengewerkt.

GRONDUITGIFTE EN ZEEOVERSLAGCIJFERS

De positieve gevolgen van voortdurende en stevige acquisitie-inspanningen vinden we dit jaar terug in forse gronduitgiften. Daar waar in de strategie wordt gesproken over een gemiddelde gronduitgifte van 20 ha per jaar zijn de resultaten over 2016 bovengemiddeld: onder markconforme voorwaarden werd 27,5 hectare uitgegeven in erfpacht, 17,5 ha verkocht en 0,2 hectare verhuurd. Daarnaast is 43 ha leidingstrook uitgegeven voor de bouw van een solarpark. Een goed signaal, omdat gronduitgiften een indicator zijn van toenemende bedrijfsactiviteiten in de haven.

De zeegebonden overslag bij de bedrijven in de haven steeg licht met circa 0,5% en de overslag binnenvaart steeg flink met 5%. Ondanks deze positieve cijfers staat Zeeland Seaports – zoals ondertussen bekend – kritisch tegenover deze indicator waarmee havens onderling vaak vergeleken worden. Tonnages alleen zijn geen goede manier om havens de maat te nemen. Toegevoegde waarde en betekenis voor de werkgelegenheid zijn passender indicatoren. Zeker als we kijken naar de toekomst en de noodzaak tot een meer circulair opererende duurzame economie. Deze economie zal juist gekenmerkt worden door clustering, directere uitwisseling en daarmee juist minder overslag. Maar de beperking van overslag als indicator geldt breder. De Sloehaven ontwikkelde zich de afgelopen jaren tot een belangrijke hotspot op het gebied van duurzame offshore wind projecten. Ook hier zien we een hoge toegevoegde waarde en een grote betekenis voor werkgelegenheid en duurzaamheid, maar de projectladingen kennen slechts een zeer beperkt tonnage.

WARMCO₂

Na jaren van achterblijvende resultaten zijn de gronden van het zeer duurzame glastuinbouwcomplex, gelegen in de polders achter het bedrijf Yara, nu zo goed als uitgegeven. In 2016 is bovendien de bebouwing van het areaal zo goed als verdubbeld: van 53 ha naar 96 hectare. Dit is positief voor het resultaat van WarmCO₂. Een herfinanciering van € 35 mln. van de deelneming WarmCO₂ zal daarnaast vanaf 2017 jaarlijks een voordeel opleveren in de rentelasten van € 0,7 mln.

VENNOOTSCHAPPELIJKE FINANCIËLE RESULTATEN EN CASHFLOW

Het bedrijfsresultaat verbeterde ten opzichte van 2015 met circa € 4 mln en het operationeel resultaat (bedrijfsresultaat inclusief resultaat deelnemingen) verbeterde zelfs met circa € 5 mln. Daarmee kwam het bedrijfsresultaat uit op ruim € 27 mln en het operationeel resultaat op ruim € 22 mln.

Bij het voorsorteren op een gezonde toekomst is ook in 2016 sterk ingezet op het verbeteren van de inkomsten enerzijds en het onder controle houden van de uitgaven anderzijds. Dit onder andere door efficiëntere bedrijfsvoering en scherpere inkoop. In 2016 verbeterde daarmee de Net Debt/EBITDA ratio tot 9, waar die vorig jaar nog 11 was.

Zeeland Seaports betaalde in 2016 nog een fors bedrag aan rentelasten. In totaal € 9,1 mln. Ondanks die rentelasten bedroeg het nettoresultaat over 2016 uiteindelijk ruim € 13 mln.

De cashflow was in 2016 bijzonder goed. Dit creëerde voor Zeeland Seaports een aflossingsruimte van € 26 mln wat rechtstreeks leidt tot een groei van de aandeelhouderswaarde.

FORSE STIJGING TOEGEVOEGDE WAARDE EN WERKGELEGENHEID

De toegevoegde waarde van de Nederlandse zeehavens en de werkgelegenheid in die havens worden jaarlijks centraal gerapporteerd. Dit doet de Erasmus Universiteit Rotterdam, in opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Milieu. In 2016 verschenen de economische cijfers over 2015 waaruit bleek dat de directe toegevoegde waarde van de haven is stegen met meer dan 15% tot ruim € 3,2 miljard. De totale toegevoegde waarde van de haven is ruim € 5,1 miljard. De directe werkgelegenheid steeg met 2% naar circa 15.500 banen. De totale haven gerelateerde werkgelegenheid bedraagt circa 32.500 banen. Zowel in Vlissingen als in Borsele en Terneuzen steeg het aantal arbeidsplaatsen dat direct is te relateren aan de activiteiten in de haven.

DUURZAAMHEID WERKT

Binnen het Werkprogramma Zeehavens startte Zeeland Seaports in 2016 het vergunningentraject voor de noodzakelijke verbetering van de nautische toegang van de Sloehaven. Rond dit project werd veelvuldig met natuur- en milieupartijen overlegd, temeer omdat de ontwikkeling van de maatwerkgeul op de Wielingen - die de verbeterde toegang mogelijk moet maken - één van de prestatie-indicatoren is van de Ambitie 2030 *Duurzaamheid Werkt!* Dit is een convenant met concrete en ambitieuze duurzaamheidsafspraken dat in 2016 door PORTIZ, de Zeeuwse Milieu Federatie, de provincie en Zeeland Seaports. Een andere belangrijke ontwikkeling binnen dit convenant is de Europese CEF-aanvraag die door Zeeland Seaports bij de Europese Commissie is ingediend om onderzoek te doen naar snelle verbetering van het spoor in de Kanaalzone.

DE KRACHT VAN DE REGIO TONEN

In 2016 heeft Zeeland Seaports stevig ingezet om richting de beleidmakers in met name Den Haag te laten zien wat de waarde is van Zeeland Seaports in termen van toegevoegde waarden en werkgelegenheid, voor de regio Zeeland én voor Nederland. Regionaal econoom Walter Manshanden van NEO Observatory nam hiertoe halverwege het jaar tijdens het Zeeuwse havencongres een belangrijke aftrap. Hij liet aan de hand van cijfers het belang zien van Zeeland Seaports voor de regio, en het belang van de krachtige economische regio voor heel Nederland. Tijdens de zeer goed bezochte *Haagse Havenlunch* in september toonde Kees Verweij van Buck Consultancy International (BCI) de aanwezige Kamerleden en topambtenaren de kracht van de Zeeuwse haven. Tegelijkertijd benadrukte hij de noodzaak van goede infrastructuur om deze kracht te behouden en nog verder te versterken. Eerder onderzoek van BCI liet al zien dat rijksinvesteringen in de infrastructuur in en om het havengebied gedurende vele jaren zijn achtergebleven ten opzichte van de andere Nederlandse zeehavens.

VAN CITTERS BEHEER, gebeurtenis na balansdatum

In 2014 is er een aannemingscontract (turnkey overeenkomst) gesloten met de aannemerscombinatie Decontamination Services BV (DS) voor het belangrijkste gedeelte van de veiligstelling van het terrein van het voormalige Thermphos. De uitvoering van de aannemingsovereenkomst heeft o.a. te maken met de noodzakelijke verwerking van 3.400 ton gevaarlijk fosfor(slik). Voor de verwerking daarvan heeft DS een nieuwe installatie ontworpen en gebouwd, die mei 2016 in werking is getreden. Op het moment dat de installatie in werking kon worden genomen was de contractuele deadline echter al verlopen. VCB heeft voordien en nadien diverse malen een verbeterd plan van aanpak aan DS gevraagd om o.a. het productietempo van de fosforverwerking te verhogen.

Eind 2016 heeft VCB opnieuw een verbeterd plan van aanpak gevraagd. DS maakt met dit nieuwe plan nog steeds ruim onvoldoende voortgang en er is ook geen zicht op verbetering. In maart 2017 is nog steeds 2.000 ton fosfor over. Het volledig verwerken van fosfor(slik) is belangrijk want daarmee verdwijnt een van de belangrijkste gevaar-aspecten op de site. VCB heeft daarom in maart 2017 de overeenkomst met DS ontbonden cq opgezegd en DS hierbij aansprakelijk gesteld voor de schade ten gevolge van de tekortkomingen in de nakoming van de turnkey overeenkomst. Partijen zijn met elkaar in overleg over de verdere (financiële) afwikkeling uit hoofde van de ontbinding van de overeenkomst.

Op 31 maart 2017 heeft VCB een nieuw plan van aanpak opgesteld. Op basis van dit plan van aanpak is een inschatting van de kosten gemaakt voor de volledige sanering van het Thermphos terrein en de beheerskosten die daarmee samenhangen. VCB gaat er hierbij van uit meer taken in eigen regie uit te voeren. De hiermee gepaard gaande kosten volgens het basis scenario voor de volledige sanering zijn geraamd met een bandbreedte van € 91,5 miljoen - € 134,6 miljoen. Momenteel is de Provincie Zeeland in overleg met VCB, Zeeland Seaports en het Rijk om tot dekking van in het plan van aanpak genoemde kosten te komen en daarmee tot een oplossing voor de sanering van Thermphos. In dat kader vinden ook onderhandelingen plaats over de concrete invulling van het plan van aanpak, als ook over de toedeling van de verantwoordelijkheid voor de kosten zoals deze zijn opgenomen in het plan van aanpak.

In mei 2017 heeft VCB een claim ontvangen van de voormalig aannemer DS. De claim beroept zich op onrechtmatige ontbinding en toerekenbare tekortkomingen. VCB heeft op deze claim schriftelijk gereageerd waarbij deze wordt weerlegd. VCB beraadt zich op verdere stappen en reactie.

ONDERNEMINGSRAAD EN PERSONEEL

Voortdurend en nauwgezet overleg met het personeel en de organisatie is – juist bij de implementatie van een nieuwe strategie en in een periode van fusieverkenning – belangrijker dan ooit. In 2016 heeft veelvuldig formeel en informeel overleg plaatsgevonden met de ondernemingsraad van Zeeland Seaports. Op 7 november een bijeenkomst georganiseerd waar het voltallige personeel is geïnformeerd over de fusieverkenning met de haven van Gent. In de periode daarna zijn maandelijks

personeelsbijeenkomsten georganiseerd waar de fusieverkenning en de stand van zaken steeds hoog op de agenda stonden.

AANDEELHOUDERS EN RAAD VAN COMMISSARISSEN

In 2016 is diverse malen met onze aandeelhouders overlegd en afgestemd. Om hun een volledig beeld te geven van de ontwikkelingen in de haven, maar ook om hen te informeren over de uitvoering van de nieuwe strategie en – natuurlijk – de fusieverkenning met de haven van Gent. Tijdens de jaarlijkse bijeenkomst voor gemeenteraden en Provinciale Staten van de aandeelhouders in november is ook een uitgebreide toelichting gegeven op de ontwikkelingen in de haven en de fusieverkenning.

Met de Raad van Commissarissen is gedurende het jaar zeer intensief overlegd over de implementatie van het strategisch masterplan, de fusieverkenning en Thermphos. Daarnaast zijn belangrijke financiële en commerciële ontwikkelingen met hen besproken.

VOORUITBLIK 2017

In de prognose voor 2017 houdt Zeeland Seaports rekening met een bijdrage in de Zeesluis van € 6 mln die naar verwachting ten laste van het resultaat 2017 gebracht zal worden. Daarnaast wordt er geïnvesteerd in de Scheepswerf Reimerswaal (€ 4 mln) en spoor Axelse Vlakte (€ 2 mln). Ook is een bedrag voorzien ten behoeve van reconstructie van boordvoorzieningen (€ 3 mln).

Deze investeringen kunnen niet volledig worden opgevangen door interne financiering. Naar verwachting zal de schuldpositie licht oplopen naar € 339 mln. Tevens zal in 2017 de rollover lening bij NWB van € 200 mln afgelost worden. Zeeland Seaports is in gesprek met bankiers om deze positie te herfinancieren, waarbij met name de condities waaronder herfinanciering plaatsvindt relevant zijn.

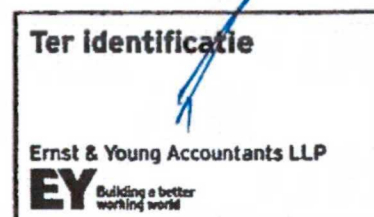
In de personele bezetting wordt een lichte toename voorzien van 2,7 fte. Dit is in lijn met de ambities van het Strategisch Masterplan en de daaruit voortkomende ontwikkeling van nieuwe functies en specialisaties. Verder zal in de fusieverkenning met havenbedrijf Gent uiteraard ook veel zorg worden besteed aan de personele gevolgen.

DANK

Voor u ligt weliswaar het bestuursverslag van havenbedrijf Zeeland Seaports, maar het zijn de bedrijven in de haven en hun medewerkers die de haven maken zijn wat hij is. De derde zeehaven van Nederland. De haven met de grootste toegevoegde waarde per arbeidsplaats van alle Nederlandse havens. Iets waar we trots op kunnen zijn en wat we moeten koesteren. Onze dank gaat dan ook uit naar hen.

Terneuzen, 6 juli 2017

Mr. Jan Lagasse, CEO Zeeland Seaports

VERSLAG VAN HET HAVENBEDRIJF

HOOFDSTUK 1 DE HAVEN IN CIJFERS

Tabel 1. Aan- en afvoer over zee van goederen naar verschijningsvorm en goederensoort x 1.000 ton

Verschijningsvorm	Aanvoer		Afvoer		Totaal		Verschil %
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	
Natte bulk	8.344	8.902	3.890	4.586	12.234	13.488	+ 10,3%
Aardolieproducten	4.158	4.399	2.019	2.222	6.177	6.622	+ 7,2%
Vloeibare gassen	2.716	3.105	164	704	2.881	3.808	+ 32,2%
Chemische producten	1.105	1.113	1.002	1.172	2.106	2.285	+ 8,5%
Overige vloeibare goederen	365	285	705	488	1.070	774	- 27,7%
Droge bulk	7.065	6.562	3.042	3.412	10.107	9.975	- 1,3%
Granen	204	289	11	0	214	289	+ 34,7%
Voedingsmiddelen	23	0	30	18	53	18	- 65,9%
Kolen	3.748	2.988	421	801	4.169	3.788	- 9,1%
Ertsen/ruwe mineralen/bouwmaterialen	413	330	228	96	642	426	- 33,6%
Metalen (producten)	26	5	113	103	139	108	- 22,5%
Chemische producten	192	382	50	14	242	396	+ 63,5%
Overig	2.459	2.569	2.188	2.380	4.647	4.949	+ 6,5%
Stukgoed	7.695	7.084	3.067	2.686	10.762	9.770	- 9,2%
Containers	184	203	190	321	374	523	+ 40,0%
(incl. Ro/Ro Containers)	600	541	891	795	1.492	1.336	- 10,4%
Ro/Ro							
Overig Stukgoed	6.910	6.341	1.986	1.570	8.896	7.911	- 11,1%
Totaal	23.103	22.549	10.000	10.685	33.102	33.234	+ 0,4%

1.1 TOELICHTING ZEEOVERSLAGCIJFERS

De totale zeegebonden overslag is in 2016 met bijna een half procent gestegen tot 33,2 miljoen ton in vergelijking met 2015. Het totaal ligt iets lager dan de gemiddelde overslag over de afgelopen zeven jaar (33,8 miljoen ton).

Natte bulk

Ondanks een onderhoudsstop bij een van de grootste spelers in de haven is een forse stijging zichtbaar in aan- en afvoer van aardolieproducten en vloeibare gassen. Ook is er een toename zichtbaar in de overslag van chemische producten. Dit alles heeft in 2016 geleid tot een forse procentuele groei van het grootste segment in de haven.

Droge bulk

Droge bulk kende een slechte start van het jaar. Die slechte start werd gedurende het jaar redelijk goedge maakt waarmee de overslag uiteindelijk bijna gelijk was aan die in 2015. Wel zijn er flinke verschillen zichtbaar tussen de goederensoorten. De overslag van kolen is zoals verwacht gedaald met ongeveer een half miljoen ton. Dit onder andere als gevolg van de sluiting van de EPZ centrale eind 2015 en de slechte steenkoolmarkt op dit moment. De overslag van erts kent altijd al een grillig verloop en is in 2016 gedaald. Een opvallende stijging is te zien in de overslag in tarwe en mais.

Stukgoed

De overslag van breakbulk kende een daling. De overslag in cellulose nam af en de hoeveelheid aluminium in de haven wordt kleiner, met als gevolg dat er in totaal minder overslag is. De overslag van bananen groeide sterk omdat een stop van Chiquita in Bremerhaven is vervallen en nu in Vlissingen plaatsvindt. De overslag van containers groeide heel stevig met zo'n 150.000 ton. Dit als gevolg van de inspanningen om nieuwe containerlijndiensten aan onze haven te binden. Ook is een langzame containerisatie van voedselproducten zichtbaar in de haven.

1.2 MARKTAANDEEL ZEELAND SEAPORTS

De Hamburg - Le Havre range is een ranking van Noord-Europese havens die doorgaans met elkaar vergeleken worden. Over 2016 is te zien dat de totale overslag zeevaart in de havens in de Hamburg - Le Havre range licht is gestegen. Stijging is alleen zichtbaar bij de havens van Antwerpen en Gent. Binnen deze ranking zijn de posities die de verschillende havens innemen gelijk gebleven.

Tabel 2. Marktaandeel Hamburg – Le Havre range

Haven	2014 overslag	2014 marktaandeel	2015 overslag	2015 marktaandeel	2016 overslag	2016 marktaandeel
Rotterdam	444	36,1%	466	37,6%	461	37,1%
Antwerpen	199	16,2%	208	16,8%	214	17,2%
Hamburg	145	11,8%	138	11,1%	138	11,1%
Amsterdam	98	8,0%	97	7,8%	97	7,8%
Bremen	78	6,3%	73	5,9%	73	5,9%
Le Havre*	67	5,5%	67	5,4%	65	5,3%
Duinkerken*	47	3,8%	47	3,8%	47	3,8%
Zeebrugge	43	3,5%	38	3,1%	38	3,0%
Zeeland Seaports	35	2,9%	33	2,7%	33	2,7%
Gent	26	2,1%	26	2,1%	29	2,3%
Wilhelmshaven*	25	2,0%	25	2,0%	25	2,0%
Rouen*	22	1,8%	22	1,8%	23	1,8%
Totaal	1229	100%	1240	100%	1243	100%

*schatting

1.3 ONTWIKKELING BINNENVAART

De overslag binnenvaart steeg met 5% van 31,6 miljoen ton naar 33,2 miljoen ton, waarmee overslag zeevaart en overslag binnenvaart allebei 33,2 miljoen ton bedragen.

1.4 TOTALE WATERGEBONDEN OVERSLAG

De totale watergebonden overslag (zeevaart en binnenvaart) is met de stijging van zowel de zeevaart- als de binnenvaartoverslag gestegen: van 64,7 miljoen ton naar 66,4 miljoen ton.

1.5 ONTVANGEN SCHEPEN

In 2016 daalde het aantal binnenkomende zeeschepen met 5%. Het aantal binnenvaartschepen was zo goed als gelijk als in 2015. Net als in 2015 is een langzame verschuiving in aan- en afvoer van zeevaart naar binnenvaart zichtbaar.

N.V. Zeeland Seaports

Ter identificatie

10

Ernst & Young Accountants LLP

EY Building a better
working world

Tabel 3. Aantal schepen

	2014	2015	2016
Zeeschepen	5.496	5.786	5.521
Binnenvaartschepen	20.294	22.588	22.577

1.6 FINANCIËEL RESULTAAT EN FINANCIËLE RATIO'S

Het vennootschappelijk financieel resultaat over 2016 bedraagt € 13 mln positief en is als volgt opgebouwd:

(x € 1000)	2015	2016
Bedrijfsresultaat	23.164	27.044
Resultaat deelnemingen	-5.650	-4.818
Operationeel resultaat	17.514	22.226
Financiële baten en lasten	-9.485	-9.191
Resultaat boekjaar	8.029	13.035

Het resultaat van de deelneming WarmCO₂ was, ondanks de boeterente in verband met het aangaan van een nieuwe lening met lagere rente, nagenoeg gelijk aan 2015. Het resultaat van Valuepark Terneuzen verbeterde fors ten opzichte van 2015.

IN FINANCIËLE RATIO'S

De belangrijkste vennootschappelijke financiële ratio's hebben zich in 2016 positief ontwikkeld:

	31-12-2014	31-12-2015	31-12-2016	ZSP norm 2028
Solvabiliteit	22%	24%	26%	>30%
DSCR	0,9	1,37	1,4	>1,35
ICR	2,3	3,3	3,8	>2,5
Net Debt/EBITDA (in jaren)	15,0	11,4	9,4	<6

De kasstroom gerelateerde ratio's zijn verbeterd. Dit is het gevolg van het aflossen van schulden in de laatste jaren. In 2013 is € 14 mln afgelost, in 2014 € 8 mln, in 2015 € 22 mln en in 2016 is de aflossingsruimte € 26 mln.

HOOFDSTUK 2 OVER ZEELAND SEAPORTS

In de afgelopen vijftig jaar ontwikkelde het Zeeuwse havengebied zich tot derde zeehaven van Nederland.

De strategische ligging aan de monding van de Westerschelde, diep vaarwater en prima achterlandverbindingen vormen de basis voor het succes van de ruim tweehonderd bedrijven in ons havengebied. Zo'n 32.500 mensen verdienen in en om de haven dagelijks de kost en dragen tegelijkertijd zo hun steentje bij aan de grote toegevoegde waarde van onze haven: € 5,1 miljard, ieder jaar weer. In de Zeeuwse haven wordt dus geld verdiend. Niet voor niets noemen we de Zeeuwse haven dan ook de motor van de regionale economie.

STRATEGIE: WINNING COMBINATIONS

Het in 2016 vastgestelde Strategisch Masterplan *Winning Combinations* schept kaders, denkbeelden en concrete doelen die Zeeland Seaports in de planperiode 2016–2022 wil behalen. De weg daar naartoe wordt door middel van een duidelijke managementagenda en jaar- en projectplannen samen met het personeel geconcretiseerd. Zeeland Seaports streeft ernaar om aan de hand van deze strategie een fit havenbedrijf te zijn en samen met fitte bedrijven een fitte haven te vormen. Dat is goed voor alle partijen. Voorwaarden hiervoor zijn een goede haveninfrastructuur, een financieel sterke positie en een efficiënte en effectieve organisatie. Een organisatie die klanten in hun ontwikkeling faciliteert en proactief kansen helpt verwezenlijken met het vinden van de juiste combinaties. Samenwerking is daarbij een sleutelwoord, waarbij Zeeland Seaports de rol van actief regisseur en ontwikkelaar vervult.

Het Strategisch Masterplan *Winning Combinations* kent zeven pijlers:

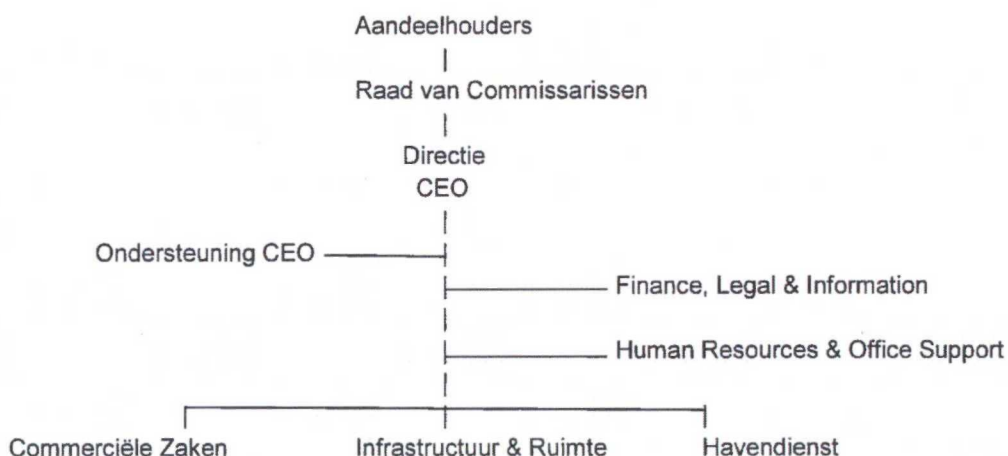
- Clusteren van fitte bedrijven: bedrijven versterken elkaar door optimale dienstverlening, schaalvoordelen, innovatie en door het gebruik te maken van elkaars kennis, producten en reststromen.
- Goede leefomgeving: de ontwikkeling van het havengebied moet gepaard gaan met goede natuur en leefbaarheid in de omgeving.
- Optimale infrastructuur: in 2022 is sprake van een optimale infrastructuur waarbij voldoende uitgeefbare ruimte is gecreëerd of ontwikkeld om te voldoen aan de groeiende ruimtebehoefte van bedrijven. Daarnaast worden asset- en lifecyclemanagement ingevoerd met aandacht voor de flexibiliteit en multi-inzetbaarheid van de haveninfrastructuur.
- Nautische aantrekkelijkheid: in 2018 is een nautische diepgang van minstens 17 meter in de Sloehaven gerealiseerd. Ook is het MIGHT-programma in 2018 gerealiseerd. Mede hierdoor is de *turnaround time* voor de scheepvaart in 2022 minstens gelijk aan die in 2015, ondanks het sterk toegenomen verkeer.
- Financieel gezond: door de groei in uitgifte van terreinen, markconforme contracten, clustering en een efficiënt opererende organisatie is Zeeland Seaports in 2022 een financieel gezonde organisatie.

- Professionele organisatie: Zeeland Seaports levert flexibel maatwerk voor de klant en toont gelijktijdig een consequente houding op het gebied van vestigingsvoorwaarden, handhaving en veiligheid. De competenties van de medewerkers worden ontwikkeld in lijn met de regisseursrol.
- Samenwerking: *Winning Combinations*. De huidige economie is een netwerkeconomie. Dit vereist – net als een kenniseconomie en een circulaire economie – samenwerking, partnerships en clustering.

DE ORGANISATIE VAN NV ZEELAND SEAPORTS

In 1998 is Zeeland Seaports ontstaan door een fusie van Havenschap Terneuzen en Havenschap Vlissingen. In 2011 is het havenbedrijf verzelfstandigd naar een overheids-NV. De naamloze vennootschap Zeeland Seaports is een 100% deelneming van de gemeenschappelijke regeling Zeeland Seaports, waarin de provincie Zeeland en de gemeenten Terneuzen, Borsele en Vlissingen deelnemen.

De organisatie van Zeeland Seaports kent de volgende structuur:

CORPORATE GOVERNANCE CODE VRIJWILLIG TOEGEPAST

Zeeland Seaports past vrijwillig de principes en best practice bepalingen van de Nederlandse Corporate Governance Code toe. De mate van transparantie en verantwoording die de Corporate

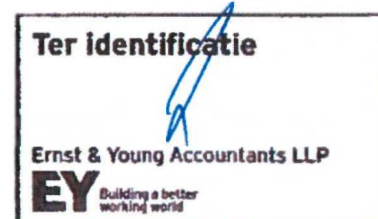
Governance Code bedrijven oplegt, sluit goed aan op de filosofie en de bedrijfsvoering van Zeeland Seaports.

De principes en best practices van de Corporate Governance Code komen zoveel mogelijk terug in de diverse interne reglementen, zoals het reglement voor de Raad van Commissarissen en het reglement voor de Auditcommissie.

Conform de Corporate Governance Code heeft Zeeland Seaports het 'pas toe of leg uit' principe gevolgd en daarin uitgelegd wanneer de betreffende bepaling niet van toepassing is op Zeeland Seaports. Deze reglementen en de uitleg zijn terug te vinden op de website.

In 2016 is de code op de volgende wijze toegepast:

- dit bestuursverslag bevat een afzonderlijk hoofdstuk over de wijze waarop de best practice bepalingen worden toegepast (*best practice bepaling I.1*);
- in dit bestuursverslag wordt aandacht besteed aan operationele en financiële doelstellingen, financiële ratio's, risico's en risicobeheersingsystemen (*best practice bepalingen II.1.2, II.1.4 - II.1.6*);
- transacties waarin tegenstrijdige belangen van bestuurders spelen hebben zich in 2015 niet voorgedaan (*best practice bepalingen II.3.2 – II.3.4 en III.6.1 – III.6.3*);
- overname van de vennootschap is beschermd middels een blokkeringsregeling voor overdracht van aandelen in de statuten (*best practice bepaling IV.3.11*);
- er is een verslag van de Raad van Commissarissen opgenomen waarin de best practice bepalingen worden toegepast (*best practice bepalingen II.2, III.1.2., III.1.3, III.1.5, III.1.7, III.1.8 en III.2.3*).

EVENWICHTIGE VERDELING VAN DE ZETELS VAN DE DIRECTIE EN DE RAAD VAN COMMISSARISSEN

Het bestuur van de vennootschap bestaat ultimo 2016 uit één statutaire bestuurder. In 2015 is een nieuwe Raad van Commissarissen aangesteld bestaande uit drie leden. Directie en Raad van Commissarissen kenden in 2016 geen vrouwelijke leden.

Volgens de Wet Bestuur en Toezicht zou de samenstelling van directie en Raad van Commissarissen een evenwichtige verhouding tussen mannen en vrouwen moeten laten zien, met ten minste 30% vrouwelijke leden. Voor de huidige invulling geldt echter dat weging van ervaring en kennis hebben geleid tot de gemaakte keuzes voor de betreffende kandidaten. Bij de invulling van toekomstige vacatures zal Zeeland Seaports nadrukkelijk blijvend aandacht hebben voor een evenwichtige verdeling.

RISICOMANAGEMENT

Zeeland Seaports hanteert een terughoudend beleid in het nemen van risico's en is zich ervan bewust dat ondernemen gepaard gaat met het nemen van risico's. Bij de acceptatie van risico's wordt de optimale balans tussen ondernemende bedrijfsvoering (hogere risicoacceptatie) en de maatschappelijke functie (lagere risicoacceptatie) in ogenschouw genomen. Zeeland Seaports wenst haar klanten als betrouwbare partner te faciliteren, doet geen concessies aan veiligheid en heeft oog voor gevolgen voor milieu en maatschappij. Met betrekking tot de financiële positie van de organisatie is Zeeland Seaports niet bereid risico's te nemen die de solvabiliteit van het bedrijf in gevaar kunnen brengen.

Het beheersen van risico's wordt bij Zeeland Seaports langs drie lijnen ingezet:

- Eerste lijn: het (lijn)management. De manager van een afdeling is verantwoordelijk voor het opsporen, meten en managen van alle risico's binnen de bedrijfsprocessen van de afdeling. Hiervoor voert Zeeland Seaports jaarlijks een zogenoemd Corporate Risk Assessment uit. Aan de hand van interviews, externe en interne rapporten en een workshop wordt een lijst van risico's opgesteld. Voor deze risico's wordt vervolgens door de directie een rangorde bepaald en worden maatregelen geformuleerd.
- Tweede lijn: het projectmanagement. Grote of risicovolle activiteiten worden projectmatig aangepakt. In het team is de projectleider verantwoordelijk voor het opsporen, meten en managen van alle risico's binnen het project en dit te rapporteren aan de opdrachtgever.
- Derde lijn: de interne audit. Jaarlijks worden bedrijfsprocessen door middel van interne audits getoetst. Op basis van een risicoanalyse toetst een interne audit de opzet, het bestaan en de werking van de werkprocessen binnen Zeeland Seaports. De bevindingen uit de audits worden voorzien van aanbevelingen die door de directie worden goedgekeurd.

Het risicomanagement in de projecten en door middel van interne audits functioneert goed: interne audits worden consequent uitgevoerd volgens een vaste risicogeorïënteerde methode en in de projecten worden eenduidig risico's en beheersmaatregelen gedefinieerd en gebruikt om bij te sturen.

De risicobeheersing- en controlesystemen hebben in het verslagjaar verder naar behoren gewerkt. Naar aanleiding van interne audits op het inkoopproces, het havengeldproces, het investeringsproces en het proces met betrekking tot de overige opbrengsten zijn aanvullende maatregelen genomen. Ook het debiteurenrisico heeft in 2016 wederom extra aandacht gehad: het in 2014 ingevoerd strenger beleid van debiteurenbewaking is verder geïmplementeerd. Dat heeft geresulteerd in een verbeterde doorlooptijd van de openstaande debiteuren en wederom een verlaagde voorziening voor dubieuze debiteuren.

Zeeland Seaports loopt renterisico over de rentedragende vorderingen (met name onder financiële vaste activa), liquide middelen en rentedragende lang- en kortlopende schulden. Voor vorderingen en schulden met variabele renteafspraken loopt Zeeland Seaports risico ten aanzien van toekomstige kasstromen. Met betrekking tot vastrentende vorderingen en schulden loopt Zeeland Seaports risico over de marktwaarde.

Met betrekking tot schulden met variabele renteafspraken zijn contracten (swaps) met betrekking tot het renterisico aangegaan. Hiermee is het renterisico voor 69% afgedekt middels een vaste rente (rentetypische looptijd > 1 jaar).

Kredietrisico's zijn afgedekt middels het sluiten van langjarige kredietovereenkomsten met financiële marktpartijen. Er is geen sprake van prijs- en valutarisico's. Met betrekking tot het liquiditeitsrisico maakt Zeeland Seaports gebruik van meerdere banken om over een verscheidenheid van kredietfaciliteiten te beschikken.

De kaders en richtlijnen omtrent het gebruik en toepassen van derivaten zijn geformuleerd en vastgelegd in het treasury statuut.

Voor een beschrijving van de belangrijkste overige financiële risico's wordt verwezen naar de jaarrekening.

Strategische risico's

Het Strategisch Masterplan van Zeeland Seaports kent een aantal pijlers waarlangs de strategische doelstellingen van de organisatie te behalen zijn. Risico's met betrekking tot de commerciële pijler bestaan vooral in het niet volgens de planning uit kunnen geven van nieuwe terreinen. Nieuwe uitgaven zijn nodig om de beoogde groei en daarmee een meer gezonde financiële balans van Zeeland Seaports mogelijk te maken. Met name het versterken van de competitiviteit door clustering en hanten en het monitoren van de performance van een aantal klanten spelen hierbij een grote mitigerende rol. Daarnaast kent het commercieel beleid hunting als speerpunt, gericht op

die ZSP nodig heeft voor het opvullen van bestaande lacunes en wordt accountmanagement en business development verder ontwikkeld. De infrastructurele en nautische pijlers zien risico's op het gebied van het tijdig beschikbaar hebben van watergebonden terreinen. Gegeven de huidige uitgegeven terreinen is de ontwikkeling van nieuwe gebieden hierbij van wezenlijk belang. Ook de invulling van spoorverbindingen staan hoog op de lijst van noodzakelijke modaliteitsverbeteringen. Op meerdere fronten wordt hiervoor aandacht gevraagd. Het risico van onvoldoende beschikbare ligplaatsen wordt onderkend en inmiddels is een project gestart om hieraan tegemoet te komen. De beschikbaarheid aan assets en voldoende diepgang wordt onder meer ondersteund door het in 2015 opgestarte en in 2016 verder ontwikkelde programma asset management, dat een uitgebreider beeld van de staat van de activa zal moeten geven. Tenslotte heeft Zeeland Seaports om haar strategie te verwezenlijken voldoende gekwalificeerd personeel nodig met die competenties die cruciaal zijn voor de gekozen doelstellingen. Daartoe zal voldoende geïnvesteerd moeten worden in zowel bestaande als nieuw aan te trekken medewerkers. Ook samenwerkingsverbanden met kennisinstituten draagt bij aan het reduceren van dit risico.

Naast bovengenoemde risico's erkent Zeeland Seaports tevens de volgende bedrijfsrisico's:

De veiligstelling van het voormalige terrein van Thermphos is door de vertraging in de verwerking van het fosfor(slik) nog niet gereed. In maart 2017 is nog steeds 2.000 ton fosfor te verwerken. Naast de blijvende milieu- en veiligheidsrisico's, brengt dit ook een vertragingsrisico voor een mogelijk toekomstige uitgifte van het terrein met zich mee. Een op 31 maart 2017 gereedgekomen nieuw plan van aanpak van VCB heeft onder meer tot doel om deze risico's te beperken. Daarnaast is Zeeland Seaports in gesprek met de Provincie Zeeland inzake de reikwijdte van de financiële verantwoordelijkheid van de Provincie Zeeland voor de sanerings- en beheerskosten die VCB maakt voor het Thermphos terrein. Zie verder paragraaf inzake de gebeurtenissen na balansdatum.

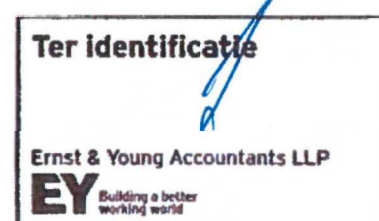
Zeeland Seaports wil de gronden Sloepoort gefaseerd uitgeven als bedrijventerrein. Er bestaat exposure als gevolg van een mogelijke afwaardering naar landbouwwaarde in het geval de bestemming niet gewijzigd wordt. De huidige waardering van de grond is op basis van bestemming industriegrond.

Het omgevingsplan biedt ruimte voor deze ontwikkeling, mits Nut en Noodzaak hiervan nadrukkelijk wordt aangetoond. In 2016 is een intentieovereenkomst afgesloten met een van de toekomstige gebruikers. Als start voor de nieuwe bestemmingsplanprocedure is in 2016, in overleg met de provincie Zeeland en de gemeente Borsele, een m.e.r.-beoordeling opgesteld.

Om de toegankelijkheid van de haven van Vlissingen te waarborgen is Zeeland Seaports een project gestart om actief te anticiperen op een verruiming van de diepgang. In 2015 heeft de Vlaams Nederlandse Scheldecommissie aan Zeeland Seaports toestemming gegeven voor het uitvoeren van noodzakelijke beperkte baggerwerkzaamheden. Die hebben als om de Sloehaven alle dagen bereikbaar te maken voor schepen met een diepgang van 16,5 meter. Invoering van de baggerma-

Dynamic Keel Clearance waarover doorlopend overleg is met de VNSC en Rijkswaterstaat moet er in de nabije toekomst toe leiden dat ook schepen met een diepgang van rond de 17 meter de Sloehaven goed kunnen bereiken. Het risico bestaat hierin dat de regelgeving ten aanzien van kielspeling niet (tijdig) wordt verruimd. Zeeland Seaports verliest dan een stuk van haar aantrekkelijkheid en derft mogelijk inkomsten, met name havengeld op het gebied van droge bulk (kolen) en natte bulk (boord/boord overslag).

De verstrekte garantie van de GR Zeeland Seaports is in 2016 maximaal € 565 mln inclusief de garantstelling voor de deelneming Warmco. De financieringspositie onder deze garantie bedraagt per 31 december 2016 € 397 mln. Het risico van overschrijding van de garantiecurve is daarom miniem.

DEELNEMINGEN EN STICHTINGEN

Bio Base Europe Pilot Plant (statutaire zetel: Rodenhuiszekaai 1, Gent)

NV Zeeland Seaports indirect via bestuur stichting Biopark

FSP Exploitatie BV / FLUSHING SERVICE PARK CV (statutaire zetel: Plaza 6, Moerdijk)

Aandeelhouders: Zeeland Seaports Beheer BV (33,3%), Flushing Service Park BV (66,7%)

IVZW Bio Base Europe (statutaire zetel: Rodenhuiszekaai 1, Gent)

N.V. Zeeland Seaports (stichtend) lid A van de vereniging

Universiteit van Gent (stichtend) lid B van de vereniging

Sloewarmte BV (statutaire zetel: Schaardijk 150, Rotterdam)

Aandeelhouders: Zeeland Seaports Beheer BV (10%), Evides Industriewater BV (80%),

Martens Havenontvangstinstallatie Vlissingen BV (10%)

Stichting Bio Base Europe Training Center (statutaire zetel: Zeelandlaan 2, Terneuzen)

NV Zeeland Seaports indirect via bestuur Stichting Bio Park Terneuzen

Stichting Bio Park Terneuzen (statutaire zetel: Schelpenpad 2, Terneuzen)

NV Zeeland Seaports rechtstreeks vertegenwoordigd door natuurlijke persoon.

Valuepark Terneuzen CV (statutaire zetel: Schelpenpad 2, Terneuzen)

Commanditaire vennoten: Zeeland Seaports Beheer BV

Terneuzen Partnership Services BV (100% dochter Dow Benelux BV)

Valuepark Terneuzen BV (statutaire zetel: Schelpenpad 2, Terneuzen)

Aandeelhouders: Zeeland Seaports Beheer BV (50%), Dow Benelux BV (50%)

Van Citters Beheer BV (statutaire zetel: Schelpenpad 2, Terneuzen)

Aandeelhouder: Zeeland Seaports Beheer BV (100%)

WarmCO₂ Beheer BV (statutaire zetel: Schelpenpad 2, Terneuzen)

Aandeelhouders: NV Zeeland Seaports (80%), Yara Nederland BV (20%)

WarmCO₂ CV (statutaire zetel: Schelpenpad 2, Terneuzen)

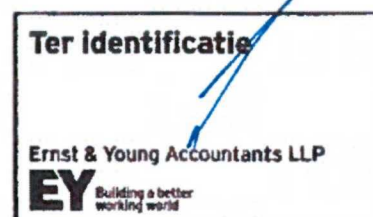
Commanditaire Vennoten: Blakowi Groene Kracht B.V. (39,6%), WarmCO₂ Invest BV (39,6%),

Yara Nederland BV (19,8%)

Beherend Venoot: WarmCO₂ beheer B.V. (1%)

Zeeland Airport BV (statutaire zetel: Calandweg 36, Arnhemuiden)

Aandeelhouder: NV Zeeland Seaports (4,93%)

Zeeland Seaports Beheer BV (statutaire zetel: Schelpenpad 2, Terneuzen)

Aandeelhouders: NV Zeeland Seaports (100%)

SAMENWERKING EN OVERLEG

Samenwerking en overleg zijn belangrijk voor een bedrijf als Zeeland Seaports met een commerciële en een maatschappelijke verantwoordelijkheid. Onderstaand een - overigens niet uitputtend - overzicht van landelijke en regionale organisaties, overlegstructuren en netwerken waaraan Zeeland Seaports deelneemt.

Directe omgeving

Zeeland Seaports geeft binnen haar beheersgebied toepassing aan haar kernwaarden door goede samenwerking en overlegstructuren met belangenorganisaties van de bedrijven in de haven, zoals PORTIZ, de Brabants Zeeuwse Werkgeversvereniging en de Zeeland Port Promotion Council. Hierbij worden ook gezamenlijke projecten uitgevoerd, zoals Vitaal Sloegebied en Kanaalzone en Gebiedsontwikkeling Zeeuws-Vlaamse Kanaalzone. Bij deze projecten zijn ook meerdere overheidspartijen betrokken.

Business Advisory Board

Zeeland Seaports kent in de Business Advisory Board een nuttig overlegorgaan dat op een breed terrein gevraagd en ongevraagd adviezen verstrekt.

De adviescommissie is in 2016 vijf keer bij elkaar gekomen. Daarnaast vond eenmaal overleg plaats met de Raad van Commissarissen.

De samenstelling van de Business Advisory Board was in 2016:

Dhr. ir. J.A.C. Martin, Ovet BV (voorzitter, tot 07-04-2016)

Dhr. M.H.L. van Rijt, Verbrugge International BV (voorzitter, vanaf 07-04-2016)

Dhr. drs. C. Pille, BZW (secretaris)

Dhr. V.C.D. Courtois, OVET BV

Dhr. L. Mazaud, Zeeland Refinery

Dhr. E. van Hoepen, Damen

Dhr. F.J.A. Kuipers, Loodswezen regio Scheldemonden

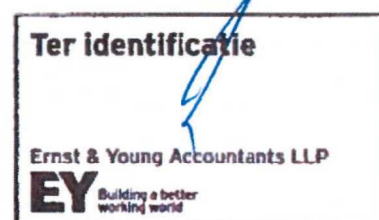
Dhr. F.L.R. de Meijer, Outokumpu Stainless BV

Dhr. drs. J.P.G. van der Peijl, De Hoop Terneuzen BV

Dhr. M.H.L. van Rijt, Verbrugge International BV

Dhr. R.G. Rutjens, Dow Benelux BV

Dhr. ir.ing. G.A. Gunter, Yara Sluiskil BV

Brancheorganisatie Zeehavens

De Brancheorganisatie Zeehavens (BOZ) is een platform dat de gezamenlijke belangen van de Nederlandse zeehavens behartigt. De organisatie heeft als doel:

- Functioneren als plaats voor overleg en afstemming over de beleidsontwikkeling en afspraken voor gezamenlijke belangenbehartiging;
- Functioneren als aanspreekpunt voor overleg en afstemming met het Rijk;
- Verzorgen van afstemming met de betrokken stakeholders in de sector.

Deelnemers in de BOZ zijn Groningen Seaports, Port of Amsterdam, Port of Rotterdam, Havenschap Moerdijk en Zeeland Seaports. Minimaal tweemaal per jaar vindt overleg plaats tussen de BOZ en het ministerie van Infrastructuur en Milieu en het ministerie van Economische Zaken. Het overleg tussen de Nederlandse zeehavens en de ministeries levert inzichten op over de betekenis van de zeehavens voor Nederland en Europa. Daarmee is het een belangrijk instrument voor de ontwikkeling van beleid gericht op de zeehavens.

Werkprogramma Zeehavens

In 2014 stelden het Rijk, de vijf in de Branche Organisatie Zeehavens verenigde zeehavenbeheerders, het in die zeehavens actieve bedrijfsleven en het Topteam Logistiek/Strategisch Platform Logistiek het Werkprogramma Zeehavens 2014 – 2016 op. De ambitie van dit werkprogramma is om de concurrentiepositie van de Nederlandse zeehavens te versterken. Dit moet ertoe leiden dat de Nederlandse haveninfrastructuur de beste van de wereld blijft, het marktaandeel van de Nederlandse havens in de Hamburg-Le Havre range groeit en dat de toegevoegde waarde van de Nederlandse zeehavens toeneemt.

Binnen het Werkprogramma Zeehavens liet Zeeland Seaports door een aantal gerenommeerde onderzoeksbureaus onderzoek uitvoeren naar een drietal knelpunten in infrastructurele voorzieningen rond de haven.

Samen de concurrentiekracht van de Zeeuwse industrie versterken

Het platform Smart Delta Resources (SDR) is een gezamenlijk initiatief van elf energie- en grondstof intensieve industriële bedrijven in de Delta regio. Hun doel is om te kijken of het mogelijk is om onderling energie en grondstoffen uit te wisselen en zo industriële symbiose te bewerkstelligen. Zeeland Seaports (onder andere lid van de stuurgroep), de provincie Zeeland en Impuls ondersteunen en faciliteren dit initiatief actief omdat hiermee de concurrentiekracht van de deelnemende bedrijven en de hele regio op de wereldmarkt kan worden vergroot. Gelijktijdig kunnen ecologische en maatschappelijke verbeteringen worden gerealiseerd. Het platform zal een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het totale transitieproces naar een cyclische economie, voor zowel bestaande fossiel gebaseerde industrieën maar tevens voor toekomstige hernieuwbare energie en grondstoffen gebaseerde industrieën.

Zeeland Connect

Zeeland Connect is een in 2015 opgericht platform waar kennis en ervaring door ondernemers, overheid en onderwijs (de drie O's) ontwikkeld en gedeeld wordt met als doel excellent logistiek ondernemersklimaat, onderwijs en onderzoek te stimuleren. Zeeland Connect werkt in opdracht van bedrijven en overheden en stelt zich tot doel kansen op logistiek gebied maximaal te benutten door alle betrokken partijen nauw samen te laten werken. Per project wordt gekeken voor wie het project of onderzoek van belang is, welke partners deelnemen en hoe het project gefinancierd wordt. Zeeland Seaports is lid van de stuurgroep van Zeeland Connect en levert capaciteit aan de projectorganisatie.

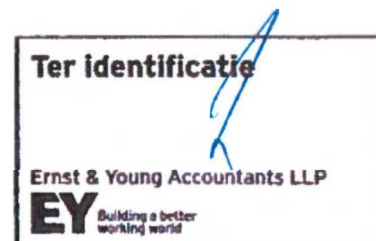
Vlaamse havens

Met de andere havens in de Vlaams-Nederlandse Delta en het Scheldebekken onderhoudt Zeeland Seaports goed contact, onder andere in het Zeehavenoverleg van de Vlaams-Nederlandse Delta. Bij dit overleg zijn de havens van Antwerpen, Zeebrugge, Gent, Moerdijk, Rotterdam en Zeeland Seaports betrokken samen met de provincies waarin deze haven gelegen zijn en de ministeries van Infrastructuur en Milieu en Mobiliteit en Openbare Werken (Vlaanderen). In 2015 hebben de betrokken partijen vier concrete thema's afgesteld waar ze zich de komende tijd op zullen richten: energie, binnenvaart, milieugebruiksruimte en beleid (onder andere EU-richtlijnen). Zeeland Seaports is samen met de haven van Zeebrugge trekker van het onderwerp energie.

Andere samenwerking met Vlaamse havens vindt in eerste instantie plaats op basis van projecten en dossiers. Met het Havenbedrijf Gent, Rijkswaterstaat en het Vlaamse Ministerie van Mobiliteit en Openbare Werken gewerkt aan het MIGHT-project. Dit project moet in de toekomst leiden **tot een efficiënter en klantvriendelijker nautisch beheer op het Kanaal van Gent naar Terneuzen**. Met de invoering van deze nieuwe systemen worden stappen gezet om de begeleiding van het scheepvaartverkeer ook af te stemmen op de nieuwe grote sluis in Terneuzen. Met het Havenbedrijf Gent werd ook een aantal verschillende operationele projecten uitgevoerd. Ook werd de gezamenlijke promotie van de grensoverschrijdende regio voortgezet via een gezamenlijke missie van havens en bedrijven naar het Verenigd Koninkrijk.

Zeeuws-Vlaamse Kanaalzone

Het project Zeeuws-Vlaamse Kanaalzone is een samenwerkingsverband tussen Zeeland Seaports, de provincie Zeeland, de gemeente Terneuzen en NV Economische Impuls Zeeland. Het project geeft uitvoering aan de integrale ontwikkeling van deze zone. Hierbij wordt ingezet op het terugbrengen van het tekort op de grondexploitatie van de ruimtelijk-economische projecten. Daar waar mogelijk zullen extra middelen worden gegenereerd om de uitvoering van de integrale gebiedsontwikkeling te versterken.

Stichting Biopark Terneuzen/BBE

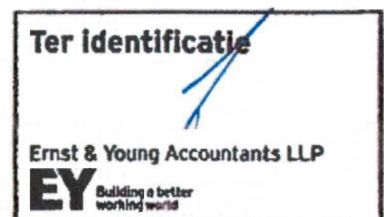
Biopark Terneuzen is een innovatief samenwerkingsverband tussen een groot aantal partijen, waaronder Cargill, Dow Benelux, Yara, Delta NV en overheden en kennisinstellingen. Doel is om activiteiten te koppelen tussen bestaande en nieuwe agro- en industriële bedrijven in de Kanaalzone; het havengebied van Terneuzen. Sinds 2012 zijn de pilotfabriek en het voorlichtings- en opleidingscentrum van Biobase Europe operationeel, een samenwerking tussen Biopark Terneuzen en Ghent Bio Energy Valley.

Stichting Foodport Zeeland

Zeeland kent krachtige agro-, aqua- en foodverwerkende sectoren. Samen vertegenwoordigen ze maar liefst € 1,7 miljard productiewaarde, € 800 mln toegevoegde waarde en 15% van de werkgelegenheid in onze provincie. Foodport Zeeland beoogt slimme verbindingen te maken tussen ondernemers, onderwijs, overheid, omgeving, onderzoek, ketenpartners en regio's.

Andere overlegstructuren zijn onder meer:

- European Chemical Site Promotion
- European Federation of Inland Ports
- European Sea Ports Organisation
- Ondernemersvereniging EVO
- Gemeenschappelijk Nautische Autoriteit Zeeuws-Vlaamse Kanaalzone
- Goederenspoortafel
- Havenoverleg Europa
- International Association of Ports and Harbors
- Kamer van Koophandel Zuidwest-Nederland
- Koninklijke BLN-Schuttevaer
- Landsdelige Spoortafel
- Logistics Accelerato
- Neutraal Logistiek Informatie Platform
- Nederlandse Vereniging van Binnenhavens
- Paralia
- Platform Transport en infrastructuur
- Permanent International Association for Navigation Congresses
- Samenwerkingsverband nationale zeehavens inzake beheer en onderhoud
- Samenwerkingsovereenkomst uitbreiding taken voor Nautische Leerlijnen
- Sectorbijeenkomst Spoorgoederenvervoer
- Verein der Kohlenimporteure
- Vitale logistiek
- Vitaal Sloegebied en Kanaalzone
- Zeehavenoverleg Vlaams-Nederlandse Delta

HOOFDSTUK 3 DE HAVEN IN ONTWIKKELING

Zeeland Seaports is verantwoordelijk voor de ontwikkeling, exploitatie en het beheer van de Zeeuwse zeehavens. In deze rol draagt ze onder andere zorg voor een veilige haven en een goede infrastructuur. Dit om bestaande bedrijvigheid te ondersteunen en de komst van nieuwe bedrijven te stimuleren. Ook is de haven een belangrijke motor van de Zeeuwse economie. In de haven werken circa 32.500 mensen bij ruim 200 bedrijven. De haven is daarmee goed voor circa 20% van de Zeeuwse werkgelegenheid. De toegevoegde waarde in de Zeeuwse haven is al jaren de hoogste per arbeidsplaats van de Nederlandse havens.

Sámen maken we de Zeeuwse haven:

- de grootste in Nederland op het gebied van conventioneel fruit;
- de grootste in Europa op het gebied van houtproducten, meststoffen en offshore windenergie;
- mondiaal de grootste op het gebied van non-ferro metalen.

Enkele van de ontwikkelingen in 2016

Forse uitbreidingen bij bedrijven

Vlaeynatie opent én breidt uit

In 2016 openden de Antwerpse firma Vlaeynatie en Plantacote, onderdeel van het Chileense SQM, hun nieuwe meststoffenterminal in Terneuzen. Onder de naam Zeeland Sugar Terminal breidde de Vlaeynatie bovendien haar activiteiten op de Axelse Vlakte uit met de op- en overslag van witte suiker. De eerste fase van de investering zal operationeel zijn in 2017 en biedt dan werk voor 20 mensen buiten en 40 mensen binnen het seizoen.

Forse uitbreiding AMC

De Spaanse sapfabrikant AMC besloot in 2016 tot een forse uitbreiding van het bedrijf. Bij AMC werken op dit moment 250 mensen. Dat aantal zal flink kunnen verdubbelen

Start bouw Scheepswerf Reimerswaal en hoofdkantoor Trinseo

In 2016 werd op feestelijke wijze de eerste paal van Scheepswerf Reimerswaal geslagen. Ook startte het chemiebedrijf Trinseo met de bouw van haar nieuwe kantoor en Europese R&D-centrum op het in ontwikkeling zijnde Maintenance Value Park.

Offshore activiteiten Verbrugge naar Vlissingen-Oost

Verbrugge International verhuisde zijn offshore-windenergietak toch niet, zoals eerder wel was aangegeven, naar Rotterdam. In plaats daarvan breidt het bedrijf fors uit in de Scaldiahaven in Vlissingen-Oost. Met Verbrugge Terminals is in de Scaldiahaven een erfpachtovereenkomst voor circa 20 ha gesloten voor de uitbreiding van de offshore-activiteiten.

N.V. Zeeland Seaports

Ter identificatie

24

Ernst & Young Accountants LLP

EY Building a better
working world

Komst Biogascentrale

Aben Green Technology startte met de ontwikkeling van een biogascentrale op de Axelse vlakt (4 ha). In deze fabriek wordt biogas geproduceerd dat wordt geleverd aan het aardgasnetwerk of vloeibaar wordt geleverd als Bio-LNG voor weg- en watertransport.

Zonneparken

Katoen Natie Logipark in Terneuzen startte met de aanleg van een groot zonnepanelenpark en het bedrijf Solarpark Scaldia BV nam het besluit om een 43 hectare groot zonnepark te realiseren langs de noordelijke rand van het industriegebied Vlissingen-Oost. Dit gebied is een bufferzone tussen het industriegebied en de directe omgeving. Het zonnepark komt voor een deel op grondgebied van Vlissingen (13 ha) en voor een deel op grondgebied van Borsele (30 ha) te liggen. Het benutten van deze tot nu ongebruikte strook voor deze toepassing is uniek en past uitstekend binnen het streven naar duurzaam én efficiënt ruimtegebruik.

Mooie nieuwe trafieken en lijndiensten

Lijndienst Ecuador

Rederij Star Reefers startte een nieuwe wekelijkse lijndienst voor onder andere containers van Vlissingen naar Ecuador. Het gaat om de dienst Sint Petersburg-Ecuador die een tussenstop maakt in Vlissingen voor het innemen van retourlading. Star Reefers heeft al jaren een succesvolle dienst tussen Ecuador (Guayaquil) en Sint Petersburg en zocht aanvullende retourlading richting Ecuador. Omdat bedrijven in het achterland van Zeeland Seaports voldoende retourlading richting Zuid-Amerika kunnen genereren wordt vanaf februari een tussenstop in Vlissingen gemaakt. Van Vlissingen wordt vervolgens rechtstreeks naar Ecuador gevaren waardoor de lijndienst een kortere reistijd kent dan bestaande container lijndiensten.

Europese Chiquita-haven nummer 1

Vlissingen ontwikkelde zich de afgelopen tijd tot belangrijkste Europese overslagpunt van Chiquita. In 2015 verlegde de grootse bananenproducent van de wereld een belangrijke (170.000 ton) importstroom van Antwerpen naar Vlissingen. In 2016 kondigde Chiquita daarbij aan de reefereschepen van hun eigen rederij Great White Fleet voortaan helemaal bij Kloosterboer in Vlissingen te gaan lossen. Daarmee verdubbelde het tonnage aan bananen dat via de haven van Vlissingen Europa binnenkomt. Voorheen was er na Vlissingen nog een stop in Bremerhaven.

Vlaey Express

Binnenvaartoperator Transbox United startte een containerdienst tussen Westdorpe in Zeeuws-Vlaanderen en Antwerpen. Het gaat om de zogenoemde Vlaey Expressdienst, die vertrekt vanaf de Vlaeyterminal op de Axelse Vlake aan het Kanaal van Gent naar Terneuzen. De dienst wordt uitgevoerd met een duwcombinatie van 176 teu en biedt twee vertrekken per week, op dinsdag en donderdag. De dienst wordt in een joint venture-verband uitgevoerd door Transbox, Vlaeynatie, Rhenus en Swagemakers uit Westdorpe.

N.V. Zeeland Seaports

Ter identificatie

25

Ernst & Young Accountants LLP

EY

Building a better
working world

CMA CGM versterkt terug in Vlissingen

Vanaf september 2016 kreeg Vlissingen – na een pilot in 2015 – een wekelijks aanloop in de rotatie van de EURAF1-dienst van CMA CGM op West-Afrika. In Vlissingen worden reefercontainers geladen met aardappelen en uien. De rotatie van de wekelijkse dienst is: Duinkerken - Tilbury - Antwerpen - Vlissingen - Duinkerken - Le Havre - Montoir - Tanger Med - Algeciras - Dakar - Abidjan - Dakar - Algeciras en weer Duinkerken. De dienst wordt uitgevoerd met zes schepen van 3.400 tot 3.800 teu met 500 tot 600 reeferaansluitingen.

Ook in september is het eerste schip met tarwe aangekomen in de haven van Vlissingen. Uniek voor de Zeeuwse havens, omdat tarwe niet eerder in deze hoeveelheid per zeeschip werd aangevoerd. De MS GEORGIOS P meerde aan bij Bulk Terminal Zeeland (BTZ) en loste 55.000 ton tarwe voor haar klant Cargill. BTZ werkt hierbij samen met het stuwadoorsbedrijf Ovet voor de boord-boord overslag (overslag op het water). Zeeland Seaports zet sterk in op boord-boord overslag, onder andere omdat het bijdraagt aan de versterking van de HUB-functie.

Containerbinnenvaartdienst Rotterdam - ZSP - Gent

In december startte logistiek dienstverlener Danser Group een rechtstreekse containerbinnenvaartdienst tussen de havens van Rotterdam, Zeeland Seaports en Gent. Met deze nieuwe containerbinnenvaartdienst wordt tegemoetgekomen aan de vraag naar een frequente grensoverschrijdende verbinding tussen deze havens. Bovendien breiden de havens het huidige dienstenaanbod uit en versterken zij het vervoer via de binnenvaart met hun (achterland)netwerk. De havens verwachten met deze dienst – die voor alle klanten openstaat – een groei in de containeroverslag te realiseren zowel wat import als export betreft. Deze verwachte groei geldt voor de corridor Rotterdam-Zeeland-Gent en de diverse havens in het zuiden van België en het noorden van Frankrijk.

Zeeland Seaports wint de 2016 International Bulk Journal Safety Award Bulk Handling

Tijdens het jaarlijkse diner van het International Bulk Journal op 21 november in Londen, ontving Zeeland Seaports de internationale Safety in Bulk Handling Award uit handen van Martin Crawford-Brunt, Business Development Manager van DNV GL. De jury liet weten onder de indruk te zijn van de manier waarop Zeeland Seaports en de bedrijven in het Zeeuwse havengebied omgaan met de gezondheid en veiligheid van iedereen, zowel in het havengebied als op de terminals. De IBJ Awards vormen een erkenning voor bedrijven uit de bulksector als het gaat om doeltreffendheid, veiligheid en milieubescherming. In 2015 ontvingen Zeelands Seaports en het Havenbedrijf Gent een IBJ ICT Award voor het gezamenlijk doorontwikkelde havenmanagementsysteem Enigma+.

Zeeland Seaports vraagt – en krijgt – aandacht voor spoor

In nauwe samenwerking met de gemeente Terneuzen, provincie Zeeland en het Havenbedrijf Gent werkte Zeeland Seaports aan het opstarten van een Europees project voor het verbeteren van de spoorinfrastructuur in de Kanaalzone Gent-Terneuzen. Hiertoe is een CEF-subsidieverzoek ingediend. Het project kan rekenen op de steun van de infrastructuurbeheerders ProRail en Infrabel, de nationale en regionale overheden, brancheorganisaties en een vertegenwoordiging van het bedrijfsleven aan beide kanten van de grens. Een aantal bedrijven en ook PORTIZ en de BZW hebben een zogeheten Letter of Support. Met steun van de Europese Commissie wilt het consortium op korte termijn de brug slaan tussen geïdentificeerde bottlenecks en een investeringsbeslissing. Hiervoor zijn er op het gebied van logistiek, techniek en financiën nog verdergaande studies noodzakelijk. Medio 2017 wordt duidelijk of de aanvraag tot financiering van 50% de totale kosten (ruim € 1 mln) vanuit de Europese commissie gehonoreerd wordt.

Gezamenlijke missie naar de UK

Zeeland Seaports en Havenbedrijf Gent brachten in oktober met een tiental bedrijven en organisaties uit hun havens een succesvol bezoek aan de UK. De twee havenbedrijven organiseerden deze missie samen om de contacten en handel te bevorderen tussen bedrijven uit en rond de Kanaalzone Gent-Terneuzen, Vlissingen/Borsele en het Verenigd Koninkrijk. Voor Gent is het de zesde grootste handelspartner (1,3 miljoen ton) en voor Zeeland Seaports zelfs de grootste (4,4 miljoen ton). Onder meer de sectoren van vloeibare en droge bulk, conventioneel stukgoed, voeding, ro/ro en containers, houtproducten, auto's, logistiek en distributie, recyclage en biobrandstoffen zijn onder de aandacht gebracht bij bezoeken aan de havens van Montrose, Grangemouth en Immingham.

Bioasfalt op de Europaweg-Noord

Zeeland Seaports asfalteerde in 2016 een deel van de Europaweg-Noord met duurzaam bioasfalt. Een stuk van het wegvak tussen de Denemarkenweg en de Finlandweg is – na een eerdere succesvolle pilot – voorzien van asfalt met lignine. De lignine die aannemersbedrijf H4A gebruikt komt uit afvalstromen van de papierindustrie. Nu nog komt de lignine uit de Verenigde Staten maar straks uit Lille waar een fabriek in aanbouw is.

ZSP tekent uitdagende Duurzaamheidsambitie 2030

Zeeland Seaports, de Zeeuwse industriële en logistieke bedrijven verenigd in PORTIZ, De Zeeuwse Milieufederatie en de provincie Zeeland maakten in 2016 gezamenlijk een uitdagende keus voor een duurzame ontwikkeling met het opstellen en tekenen van het convenant *Duurzaamheid Werkt!* Deze ambitie richt zich op een duurzame ontwikkeling in de brede zin: economisch, ecologisch en sociaal. De ambitie is een grote stap vooruit op het gebied van duurzaamheid en bevat voor de komende jaren een aantal spannende uitdagingen. Uniek hierbij is dat de partijen de ambitie hebben uitgewerkt in specifiek beschreven prestaties die zij de komende jaren gezamenlijk gaan monitoren.

HOOFDSTUK 4 VERSLAG VAN DE HAVENMEESTER

De havenmeester zorgt voor een effectieve, veilige, efficiënte en beveiligde scheepvaartafwikkeling in de havens. Hij handhaaft de nautische orde en wetgeving op het gebied van veiligheid, havenbeveiliging en milieu. Hierbij voert hij een aantal publiekrechtelijke taken uit waartoe hij door de burgemeesters van Borsele, Vlissingen en Terneuzen is gemandateerd.

Nautische veiligheid

Voor alle gebruikers van de haven is veiligheid van essentieel belang. De havenmeester monitort de veiligheid in de haven nauwkeurig want een veilige haven is in het belang van alle gebruikers en de omgeving. In 2016 vonden 45 incidenten plaats waarvan 15 buiten de haven. Het merendeel betrof lichte nautische ongevallen. Helaas waren in 2016 ook drie dodelijke slachtoffers in de haven te betreuren. Het ging eenmaal om een bedrijfsongeval en in twee gevallen betrof het een auto met inzittende die te water raakte. Twaalf incidenten waarbij er risico's voor milieuschade waren, zijn door vlot ingrijpen beperkt gebleven. Opvallend afgelopen jaar is het aantal stremmingschades, waarbij 10 incidenten toe te schrijven zijn aan volledige stremmingen van het sluizencomplex Terneuzen in verband met het spuien van overtollig water.

Scheepvaartafwikkeling

In totaal bezochten in 2016 circa 5.500 zeeschepen de haven en circa 22.500 binnenvaartschepen. Zeeland Seaports maakt zich hard om de zogeheten 'turnaround time' van schepen zo laag mogelijk te houden. Dit onderwerp krijgt daarom nadrukkelijk aandacht in de management agenda van het strategisch masterplan.

Havenbeveiliging

In de haven is de Havenbeveiligingswet van toepassing. De Port Security Officer (de Havenmeester), ziet toe op de naleving van deze wet. De Port Security Officer controleert beveiligingsplannen van havenfaciliteiten en risicovolle projecten en beoordeelt op basis daarvan of een Havenbeveiligingscertificaat wordt uitgereikt. Daarnaast vinden met enige regelmaat inspecties plaats. Hiermee wordt voldaan aan de stringente Europese wetgeving. De Port Security Officer onderhoudt nauw contact met de politie en met andere spelers op het gebied van havenbeveiliging. Ook in geval van verhoogde (terroristische) dreiging is de Port Security Officer een belangrijk contactpunt voor havenbedrijven. De gebeurtenissen in Europa, waaronder de aanslagen in Parijs, Nice en Brussel waren voor de nationale overheid geen aanleiding om het beveiligingsniveau voor de zeehavens te verhogen.

(Nautische) informatievoorziening

Zeeland Seaports heeft net als in 2015 ook in 2016 veel aandacht besteed aan systemen om informatievoorziening te stroomlijnen en te vereenvoudigen voor de gebruikers. In 2015 werd het havenmanagementsysteem Enigma+ in 2015 geïmplementeerd. Dit systeem wordt gebruikt en verder ontwikkeld door zowel Zeeland Seaports als door het Havenbedrijf Gent. In 2016 is hard verder gewerkt aan het project **Management Integratie Ghent Terneuzen (MIGHT)**, samen met het

Havenbedrijf Gent, Rijkswaterstaat en het Vlaamse Ministerie van Openbare Werken. Deze verregaande samenwerking moet leiden tot efficiënter en klantvriendelijker nautisch beheer op het kanaal van Gent naar Terneuzen, de Braakmanhaven en de haven van Vlissingen.

Pilot LNG Bunkeren

LNG is de afkorting van Liquefied Natural Gas, in het Nederlands: vloeibaar aardgas. Het aardgas wordt vloeibaar gemaakt door het te koelen tot -162°C . Bij deze temperatuur en atmosferische druk condenseert het gas tot een vloeistof, die LNG genoemd wordt. LNG neemt 600 keer minder volume in dan gasvormig aardgas. Hierdoor kan het gas makkelijker getransporteerd en opgeslagen worden. Door de scheepvaart wordt LNG gezien als 'groene' brandstof. LNG stoot minder NO_x , SO_x , CO_2 en fijnstof uit dan de stookolie. In april 2016 is een pilot gestart om het LNG bunkeren te faciliteren. In 2016 is 3 keer een zeeschip volgens het truck-to-ship principe van deze 'groene' brandstof voorzien. De volgende stap is het mogelijk maken van ship-to-ship LNG bunkeren.

Havenafvalplan

De bescherming van het marine milieu is een belangrijk onderwerp op de nationale en de internationale agenda. De Wet voorkoming verontreiniging door schepen (Wvvs) verplicht daarom havenbeheerders om te zorgen voor een havenontvangstvoorziening voor het in ontvangst nemen van scheepsafval en (restanten van) schadelijke stoffen van schepen. Het inzamelbeleid binnen het beheersgebied van Zeeland Seaports is vastgelegd in een Havenafvalbeheersplan. In 2014 heeft Zeeland Seaports zich tevens verbonden aan de Green Deal Plastic om ook de afgifte van plastic in de havens, het scheiden en recyclen verder te verbeteren. Van alle bezoekende schepen werd door 2223 zeeschepen gebruik gemaakt van de Havenontvangstvoorziening:

Tabel: afgegeven afvalstoffen

Afvalsoort	Hoeveelheid
Oliehoudende vloeistoffen uit de machinekamers	9800 m ³
Vast scheepsafval	2400 m ³
Plastic	1270 m ³

Enkele bijzonderheden

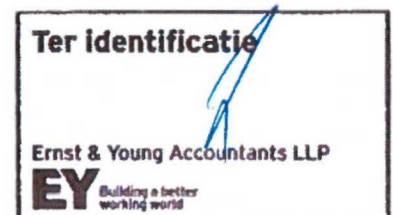
- Op 6 april vond in Vlissingen de load-out plaats van de Stinger voor de Pioneer Spirit, het grootste schip ter wereld. Het frame weegt zo'n 4.200 ton en heeft een lengte van 150 meter.
- Tijdens het cruiseseizoen van 2016 bezoeken 5 cruiseschepen de Vlissingse haven.
- Nog voor de komst van de Marinierskazerne worden de banden tussen dit bijzondere korps en de havenwereld aangehaald. In samenwerking met bedrijven wordt in juli 2016 intensief in het havengebied geoefend.
- Op 28 september 2016 wordt het eigen Havenmanagementsysteem als tweede haven in Nederland aangesloten op het Maritime Single Window, (MSW). Dit is het digitale platform voor maritieme berichtenuitwisseling.
- Wel vaker ontvangt de haven bijzondere bezoekers. Dit jaar was dat een 8 meter lange buitrug, die onder begeleiding zijn weg naar open zee weer heeft gevonden.

Incidentenregistratie 2016

Voor de registratie is aangesloten bij landelijk ontwikkelde definities met betrekking tot nautische ongevallen.

In 2016 vonden de volgende incidenten plaats:

- 12 incidenten met milieuschade
 - 11 incidenten met scheepsschade
 - 4 incidenten met letselschade, waarbij 1 dodelijk slachtoffer te betreuren was
 - 11 stremmingen, waarvan 10 maal als gevolg van stremming van het sluizencomplex in verband met het stremmen van overtollig water
 - 7 overige incidenten, waaronder een brand in de droogdok en een brand n een vuilcontainer.
- Allebei zonder schade voor het milieu.

HOOFDSTUK 5 HET PERSONEEL VAN ZEELAND SEAPORTS

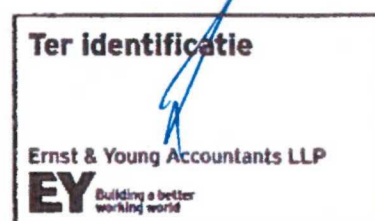
De medewerkers van Zeeland Seaports vormen samen het fundament van deze kennisorganisatie. In 2016 is dan ook actief ingezet op onderwerpen als werving & selectie, opleiding & ontwikkeling en arbo & verzuim. Zo is er een medewerkertevredenheidsonderzoek uitgevoerd onder alle medewerkers van Zeeland Seaports waaruit blijkt dat de tevredenheidsscore van medewerkers 6.4 is. Medewerkers zijn vooral tevreden over de veiligheid, de arbeidsomstandigheden en de arbeidsvoorwaarden & regelingen. Medewerkers zijn minder dan gemiddeld tevreden over het perspectief, de direct leidinggevenden, de organisatie, het managementteam en de communicatie. 40% van de medewerkers geeft aan zich in sterke mate betrokken te voelen bij de organisatie, 48% gemiddeld en 12% in zwakke mate tot niet. Ook is de risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) geactualiseerd. Daarnaast zijn meerdere werkplekonderzoeken uitgevoerd en is er getest met hoog-laagbureaus. Tot slot heeft Zeeland Seaports meerdere studenten van o.a. Hogeschool Zeeland en Maritiem Instituut de Ruyter als stagiairs en voor projecten mogen verwelkomen.

Facts & Figures

Beschrijving	Aantal	FTF
Medewerkers in dienst	95	85,8
Verhouding man/vrouw	69 mannen	67,7
	26 vrouwen	18,1
Verhouding FT/PT	70 FT	70,4 FTE
	25 PT	15,4 FTE
Leeftijdscategorieën		
20 – 30 jaar	4	
30 – 40 jaar	16	
40 – 50 jaar	40	
50 – 60 jaar	25	
60 – 65 jaar	9	
65+	1	
Verzuim	3,19%	

Instroom	7 medewerkers	
	Bedrijfsjurist	1 FTE
	HRM Adviseur	0.8 FTE
	Adviseur Public Affairs & Subsidies	1 FTE
	Havencoördinator/Verkeersleider	1 FTE
	Medewerker Beheer	0.8 FTE
	Medewerker Groenvoorziening (2x)	2 FTE
Uitstroom	5 medewerkers	
	Bedrijfsjurist	0.85 FTE
	HRM Manager	0.8 FTE
	Communicatie Manager	1 FTE
	Hoofd Commerciële Zaken	1 FTE
	Teamleider Ontwikkeling & Realisatie	0.9 FTE
Doorstroom	3 medewerkers	
	Adviseur Marketing & Communicatie	0.9 FTE
	HRM Manager	0.8 FTE
	Medewerker Beheer	1 FTE
Aantal inleenkrachten	20 medewerkers	
	Afdeling Infrastructuur & Ruimte (cluster O&R, Beheer), Finance, Legal, HRM, Inkoop, Havendienst, Directie	
Aantal stagiairs	6 stagiairs	
	Afdeling I&R, Communicatie, Havendienst	

* cijfers 31 december 2016

BERICHT VAN DE RAAD VAN COMMISSARISSEN VAN NV ZEELAND SEAPORTS

Hierbij biedt de Raad van Commissarissen van Zeeland Seaports het jaarbericht aan waarin de jaarrekening over 2016 is opgenomen. De directie heeft het bestuursverslag opgesteld. Ernst & Young Accountants heeft de jaarrekening gecontroleerd en voorzien van een goedkeurende controleverklaring. De Auditcommissie heeft de jaarrekening uitvoerig besproken met de Chief Executive Officer, de Chief Financial Officer en de externe accountant. Vervolgens heeft de Raad van Commissarissen, in aanwezigheid van de externe accountant, het bestuursverslag met de directie besproken. De discussies die in dat verband zijn gevoerd, hebben de Raad van Commissarissen ervan overtuigd dat dit verslag aan alle voorschriften en aan de eisen van governance en transparantie voldoet. Het vormt een goede basis voor de verantwoording die de Raad van Commissarissen aflegt voor het gehouden toezicht.

De Raad van Commissarissen stemt in met de jaarrekening en kan zich verenigen met het voorstel van de directie om € 26 miljoen beschikbaar te stellen voor verlaging van de schuldpositie. Op 6 juli 2017 zal de jaarrekening ter vaststelling aan de AvA worden voorgelegd. De Raad van Commissarissen stelt voor dat aan de directie decharge wordt verleend voor het gevoerde beleid, dat aan de Raad van Commissarissen decharge wordt verleend voor het gehouden toezicht en dat de jaarrekening wordt vastgesteld.

INLEIDING

De Raad van Commissarissen kijkt terug op een jaar waarin vooral naar voren werd gekeken. 2016 was het jaar waarin het Strategisch Masterplan *Winning Combinations* door de aandeelhouders werd vastgesteld en het jaar waarin door de organisatie zeer voortvarend een start werd gemaakt met de implementatie van deze nieuwe strategie. Centraal in strategie en uitvoering staan clustering en samenwerking.

Vaste agendapunten in 2016 van de Raad van Commissarissen waren de financiële en commerciële performance, het strategisch masterplan, lopende juridische claims, het Thermphos/VCB-dossier en de voortgang van de fusieverkenning met de haven van Gent.

Over de financiële en commerciële performance kunnen we tevreden zijn. De directie van Zeeland Seaports heeft in 2016 actief op inkomsten en uitgaven gestuurd. In de goede resultaatcijfers zien we een weerspiegeling van dit in 2014 ingezette proces. Een stevige inspanning van de organisatie, die heeft geleid tot een krachtige groei van het resultaat.

Daarnaast zagen we veel aandacht voor de haven als vestigingslocatie, juist ook voor zeer duurzame activiteiten. Zo werd een erfpachtovereenkomst gesloten voor een biogascentrale. Ook werd het initiatief genomen voor de aanleg van een groot zonne-energiepark in een ongebruikte bufferzone rond de Sloehaven. Daarnaast bouwt een ondernemer die al langer in de haven is gevestigd een

groot zonnepanelenpark. Volop energie in en om de haven, wat ons richting een steeds duurzamer toekomst brengt.

Het nieuwe strategisch masterplan komt tegemoet aan die nieuwe wensen van de omgeving. Het havenbedrijf in de actieve rol van regisseur, steeds op zoek naar kansen om nieuwe bedrijven of ladingstromen aan te trekken die een meerwaarde leveren voor de haven en de regio. Een organisatie die haar klanten in hun ontwikkeling faciliteert en kansen helpt verwezenlijken door het vinden en leggen van de juiste combinaties. Als Raad van Commissarissen willen we daarbij benadrukken dat een goede haveninfrastructuur en een financieel sterke positie belangrijke voorwaarden hierbij zijn en we roepen de overheid op om hier haar verantwoordelijkheid te nemen. Concreet: zorg snel voor een verbeterde toegang van de Sloehaven door aanleg van de maatwerkgeul Wielingen en maak tempo met het verbeteren van het spoor in de Kanaalzone Gent – Terneuzen (KGT) en tussen Vlissingen en Antwerpen (VEZA). Duidelijke cijfers benadrukken de noodzaak.

Bijzonder veel aandacht is – en wordt – besteed aan het dossier Thermphos. De fosforfabriek die in 2012 failliet werd verklaard en waarvan sindsdien het terrein actief – en tegen hoge kosten – veilig moet worden gehouden. Een in alle opzichten uiterst complex dossier dat de haven en de regio vër overstijgt. Het is van groot belang voor de haven en de regio dat het terrein op korte termijn veilig wordt, waarna kan worden gestart met de sanering.

Op 7 november werd de fusieverkenning met de haven van Gent aangekondigd. Een verkenning die volledig past binnen de strategie. Over de stand van zaken van dit proces is binnen de Raad van Commissarissen en tussen de Raad en de directie in 2016 zeer geregeld van gedachten gewisseld.

Managementletter

In december is de managementletter van de accountant besproken in de Auditcommissie en in januari 2016 in de Raad van Commissarissen. Het oordeel van de accountant over de interne beheersing is positief en is overgenomen door de Raad van Commissarissen.

Financiële rapportage

Ieder kwartaal heeft de Raad van Commissarissen van de directie een uitgebreide rapportage ontvangen waarin de actuele resultaten werden vergeleken met het budget en de begroting. Hiermee beschikt de Raad van Commissarissen steeds over up-to-date informatie. De rapportages zijn in de gezamenlijke vergaderingen gesproken.

Ondernemingsraad

In 2016 heeft twee keer overleg plaatsgehad tussen de Raad van Commissarissen en de ondernemingsraad. De Raad van Commissarissen, de directie en de ondernemingsraad hebben daarbij onder meer gesproken over de actuele ontwikkelingen.

Samenstelling

Bij de benoeming van zijn leden streeft de Raad van Commissarissen naar een complementaire samenstelling, met name voor wat betreft de kennisgebieden die relevant zijn voor Zeeland Seaports. Deze kennisgebieden staan opgesomd in het profiel van de Raad van Commissarissen.

Corporate Governance Code en Best Practices

Zeeland Seaports past vrijwillig de principes van Nederlandse Corporate Governance Code toe. Jaarlijks wordt bij de vaststelling van het vergaderschema van de Raad van Commissarissen vastgelegd welke specifieke onderwerpen aan de orde zullen komen.

In 2016 zijn voor zover toetsbaar geen afwijkingen geconstateerd ten opzichte van de Best Practices bepalingen.

(Her)benoemingen

Na een succesvolle periode als interim CEO is dhr. mr. J.P.D.M. Lagasse per 1 mei 2016 door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders benoemd als CEO van Zeeland Seaports.

Beloningsbeleid

Het personeel van de NV Zeeland Seaports wordt tot heden conform de cao van Havenbedrijf Rotterdam gesalarieerd. In 2016 is door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders tevens het bezoldigingsbeleid van de directie vastgesteld. Voor de beloning van de directie en de Raad van Commissarissen verwijzen we naar de betreffende passage in de jaarrekening.

Vergaderingen Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen kwam in 2016 zeven maal bijeen. De vergaderingen van de Raad van Commissarissen werden steeds in aanwezigheid van de directie gehouden. Zowel voorafgaand als na afloop van de vergaderingen hield de Raad van Commissarissen besloten overleg.

Buiten de genoemde vergaderingen heeft veelvuldig contact plaatsgevonden tussen leden van de Raad van Commissarissen en de directie.

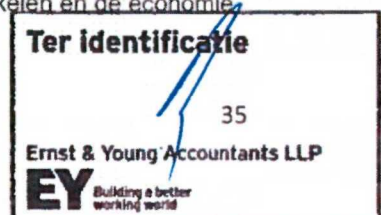
Auditcommissie

De Auditcommissie heeft in 2016 drie keer vergaderd. De Auditcommissie rapporteert rechtsreeks aan de Raad van Commissarissen in de reguliere vergadering.

Dankwoord

De Raad van Commissarissen dankt de ondernemers, de bedrijven en ook de medewerkers en de directie van Zeeland Seaports voor de goede samenwerking in 2016. Met elkaar kunnen we winnende combinaties creëren en daarmee het havengebied samen steeds verder ontwikkelen en de economie van de regio versterken.

N.V. Zeeland Seaports

Terneuzen, 6 juli 2017

De Raad van Commissarissen,

Roelf H. de Boer, voorzitter

Ir. Gerard van Harten

Drs. Guillaume Jetten RA

Aanwezigheid 2016

	R.H. de Boer	G.A.F. van Harten	M.J.H. Jetten
Raad van Commissarissen	7	7	7
Auditcommissie	n.v.t.	3	3

Jaarrekening 2016

Geconsolideerde jaarrekening

Geconsolideerde balans per 31 december 2016

Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2016

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2016

Grondslagen voor de financiële verslaglegging

Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december 2016

Toelichting op de geconsolideerde balans winst- en verliesrekening 2016

Vennootschappelijke jaarrekening

Vennootschappelijke balans per 31 december 2016

Vennootschappelijke winst- en verliesrekening 2016

Kasstroomoverzicht over 2016

Toelichting op de vennootschappelijke balans per 31 december 2016

Toelichting op de vennootschappelijke winst- en verliesrekening 2016

Ter identificatie

Ernst & Young Accountants LLP

EY Building a better
working world

Geconsolideerde balans (voor resultaatbestemming)

	Ref.nr.	31-12-2016	31-12-2015
		€	€
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	1	1.027.938	1.460.125
Materiële vaste activa	2	513.811.566	518.880.079
Financiële vaste activa	3	7.222.996	7.530.719
Totaal vaste activa		522.062.500	527.870.923
Vlottende activa			
Vorderingen en overlopende activa	4	53.820.534	62.872.520
Liquide middelen	5	5.722.752	8.928.607
Totaal vlottende activa		59.543.286	71.801.127
Totaal activa		581.605.786	599.672.050
Groepsvermogen			
Aandeel van de rechtspersoon in het groepsvermogen	6	134.283.523	126.254.239
Aandeel van derden in het groepsvermogen	6	291.938	303.410
Resultaat lopend boekjaar		13.027.729	8.029.284
		147.603.190	134.586.933
Voorzieningen	7	12.129.134	20.651.431
Langlopende schulden	8	233.320.948	232.250.581
Kortlopende schulden en overlopende passiva	9	188.552.544	212.183.105
Totaal passiva		581.605.786	599.672.050

Ter identificatie

Ernst & Young Accountants LLP

EY

Building a better working world

Geconsolideerde winst- en verliesrekening

	Ref.nr.	2016	2015
		€	€
Netto-omzet	10	51.647.788	50.706.241
Overige bedrijfsopbrengsten	10	9.521.997	8.164.412
Totaal		61.169.785	58.870.653
Kostprijs	10	-944.684	-1.165.295
Bruto-marge		60.225.101	57.705.358
Personeelslasten	11	8.419.642	7.672.888
Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa en bijzondere waardeverminderingen	12	11.205.961	11.135.604
Overige bedrijfslasten	13	15.233.397	18.263.380
Totaal bedrijfslasten		34.859.000	37.071.872
Bedrijfsresultaat		25.366.102	20.633.485
Resultaat deelnemingen en winstbewijzen	14	436.807	-166.092
Operationeel resultaat		25.802.909	20.467.393
Financiële baten en lasten	15	-12.786.653	-12.449.841
Aandeel derden		11.472	11.732
Resultaat boekjaar		13.027.729	8.029.284

Het geconsolideerd overzicht van het totaal resultaat is gelijk aan het resultaat volgens de exploitatierekening.

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

	2016	2015
	€	€
<u>Uit operationele activiteiten:</u>		
Bedrijfsresultaat	25.366.102	20.633.485
Afschrijvingen	11.205.961	11.135.604
Boekwinst verkopen	-3.611.939	-3.809.229
Mutaties in handelsvorderingen	-1.312.634	383.953
Mutaties in handelscrediteuren	2.279.595	-1.147.103
Mutaties in overige vorderingen	11.992.072	20.954.165
Mutaties in overige schulden	-1.006.482	-4.473.070
Mutatie in voorzieningen	-8.522.297	-16.020.420
Uit bedrijfsactiviteiten	36.390.378	27.657.386
Ontvangen rente	1.233.481	1.580.257
Betaalde rente	-11.172.384	-11.372.306
Kasstroom uit operationele activiteiten	26.451.476	17.865.337
<u>Uit investeringsactiviteiten:</u>		
Investerings immateriële vaste activa	-157.696	-603.807
Investerings materiële vaste activa	-9.778.867	-4.092.993
Investerings overige financiële vaste activa	0	10.000
Desinvesteringen	6.413.539	5.346.381
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-3.523.024	659.581
<u>Uit financieringsactiviteiten:</u>		
Ontvangsten/aflossingen van bankkrediet	-25.612.459	-22.116.295
Ontvangsten van langlopende leningen	25.000.000	0
Aflossing van langlopende leningen	-25.521.847	10.178.153
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-26.134.306	-11.938.142
Kasstroomontwikkeling in boekjaar	-3.205.855	6.586.776
Saldo liquide middelen begin boekjaar	8.928.607	2.341.831
Saldo liquide middelen eind boekjaar	5.722.752	8.928.607
Mutatie liquide middelen	-3.205.855	6.586.776

Grondslagen voor de financiële verslaggeving

1. Algemeen

Activiteiten

N.V. Zeeland Seaports is een naar Nederlands recht opgerichte naamloze vennootschap die zich bezig houdt met:

- ontwikkeling en beheer van havengebied in Zeeland
- veilige en efficiënte afhandeling van het scheepvaartverkeer
- zorgdragen voor nautische en maritieme orde en veiligheid

N.V. Zeeland Seaports is statutair gevestigd te (Schelpenpad 2) 4531 PD Terneuzen. De feitelijke activiteiten vinden plaats in de havens van Vlissingen en Terneuzen. Het kamer van koophandelnummer van N.V. Zeeland Seaports is 50987496.

De grondslagen voor de enkelvoudige jaarrekening zijn gelijk aan de grondslagen voor de geconsolideerde jaarrekening.

2. Grondslagen voor de consolidatie

In de geconsolideerde jaarrekening van N.V. Zeeland Seaports zijn de financiële gegevens verwerkt van de tot de groep behorende maatschappijen en andere vennootschappen waarin beslissende zeggenschap wordt uitgeoefend.

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld met toepassing van de grondslagen voor de waardering en de resultaatbepaling van N.V. Zeeland Seaports.

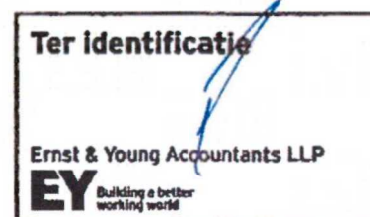
De groepsmaatschappijen zijn geconsolideerd volgens de integrale methode, waarbij vermogen en resultaat voor 100% in de consolidatie worden opgenomen. In het geval dat het belang in een groepsmaatschappij minder dan 100% bedraagt, wordt het aandeel van derden afzonderlijk in de balans en de winst- en verliesrekening tot uiting gebracht.

Groepsverhoudingen

De gemeenschappelijke regeling Zeeland Seaports gevestigd te Terneuzen is voor 100% aandeelhouder in N.V. Zeeland Seaports. De GR wordt gehouden door de Provincie Zeeland en de gemeenten Vlissingen, Terneuzen en Borsele. Resultaten uit transacties met groepsmaatschappijen worden volledig geëlimineerd.

Geconsolideerde maatschappijen:

<u>Naam</u>	<u>Statutaire zetel</u>	<u>Aandeel in het geplaatste kapitaal</u>
WarmCO2 C.V. (via aandeel WarmCO2 Beheer BV)	Terneuzen	1,01%
WarmCO2 Beheer B.V.	Terneuzen	80,00%
Zeeland Seaports Beheer B.V.	Terneuzen	100,00%
Van Citters Beheer B.V.	Terneuzen	100,00%

Niet-geconsolideerde maatschappijen:

Naam	Statutaire zetel	Aandeel in het geplaatste kapitaal
Valuepark Terneuzen C.V. (via ZSP Beheer BV)	Terneuzen	50,00%
Valuepark Terneuzen Beheer B.V.	Terneuzen	50,00%
Zeeland Airport B.V.	Middelburg	13,60%
FSP Exploitatie B.V. (via ZSP Beheer BV)	Vlissingen	33,33%
Flushing Service Park C.V.	Vlissingen	33,33%
Sloewarmte B.V. (via ZSP Beheer BV)	Terneuzen	10,00%

Transacties met verbonden partijen zijn tegen normale marktvoorwaarden aangegaan.

3. Algemene grondslagen opstelling geconsolideerde en enkelvoudige jaarrekening

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW. De jaarrekening is opgemaakt op 6 juli 2017.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva gewaardeerd op nominale waarde.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Geamortiseerde kostprijs

De geamortiseerde kostprijs wordt bepaald door middel van de effectieve-rentemethode vermindert met eventuele afboekingen (direct, dan wel door het vormen van een voorziening) wegens bijzondere waardeverminderingen of oninbaarheid. In de berekening wordt rekening gehouden met agio of disagio op het moment van verkrijging en transactiekosten en honoraria die een integraal onderdeel van de effectieve rentevoet zijn.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Op iedere balansdatum wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het individueel actief vastgesteld, als het een actief betreft die zelfstandig kasstromen genereert. Voor activa die niet zelfstandig (voldoende) kasstromen genereren en afhankelijk zijn van de kasstromen van andere activa of groepen van activa, wordt de realiseerbare waarde bepaald voor de kasstroom genererende eenheid waarvan de betreffende actief deel uitmaakt.

Een kasstroom genererende eenheid is de kleinste identificeerbare groep (toegerekende) activa die zelfstandig kasstromen genereert die grotendeels onafhankelijk zijn van de kasstromen uit andere activa of groepen van activa. Kasstroom genererende eenheden worden onderscheiden op basis van de economische samenhang tussen activa en het genereren van externe kasstromen en niet op basis van afzonderlijke juridische entiteiten. In paragraaf 4.2.1. wordt toegelicht welke kasstroom genererende eenheden worden onderscheiden.

Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief of de kasstroom genererende eenheid waartoe een actief behoort, hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzonder waardeverminderingverlies wordt direct als last verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

Een voorheen opgenomen waarderingsverlies wordt teruggenomen, indien de afname van de waardevermindering verband houdt met een objectieve gebeurtenis na afboeking, tot maximaal het bedrag dat benodigd is om het vaste actief te waarderen op de geamortiseerde kostprijs ten tijde van de terugname als geen sprake zou zijn geweest van een bijzondere waardevermindering. Het teruggenomen verlies dient in de winst- en verliesrekening te worden verwerkt.

Oordelen en schattingen

Bij de toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van Zeeland Seaports zich diverse oordelen en schattingen. De belangrijkste oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen zijn:

a. Interest Rate Swap

De effectiviteit van de interest rate swaps wordt onder meer beoordeeld op basis van de verwachte lange termijn financieringsbehoefte die volgt uit de strategische ambities in het geconsolideerde businessplan. Hierin zijn schattingen gemaakt ten aanzien van economische ontwikkelingen en de effecten hiervan op de resultaten van de onderneming, op de investeringen en op de financieringsbehoefte. Deze schattingen worden gebruikt om een kwantitatieve analyse te maken ter vaststelling of er mogelijk sprake is van een ineffectief deel van de interest rate swaps. Indien de financieringsbehoefte in werkelijkheid lager blijkt te zijn dan de gedane schattingen, kan dit leiden tot (toekomstige) ineffectiviteit die op dat moment in het resultaat verantwoord dient te worden, indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Mogelijke afwijkingen op verwachtingen kunnen niet worden uitgesloten en worden jaarlijks structureel beoordeeld.

b. Afschrijvingen en restwaarde en bedrijfswaarde

De afschrijvingstermijnen zijn gebaseerd op de verwachte economische levensduur van de activa. De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn uiteengezet in toelichting 4.2 Materiële vaste activa. Gedurende het jaar wordt getoetst of zich zodanige wijzigingen hebben voorgedaan in inschattingen en veronderstellingen van activa dat een aanpassing van de gebruiksduur en/of restwaarde noodzakelijk is. Een dergelijke aanpassing wordt toekomstgericht doorgevoerd. De bedrijfswaarde wordt bepaald aan de hand van toekomstige kasstromen. In bepaalde mate zijn deze gebaseerd op inschattingen. Deze schattingen worden jaarlijks getoetst aan de realisatie en de ontwikkelingen. Mocht deze actualisatie een aanleiding geven tot impairment. Als de realiseerbare waarde lager is dan de boekwaarde zal een afboeking van de activa plaatsvinden ten laste van de resultatenrekening.

Impairment analyse: de ondernemingswaarde is gebaseerd op de geprognoseerde vrije kasstromen tot 2035. Voor de bepaling van de ondernemingswaarde gebruikt Zeeland Seaports een financieel model. De ondernemingswaarde is bepaald volgens een Discounted Cash Flow ("DCF") berekening van de toekomstige vrije kasstromen. Deze kasstromen worden contact gemaakt tegen de vastgestelde vermogenskostenvoet (WACC) van Zeeland Seaports.

c. Bodemsanering

Ten aanzien van de noodzakelijke kosten bodemsanering voormalig Thermphosterrein is een berekening gemaakt op basis van de huidige bekende verplichtingen uit hoofde van de met partijen gemaakte afspraken over de eerste veiligstelling van het Thermphosterrein. Ingeschat wordt dat na uitvoering van de sanering de gronden tegen een commercieel rendement kunnen worden uitgegeven. Voor de eerste veiligstelling is een milieuvoorziening gevormd (zie: 4.7.2)

d. Voorziening uit non activiteitsregelingen

De schattingselementen betreffen vooral de te hanteren rentepercentages, verwachte deelname aan de regelingen, waaronder ontslag- en overlijdenskansen.

e. Salderen

Saldering van vorderingen en schulden vindt uitsluitend plaats als het juridisch mogelijk is en het stellige voornemen bestaat om het saldo als zodanig of beide posten simultaan af te wikkelen.

4. Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

4.1 Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd op het bedrag van de verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere verminderingen. De jaarlijkse afschrijvingen bedragen een vast percentage van de bestede kosten, zoals nader in de toelichting op de balans gespecificeerd. De economische levensduur wordt jaarlijks beoordeeld. Het betreft geactiveerde software.

4.2 Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, vermeerderd met de kosten van gebruiksklaarmaken, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere verminderingen. Investeringsubsidies in verband met de aanschaf van (materiële) vaste activa worden in mindering gebracht op de kostprijs van het betreffende actief. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

De materiële vaste activa in aanbouw (onderhanden werk) zijn in de balans opgenomen tegen de per balansdatum daaraan bestede kosten van materiaal en diensten en de rechtstreeks aan het activum toe te kennen financieringskosten (bouwrente).

De kosten voor groot onderhoud worden verantwoord op moment van realisatie en geactiveerd. Het onderhoud wordt afgeschreven over de onderhoudsperiode. Alle overige onderhoudskosten worden direct in de winst- en verliesrekening verwerkt.

4.2.1 Waardering kasstroom genererende eenheden

Onder een kasstroom genererende eenheid wordt verstaan de kleinste identificeerbare groep die kasstromen genereert. In de exploitatie van N.V. Zeeland Seaports kunnen de volgende kasstroom genererende eenheden onderscheiden:

- haven- en grondbedrijf in exploitatie Zeeland Seaports
- project glastuinbouw Terneuzen (incl. WarmCO2)
- niet in exploitatie genomen gronden

Deze indeling is gebaseerd op functionele en organisatorische aspecten. Naast het project glastuinbouw Terneuzen dat functioneel andersoortige ondersteuning vraagt en een ander verdienmodel kent, wordt het haven- en grondbedrijf in exploitatie Zeeland Seaports als één kasstroom genererende eenheid gezien. WarmCO2 kent een verdienmodel dat volledig afwijkt van het haven- en grondbedrijf Zeeland Seaports. De warmte en CO2 worden door WarmCO2 als één totaalpakket (energie) aan de klant aangeboden. Ook organisatorisch kent WarmCO2 haar eigen organisatie en operationele aansturing.

Bij het alloceren van bedrijven zijn de havengebieden van Vlissingen en Terneuzen complementair in plaats van concurrerend. De meest passende locatie wordt aan de klant aangeboden. Ook is de organisatie van Zeeland Seaports administratief en organisatorisch zo ingericht dat het haven- en grondbedrijf als één exploitatie wordt behandeld. Het haven- en grondbedrijf worden geïntegreerd waarbij opbrengsten in het grondbedrijf soms worden ingezet om haveninfra te financieren of vice versa. Deze kasstroomgenererende eenheid kent ook één gelijk verdienmodel, zijnde haven- en kadegelden en grondinkomsten. Ook de managementstructuur en de rapportagelijnen zijn gericht op de geïntegreerde exploitatie van het haven- en grondbedrijf.

In de niet in exploitatie genomen gronden kunnen de volgende deelgebieden (KGE's) onderscheiden worden:

- gronden Westelijke Kanaaloever
- gronden Axelse Vlake II
- gronden Sloepoort
- gronden Noordwesthoek
- gronden natuurcompensatie

Deze eenheden kennen vooralsnog geen exploitatie en zijn tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde gewaardeerd.

Indien het management impairment indicatoren onderkent voor de activa van de kasstroom genererende eenheid, wordt op balansdatum getoetst of er sprake is van een bijzondere waardevermindering (impairment). In die situatie wordt de directe opbrengstwaarde van het actief geschat op basis van taxatie. De bedrijfswaarde wordt berekend met behulp van DCF-modellen.

Een last uit hoofde van bijzondere waardevermindering wordt geboekt indien de boekwaarde van een actief of van de kasstroom genererende eenheid groter is dan de realiseerbare waarde. Bijzondere waardeverminderingen worden ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht.

Teneinde de bedrijfswaarde te bepalen worden de geschatte toekomstige kasstromen contant gemaakt op basis van een disconteringsvoet die de huidige marktverwachtingen ten aanzien van de verwachtingswaarde van geld en de specifieke risico's van het actief weerspiegelt. In deze disconteringsvoet is rekening gehouden met de kosten vreemd vermogen en een winst- en risico opslag. De disconteringsvoet (WACC) bedraagt 7,9%. Bij de bepaling van de WACC is geen rekening gehouden met de mogelijke Vpb-plicht per 1-1-2017.

4.3 Financiële vaste activa

Deelnemingen

Deelnemingen in groepsmaatschappijen en overige deelnemingen waarin de groep invloed van betekenis uitoefent op het zakelijke en financiële beleid worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaardemethode. Invloed van betekenis wordt in ieder geval verondersteld aanwezig te zijn bij een aandeelhoudersbelang van meer dan 20% van de aan de aandelen verbonden stemrechten. De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor N.V. Zeeland Seaports.

Overeenkomstig de nettovermogenswaarde methode worden de deelnemingen in de balans opgenomen tegen het aandeel van N.V. Zeeland Seaports in de nettovermogenswaarde vermeerderd met haar aandeel in de resultaten van de deelnemingen en haar aandeel in de directe mutaties in het eigen vermogen van de deelnemingen vanaf het moment van verwerving, bepaald volgens de grondslagen zoals vermeld in deze jaarrekening, verminderd met haar aandeel in de dividenduitkeringen van de deelnemingen. In de winst-en-verliesrekening wordt het aandeel van N.V. Zeeland Seaports in het resultaat van de deelnemingen opgenomen. Indien en voor zover N.V. Zeeland Seaports niet zonder beperking uitkering van de positieve resultaten aan haar kan bewerkstelligen, worden de resultaten in een wettelijke reserve opgenomen. Haar aandeel in de rechtstreekse vermogensvermeerderingen en –verminderingen van de deelnemingen wordt ook in de wettelijke reserve opgenomen.

Indien de waarde van de deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Hierbij worden andere langlopende belangen in de deelneming die feitelijk worden aangemerkt als een onderdeel van de netto-investering, ook meegenomen. Indien en voor zover geheel of ten dele voor de schulden van de deelneming wordt ingestaan respectievelijk een feitelijke verplichting bestaat de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening opgenomen. Indien en voor zover geheel of ten dele voor de schulden van de deelneming wordt ingestaan respectievelijk een feitelijke verplichting bestaat de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening opgenomen.

Deelnemingen waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen de kostprijs verminderd met bijzondere waardeverminderingen. Het dividend wordt als resultaat aangemerkt en verwerkt onder de financiële baten en lasten.

Verstrekke leningen en overige vorderingen

De onder financiële vaste activa opgenomen leningen en overige vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde plus transactiekosten. Na de eerste verwerking worden de verstrekke leningen en overige vorderingen gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs volgens de effectieve rentemethode. Baten en lasten worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt via het amortisatieproces.

Winstbewijzen

De winstbewijzen betreffen het recht op een aandeel in de resultaten inclusief die bij liquidatie van een tweetal vennootschappen. Hierbij is invloed van betekenis verkregen op het beleid van de desbetreffende vennootschappen. De winstbewijzen zijn daarom verantwoord onder de financiële vaste activa en initieel gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs die overeenkomt met de realiseerbare waarde. Vanaf het moment van verkrijging is het aandeel in het resultaat van de desbetreffende vennootschappen, voor zover dat niet wordt uitgekeerd, in mindering gebracht op de waardering van het winstrecht. Winstbewijzen met een negatieve vermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd.

4.4 Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, welke gelijk kan zijn aan de nominale waarde, onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

4.5 Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. De liquide middelen bestaan uit banktegoeden en kasgelden.

4.6 Langlopende schulden

Opgenomen rentedragende leningen en schulden worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De langlopende schulden hebben een looptijd van meer dan een jaar. De op korte termijn (binnen een jaar) verschuldigde aflossingen worden opgenomen onder de kortlopende schulden.

4.7 Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd indien op balansdatum in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De omvang van de voorziening wordt bepaald door de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichtingen en verliezen per balansdatum af te wikkelen. Indien van toepassing worden voorzieningen opgenomen tegen de contante waarde.

4.7.1 Pensioenen en overige personeelsregelingen

Richtlijn 271 gaat uit van de 'Verplichtingenbenadering'. Dit heeft als consequentie dat indien de rechtspersoon (additionele) verplichtingen heeft, die in rechte of feitelijk afdwingbaar zijn, er mogelijk een voorziening getroffen dient te worden, bijvoorbeeld in geval van de pensioenregeling en non-activiteitsregelingen. ZSP kent een zogenaamde toegezegde pensioenregeling. De pensioenuitvoerder past eenzelfde (Defined Benefit) systeem toe. ZSP heeft echter geen bijstortverplichting. Dit betekent dat zij aan de pensioenuitvoerder premies betaalt die daarmee de pensioenverplichting aan de werknemers van ZSP voor eigen risico tot zich neemt. Daarom verwerkt ZSP de pensioenregeling in de jaarrekening als een Defined Contribution.

Behalve de betaling van premies heeft ZSP geen verdere verplichtingen uit hoofde van deze pensioenregeling. Voor verplichtingen in het kader van non-activiteitsregelingen (w.o. WW/VUT uitkeringen) wordt een voorziening getroffen.

Er zijn voorzieningen getroffen voor toekomstige betalingen inzake de jubileumuitkeringen en bijdrage in non-activiteitsregelingen. De omvang van de verplichtingen wordt bepaald door het contant maken van de geschatte toekomstige kasstromen, rekening houdend met verwachte salarisontwikkelingen en overlijdenskansen alsmede de inflatieveronderstellingen. Hierbij wordt uitgegaan van de rentetarieven die gelden voor hoge kwaliteit-ondernemingsobligaties. De mutaties aan de voorziening overige personeelsregelingen wordt verantwoord onder de personeelslasten in de winst- en verliesrekening.

De jubileumvoorziening wordt gewaardeerd tegen nominale waarde.

4.7.2 Milieuvoorziening

Er is een voorziening gevormd voor de eerste veiligstelling van het terrein. Deze wordt uitgevoerd in de 100% deelneming Van Citters Beheer B.V. Er is in oktober 2014 een turnkey overeenkomst gesloten met de aannemer en met de curatoren van Thermphos waarin contractuele afspraken zijn gemaakt over de kosten van de eerste veiligstelling. Deze overeenkomst is overgegaan naar de 100% dochter Van Citters Beheer B.V. De voorziening is gewaardeerd op nominale waarde. Voor de overige gronden werd geen voorziening gevormd, omdat de eventuele kosten van sanering in rekening worden gebracht bij de voormalig erfpachter of huurder.

4.8 Grondslag afkoop erfpacht

Voor huurders van terreinen bestaat de mogelijkheid om erfpacht in één keer, voor de gehele contractduur, tegen de contante waarde af te kopen. Het afkoopbedrag wordt berekend op basis van de erfpachtprijs op het afkoopmoment, een indexeringsfactor voor de komende jaren en een rentepercentage waartegen contant wordt gemaakt. De ontvangen afkoopsommen zijn opgenomen onder de langlopende schulden. De jaarlijkse erfpacht wordt jaarlijks lineair ten gunste van de erfpachtopbrengsten gebracht.

4.9 Grondslag kortlopende schulden

Bij de eerste opname van kortlopende schulden worden deze opgenomen tegen reële waarde verminderd met (in geval van een financiële verplichting die niet tegen reële waarde, met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening, is opgenomen) de direct daaraan toe te rekenen transactiekosten. Na de eerste waardering worden de kortlopende schulden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs volgens de effectieve-rentemethode. Winst of verlies worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen zodra de verplichtingen niet langer op de balans worden opgenomen, alsmede via het amortisatieproces.

5. Grondslagen voor de waardering van financieel resultaat

5.1 Netto-omzet

Onder netto-omzet wordt verstaan de opbrengst van de in het verslagjaar verleende diensten onder aftrek van de in het jaar verstrekte en verrekenende kortingen en de over de omzet geheven belastingen. Deze opbrengsten hebben voor het overgrote deel betrekking op havengelden en inkomsten uit verhuur van terreinen.

Bij erfpachtcontracten worden de erfpachtbaten verminderd met de in het verslagjaar verstrekte kortingen, op tijdsevenredige basis over de erfpachtperiode ten gunste van de winst & verliesrekening gebracht. Initiële directe kosten worden toegerekend over de erfpachtperiode tegenover de erfpachtbaten.

Opbrengsten voortvloeiend uit de verkoop van warmte en CO2 worden verantwoord op het moment dat alle belangrijke rechten op economische voordelen alsmede alle belangrijke risico's zijn overgegaan op de koper.

De kostprijs van warmte en CO2 wordt aan dezelfde periode toegerekend. Het saldo van omzet en kostprijs warmte en CO2 wordt als bruto-marge in de winst- en verliesrekening opgenomen.

5.2 Netto bedrijfslasten

Kosten

De kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. (Voorzienbare) verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden en overigens wordt voldaan aan de voorwaarden voor het opnemen van voorzieningen.

Personeelslasten

De uit de arbeidsvoorwaarden voortvloeiende kosten voor lonen, salarissen en sociale lasten worden verantwoord in de winst- en verliesrekening.

Afschrijvingen en restwaarde

Per activacategorie zijn de afschrijvingstermijnen vastgesteld op de (geschatte) economische levensduur en volgens de lineaire afschrijvingsmethode tot nihil afgeschreven. De afschrijvingstermijn is gebaseerd op de verwachte economische levensduur van de activa. De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn uiteengezet bij de toelichting op de Materiële vaste activa. Gedurende het jaar wordt getoetst of zich zodanige wijzigingen hebben voorgedaan in schattingen en veronderstellingen van activa dat een aanpassing van de gebruiksduur noodzakelijk is. Een dergelijke aanpassing wordt toekomstgericht doorgevoerd.

5.3 Beheer- en exploitatiekosten VCB

Bijdrage Provincie in beheer- en exploitatiekosten VCB

Op de beheer- en exploitatiekosten van Van Citters Beheer B.V. worden de bijdragen van de Provincie Zeeland rechtstreeks in mindering gebracht.

5.4 Aandeel resultaat derden

Als aandeel resultaat derden wordt opgenomen het aan de vennootschap toekomende aandeel in het resultaat van de deelnemingen die meegenomen worden in de geconsolideerde jaarrekening. Dit resultaat wordt bepaald op basis van de bij N.V. Zeeland Seaports geldende grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.

5.5 Vennootschapsbelasting

Alle aandelen van N.V. Zeeland Seaports worden gehouden door publiekrechtelijke rechtspersonen. Op grond van artikel 2 lid 3 en 7 van de Wet op de vennootschapsbelasting zijn de (huidige) activiteiten van N.V. Zeeland Seaports daardoor vrijgesteld van de heffing van vennootschapsbelasting.

In 2016 is voor het laatst sprake van vrijstelling. Vanaf 1 januari 2017 zal N.V. Zeeland Seaports vennootschapsbelasting verschuldigd zijn. Ter voorbereiding werd in 2016 in nauw overleg met de Nederlandse zeehavens gewerkt aan de initiele fiscale waardering. Er werd een uitgangspunt neergelegd bij de fiscus en de reactie op dit document wordt afgewacht.

6. Grondslagen voor de waardering van financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden zowel primaire financiële instrumenten, zoals vorderingen en schulden, als financiële derivaten verstaan.

Derivaten

Het beleid van ZSP is om een deel van de renterisico's effectief af te dekken en ZSP maakt hierbij gebruik van afgeleide financiële instrumenten die niet beursgenoteerd zijn en waarvan de onderliggende waarde niet beursgenoteerd is.

ZSP houdt geen financiële instrumenten voor handelsdoeleinden en geeft deze ook niet uit. Initiële waardering vindt plaats tegen kostprijs (of lagere marktwaarde). ZSP voldoet aan de voorwaarden die zijn opgesteld in RJ 290 om kostprijs-hedge-accounting toe te kunnen passen en past dit ook toe. Indien de hedgerelatie effectief is, blijven waardeveranderingen van de derivaten off-balance. De mate van effectiviteit van de afgesloten derivaten, Interest Rate Swaps, wordt jaarlijks getoetst door het vergelijken van de kritische kenmerken van het hedge-instrument en de afgedekte positie. Indien deze kenmerken niet geheel overeenkomen, is er een indicatie van een mogelijk ineffectief deel en wordt een kwantitatieve ineffectiviteitsmeting uitgevoerd.

Hierbij wordt de verandering van de reële waarde van het afgesloten derivaat vergeleken met de reële waardeverandering van een hypothetisch derivaat waarvan de kritische kenmerken exact overeenkomen met de afgedekte positie(s). Indien het instrument (deels) ineffectief is, wordt dit deel zonder kostprijs-hedge-accounting gewaardeerd op kostprijs of lagere marktwaarde en wordt de waardemutatie van het ineffectieve deel ten laste of bij mogelijk latere terugname ten gunste van de winst- en verliesrekening gebracht in de financiële baten en lasten.

7. Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Er is onderscheid aangebracht tussen de operationele, investerings- en financieringsactiviteiten. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Geactiveerde rentekosten zijn opgenomen in de kasstroom uit investeringsactiviteiten.

8. Grondslagen voor leasing (lessee)

De beoordeling of een overeenkomst een lease bevat, vindt plaats op grond van de economische realiteit op het tijdstip van het aangaan van het contract. Het contract wordt aangemerkt als lease-overeenkomst als de nakoming van de overeenkomst afhankelijk is van het gebruik van een specifiek actief of de overeenkomst het recht van gebruik van een specifiek actief omvat.

Verplichtingen met betrekking tot operationele leasing worden verwerkt in de winst- & verliesrekening over de looptijd van het contract. De verplichtingen vanaf 2017 zijn opgenomen onder de niet uit de balans blijvende verplichtingen.

9. Grondslagen voor rente

Renteopbrengsten worden tijdsevenredig in de winst-en-verliesrekening verwerkt rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost, indien hun bedrag bepaalbaar is en hun ontvangst waarschijnlijk. De nettobetalingen die Zeeland Seaports doet uit hoofde van de afgesloten SWAP overeenkomsten worden als rentekosten verantwoord.

Rentelasten worden geactiveerd voor kwalificerende activa gedurende de periode van vervaardiging van het actief. De te activeren rente wordt berekend op basis van de intern gewogen gemiddelde rentevoet van de langlopende leningen van Zeeland Seaports, gecorrigeerd voor de verhouding vreemd vermogen / totaal vermogen. Indien sprake is van projectfinanciering wordt de te activeren rente berekend op basis van het voor deze financiering geldende rentepercentage.

Rentelasten worden toegevoegd aan langlopende schulden of voorzieningen waarvan de balanswaarde wordt bepaald op basis van een contante waarde berekening.

Toelichtingsposten van de geconsolideerde balans

1. Immateriële vaste activa

Een overzicht van de immateriële vaste activa is onderstaand opgenomen:

	Software
Boekwaarde per 1 januari 2016	1.460.125
Investerings	157.696
Afschrijvingen	-589.883
Boekwaarde per 31 december 2016	<u>1.027.938</u>
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december 2016	<u>2.000.327</u>
Afschrijvingspercentages	<u>20%</u>
Aanschafwaarde per 31 december 2016	<u>3.028.265</u>

2. Materiële vaste activa

	Gronden en gebouwen	Haven-werken	Overige activa	Onderhanden werk	Totaal
	€	€	€	€	€
Boekwaarde per 1 januari 2016	336.956.208	155.244.078	26.408.773	271.020	518.880.080
Investerings	129.256	2.053.254	506.889	7.114.168	9.803.567
Overboekingen	0	0	0	-1.465.020	-1.465.020
Vaardeverminderingen	-485.493	0	0	0	-485.493
Desinvesteringen	-2.745.878	-91.162	0	0	-2.837.040
Afschrijvingen	-289.954	-6.529.645	-3.264.928	0	-10.084.527
Boekwaarde per 31 december 2016	<u>333.564.139</u>	<u>150.676.525</u>	<u>23.650.734</u>	<u>5.920.168</u>	<u>513.811.566</u>
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december 2016	<u>17.128.416</u>	<u>89.742.846</u>	<u>41.077.570</u>	<u>0</u>	<u>147.948.832</u>
Afschrijvingspercentages	<u>0-2,5%</u>	<u>1-20%</u>	<u>20-33,33%</u>	<u>0%</u>	
Aanschafwaarde per 31 december 2016	<u>350.692.555</u>	<u>240.419.371</u>	<u>64.728.304</u>	<u>5.920.168</u>	<u>661.760.398</u>

Gronden en gebouwen

De post gronden en gebouwen is als volgt:

	Hectares:		31-12-2016	31-12-2015
	2016	2015	€	€
Bedrijfsgebouwen			6.951.049	7.241.003
Gronden			128.000	128.000
Uit te geven gronden	551,3	587,2	126.582.992	122.212.461
Terreinen uitgegeven in erfpacht en huur	655,7	652,0	199.902.099	207.374.745
			<u>333.564.139</u>	<u>336.956.208</u>

Stand voorraad uit te geven terreinen per 1/1/2016 587,2 ha

Uitgegeven in erfpacht -27,5 ha

Verkoop terrein -17,5 ha

Verhuur terrein -0,2 ha

Hermetingen -16,7 ha

Teruggenomen in voorraad (ex erfpacht) 24,6 ha

Aankoop grond 1,4 ha

totaal mutatie 2016 -35,9 ha

Stand voorraad uit te geven terreinen per 31/12/2016 551,3 ha

Stand uitgegeven gronden in erfpacht/huur per 1/1/2016 652,0 ha

Mutaties erfpacht -0,5 ha

Mutaties huur 4,2 ha

Totaal mutatie 2016 3,7 ha

Stand uitgegeven gronden in erfpacht/huur per 31/12/2016 655,7 ha

Er heeft een bijzondere afwaardering van € 531.551 plaatsgevonden op het vastgoed dat aangekocht is voor de ontwikkeling van de Westelijke Kanaal Oever. Deze afwaardering is gebaseerd op een taxatieprijs van € 16,80 voor een oppervlakte van 2.75.56 ha.

De GR Zeeland Seaports heeft als onderpand van de verstrekte garantie een recht van hypotheek op de nog uit te geven gronden ter zekerheid van de nakoming van de verplichtingen.

De voorraad uit te geven gronden per 31-12-2016 bevat tevens gecommiteerde gronden, waarvan bekend is dat deze in 2017 tot een uitgifte zullen leiden. De post uit te geven gronden betreft het netto uitgeefbare areaal, exclusief niet uitgeefbare elementen zoals leidingstraten en bufferzones.

Onderhanden werk

De kosten projecten op onderhanden werk betreft voornamelijk Scheepswerf Reimerswaal en aanleg calamiteitensteiger.

Bedrijfswaarde kasstroom genererende eenheden

KGE Zeeland Seaports

In 2016 is vastgesteld dat de indirecte opbrengstwaarde (contante waarde van toekomstige kasstromen) van deze KGE boven de boekwaarde van de materiële vaste activa ligt. Met betrekking tot het haven- en grondbedrijf in exploitatie is vastgesteld dat er geen aanwijzingen zijn uit interne – en externe informatiebronnen om tot een impairment over te gaan.

KGE Glastuinbouw

Rekening houdend met de nog benodigde investeringen en de reeds gecontracteerde verkoopprijzen ligt deze waarde onder de geschatte verkoopwaarde. De boekwaarde per 31-12-2016 bedraagt € 13,06 per m², nl. de lagere verkoopwaarde. In 2013 en 2014 zijn aanvullende overbruggingskredieten aan WarmCO2 verleend van resp. € 6,585 mln in 2013 en € 7,5 mln in 2014. Door de verdere voltoop in 2016 en de start van de bouw van nieuwe kassen is de onzekerheid ten aanzien van de realisatie van het vollooptscenario sterk afgenomen. Rekening houdend met de in 2016 ingeschatte voltoop en geactualiseerd investeringsplan blijkt dat de continuïteit van WarmCO2 is gewaarborgd.

KGE niet in exploitatie genomen gronden

Binnen de niet in exploitatie genomen gronden onderscheiden we de volgende deelgebieden:

- gronden natuurcompensatie
- gronden Sloepoort
- gronden Noordwesthoek
- gronden Westelijke Kanaaloever
- gronden Axelse Vlakte II

Deze eenheden kennen vooralsnog geen exploitatie en zijn in de jaarrekening 2016 tegen verwervingsprijs of op basis van (lagere) taxatie gewaardeerd.

De gronden natuurcompensatie en Axelse Vlakte III zijn gewaardeerd op basis van landbouwwaarde. In 2016 zijn geen specifieke ontwikkelingen geweest voor deze gronden. Ook vanuit externe bronnen (bijv. heffingen) zijn geen aanwijzingen voor waardevermindering ontvangen. Derhalve is voor deze gronden geen impairment vereist en zal de boekwaarde per 31 december 2016 gehandhaafd worden.

Eind 2008 is het plan Sloepoort door de Raad van State vernietigd. Dit betekent dat een nieuwe procedure tot wijziging van het bestemmingsplan zal moeten worden opgestart. Met name nut en noodzaak voor deze wijziging moeten worden onderbouwd. Hier ligt ook het grootste risico van deze KGE. De indirecte opbrengstwaarde bevat om deze reden veel onzekerheden. Het voorliggende businessplan, met inachtnaam van een uitgesteld uitgifte scenario geeft een indirecte opbrengstwaarde die hoger ligt dan de boekwaarde van de voorraad bouwgronden. De directe opbrengstwaarde industriegrond, welke blijkt uit taxatie, ligt beduidend hoger dan de huidige waardering op de balans (waardering is: € 8.862.500). Voor Sloepoort lopen de voorbereidingen om op basis van een initiatief in 2014 een deel van het terrein in procedure te brengen voor bestemming industrie. Daarnaast zijn concrete stappen gezet om te komen tot een bestemmingsplanwijziging. Een eerste stap hierbij is een vormvrije MER-beoordeling. Daarnaast wordt in 2017 een onderzoek naar nut en noodzaak van additioneel bedrijventerrein uitgevoerd. Voor dit complex is in 2016 derhalve geen indicatie voor waardevermindering en is een impairment niet van toepassing.

Voor gronden in het complex Noordwesthoek zijn er in 2016 geen bijzonderheden en is er geen impairment aan de orde.

Voor de gronden in de Westelijke kanaaloever heeft in 2016 een afwaardering plaatsgevonden tot een boekwaarde van € 16,80 per m² op basis van taxatie. De afwaardering volgt uit beëindiging van een huurovereenkomst en uit de sloop van opstallen op het terrein. Daarnaast hebben deze gronden niet langer een bestemming als alternatieve grond voor de bouw van de zeesluis.

3. Financiële vaste activa

	Deel- nemingen	Overige financiële vaste activa	Totaal
	€	€	€
Boekwaarde per 1 januari 2016	4.558.206	2.972.513	7.530.719
Mutaties:			
Stortingen in natura	0	0	0
Afschrijvingen en waardeverminderingen	0	-611.530	-611.530
Overige mutaties	-133.000		0
Aandeel resultaat deelnemingen	436.807		303.807
Resultaat winstbewijzen	0	0	0
Boekwaarde per 31 december 2016	<u>4.862.013</u>	<u>2.360.983</u>	<u>7.222.996</u>

Deelnemingen:

De volgende deelnemingen zijn opgenomen:

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
	€	€
Valuepark Terneuzen C.V.	3.163.259	3.163.259
Valuepark Terneuzen Beheer B.V.	21.761	22.582
Flushing Service park B.V.	3.164	5.000
Flushing Service Park CV	1.579.802	1.321.634
Sloewarmte B.V.	50.000	0
Zeeland Airport B.V.	44.027	45.731
	<u>4.862.013</u>	<u>4.558.206</u>

Overige financiële vaste activa

De volgende overige financiële vaste activa zijn opgenomen:

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
	€	€
CAP premie/Unwindwaarde IRS	934.845	1.476.249
Hypotheek U/G	1.375.000	1.375.000
Lening U/G	0	70.125
Winstbewijzen	51.139	51.139
	<u>2.360.984</u>	<u>2.972.513</u>

Van de geactiveerde CAP premie/Unwindwaarde IRS is in 2015 € 541.404 ten laste van de financiële lasten gebracht.

De hypotheek U/G bedraagt € 1.375.000. Er is geen aflossingsverplichting, de rente bedraagt 3,5% op jaarbasis. Deze lening wordt in 2023 afgelost.

De lening U/G betreft een vordering voortvloeiend uit een deal met de Rabobank met betrekking tot woonlocaties in het glastuinbouwgebied. Deze lening U/G werd conform akkoord met de Rabobank in 2016 afgeboekt.

Verwacht wordt dat een bedrag van € 0,5 mln. van de overige financiële vaste activa binnen 1 jaar wordt gerealiseerd.

De winstbewijzen zijn gewaardeerd op liquidatiewaarde.

4. Vorderingen en overlopende activa

	31-12-2016	31-12-2015
	€	€
Debiteuren	9.957.531	9.073.794
Af: voorziening dubieuze debiteuren	-111.597	-140.369
Vorderingen op participanten en vennootschappen waarin wordt deelgenomen	36.500.000	41.500.000
Overige vorderingen	5.474.940	10.259.169
Belastingen en premies sociale verzekeringen	400.869	960.791
Overlopende activa	1.598.791	1.219.135
	<u>53.820.534</u>	<u>62.872.520</u>

Over de rekening-courantverhoudingen met participanten wordt geen rente berekend. In de vorderingen op participanten is een verstrekte kasgeldlening aan Valuepark Terneuzen begrepen ter grootte van € 36,5 mln. Over de kasgeldlening wordt de werkelijke rente (op basis van euribor + opslag) inclusief een garantievergoeding van 0,8% doorberekend.

Onder de overige vorderingen is opgenomen de stand van de Escrow account van Van Citters Beheer BV ten behoeve van de saneringsverplichting voormalig Thermphos terrein zijnde de beginstand minus (cash)uitgaven. De stand per 31 december 2016 bedraagt € 5,24 mln (2015: € 10,0 mln).

5. Liquide middelen

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
	€	€
BNG	5.697.587	8.903.517
Overige banken	23.148	22.820
Kas	2.018	2.270
	<u>5.722.752</u>	<u>8.928.607</u>

De liquide middelen staan vrij ter beschikking van de vennootschap. Onder de stand van de BNG is in 2016 begrepen de rekening-courantpositie bij de BNG van Van Citters Beheer B.V., zijnde € 4.989.537 (2015: € 8.054.054).

6. Groepsvermogen

Aandeel van de rechtspersoon in het eigen vermogen

	€
Stand per 1 januari 2016	134.283.523
Aandeel resultaat rechtspersoon	<u>13.027.729</u>
Stand per 31 december 2016	<u>147.311.252</u>

Aandeel van derden in het eigen vermogen

	€
Stand per 1 januari 2016	303.410
Aandeel derden in resultaat	<u>-11.472</u>
Stand per 31 december 2016	<u>291.938</u>

7. Voorzieningen

	31-12-2016	31-12-2015
Voorziening overige personele regelingen	1.839.559	2.681.104
Milieuvoorziening	10.289.576	16.720.327
Overige voorzieningen	0	1.250.000
	<u>12.129.135</u>	<u>20.651.431</u>

Voorziening overige personele regelingen

Stand per 1 januari 2016	2.681.104
Vrijval i.v.m. afkoop pensioenregeling	-255.582
Onttrekking pensioenvoorziening 2016	<u>-585.963</u>
Stand per 31 december 2016	<u>1.839.559</u>

Een deel van de voorziening, nl. € 546.512, is kortlopend (<1 jaar).

Milieuvoorziening

Er is een voorziening gevormd voor de eerste veiligstelling van het terrein waarop de fabriek van het failliete Thermphos is gesitueerd. Deze wordt uitgevoerd in de 100% deelneming Van Citters Beheer B.V. Er is een turnkey overeenkomst gesloten met de aannemer en met de curatoren van Thermphos waarin contractuele afspraken zijn gemaakt over de kosten van de eerste veiligstelling. Overigens heeft VCB de overeenkomst met de aannemer in maart 2017 ontbonden cq. opgezegd.

De voorziening is gewaardeerd op nominale waarde.

Op verschillende locaties binnen het beheersgebied is sprake van bodemverontreiniging. Van de aard en de omvang hiervan bestaat geen volledige inventarisatie. Of en in hoeverre hieraan toekomstige financiële consequenties zijn verbonden is onder meer afhankelijk van mogelijk noodzakelijk blijkende werkzaamheden en/of milieumaatregelen, mede in relatie tot ontwikkelingen in de op dat moment vigerende regelgeving. Daarbij geldt dat de eventuele kosten van sanering in rekening zijn bij de voormalig erfpachter of huurder.

Voor de verontreiniging van deze overige gronden, rechtstreeks in bezit van NV Zeeland Seaports, is dan ook geen voorziening gevormd.

Stand per 1 januari 2016	16.720.327
Toevoeging voorziening	0
Af: bestedingen	<u>-6.430.751</u>
Stand per 31 december 2016	<u>10.289.576</u>

De curatoren van Thermphos, de provincie en ZSP zijn in 2014 gedeeltelijke sanering van het Thermphos-terrein overeengekomen. De curatoren hebben vanuit de boedel een eenmalige bijdrage van € 35 miljoen verstrekt voor de gedeeltelijke sanering. De sanering vindt plaats vanuit de hiervoor opgerichte vennootschap Van Citters Beheer B.V. (verder VCB) (100% dochter van ZSP). Deze B.V. heeft het recht van erfpacht overgedragen gekregen van de curatoren voor € 1,00. De door de curatoren gestorte gelden dienen mede ter dekking van de in het kader van de sanering doorlopende beheerkosten van het terrein en de organisatiekosten van VCB. Door de Provincie is hiervoor bij start van het project aanvullend een bedrag van € 2,8 miljoen voor de organisatiekosten van VCB toegezegd. Voor de gedeeltelijke sanering is met een aannemerscombinatie een turnkey overeenkomst gesloten. Onder de milieuvoorziening is opgenomen de stand van het door de curatoren ter beschikking gestelde bedrag, minus de uitgaven tot en met 2016, namelijk € 35 mln -/- € 24,7 mln = € 10,3 mln.

Provincie Zeeland en ZSP hebben op 10 oktober 2014 een overeenkomst gesloten waarin afspraken zijn vastgelegd over de (reikwijdte van de) financiële verantwoordelijkheid van de Provincie Zeeland voor de sanerings- en beheerskosten die VCB maakt voor het Thermphos-terrein. Partijen verschillen met elkaar van mening over de precieze afbakening van genoemde verantwoordelijkheid. De Provincie Zeeland is van oordeel dat haar verantwoordelijkheid niet verder reikt dan een situatie die passief-veilig (omgevingsveilig) is voor zover de Provincie Zeeland het bevoegd gezag is. ZSP vindt dat de verantwoordelijkheid van de Provincie Zeeland verder reikt en meent dat de Provincie Zeeland gehouden is om VCB de middelen te verschaffen die zij nodig heeft om op het Thermphos-terrein een toestand te bereiken die zo veilig mogelijk is en blijft voldoen aan de toepasselijke bestuursrechtelijke milieuvorschriften. Zeeland Seaports ziet dit ondersteund door advies van haar externe jurist. Provincie Zeeland en ZSP zijn over dit meningsverschil met elkaar in gesprek.

De gedeeltelijke sanering heeft aanmerkelijke vertragingen opgelopen waardoor de doorlopende beheer- en organisatiekosten navenant toenemen. De door de curatoren ter beschikking gestelde middelen zijn naar de huidige inzichten van de directie niet toereikend. De directie van VCB en de Provincie Zeeland zijn met elkaar in overleg over de wijze waarop de met de Provincie overeengekomen toezegging wordt gerealiseerd. De provincie heeft reeds € 3,6 mln (€ 1,1 + € 2,5) extra middelen voor de beheerkosten VCB ter beschikking gesteld en onder voorwaarden een suppletie voorgesteld van nog eens € 4,5 mln voor de periode tot eind oktober 2017. Hiermee zijn de doorlopende beheer en organisatiekosten tot en met oktober 2017 gedekt.

Op basis van de huidige inzichten verwacht de directie van ZSP dat het Thermphos terrein (na opruiming en sanering) opnieuw in exploitatie wordt genomen tegen dusdanige marktcondities dat een afwaardering van de gewaardeerde gronden niet aan de orde is.

De voorziening is volledig kortlopend (< 1 jaar).

Overige voorzieningen

In 2015 werd een voorziening van € 1,25 mln gevormd i.v.m. een claim op de opbrengsten van de verkoop van aluminium uit het faillissement van het voormalig Zalco. In 2016 werd de claim toegewezen en bij voorraad uitvoerbaar verklaard. Het bedrag is op een derdenrekening gestort ten laste van de voorziening. Het eindvonnis wordt verwacht in 2018.

8. Langlopende schulden

	31-12-2016		31-12-2015	
	Totaal	Looptijd > 5 jaar	Totaal	Looptijd 5 jaar >
	€	€	€	€
Vaste geldleningen	25.000.000	0	25.000.000	0
Rolover leningen	203.652.929	1.565.546	204.174.777	2.087.393
Verplichting spoor Goes	9.188.000	0	9.188.000	0
Waarborg financiering	-15.227.899	-6.775.900	-17.092.099	-8.319.200
Afkoop erfpacht	10.560.395	10.019.991	10.668.476	10.128.072
Vooruitontvangen rentebaten	147.522	0	311.427	93.345
	233.320.948	4.809.637	232.250.581	3.989.610

De Groenfinanciering bij de ABN Amro, groot € 25 mln, is vervroegd afgelost tegen betaling van een boeterente en hiervoor in de plaats is een lening afgesloten bij de BNG tegen gunstiger rentecondities: looptijd 5 jaar vast, rente 0,39%. De gehele hoofdsom wordt afgelost per 16 maart 2021. De volgende zekerheden werden gesteld door Zeeland Seaports: een onherroepelijke en onvoorwaardelijke borgstelling ten bedrage van € 25 mln.

Aflossingsverplichtingen voor de rolloverleningen binnen 12 maanden na afloop van het boekjaar ter hoogte van € 521.847 zijn niet begrepen in de hierboven genoemde bedragen, maar opgenomen onder de kortlopende schulden. Voor de rolloverleningen geldt een rentepercentage tegen Euribor 3-maands of 6-maands met een opslag van 4 tot 25 basispunten. De rolloverlening van NWB ter grootte van € 200 mln loopt tot 2 juli 2017, de rolloverlening van de BNG ter grootte van € 4,2 mln loopt tot 31 december 2025.

De rollover lening van € 200 mln wordt vermeld onder de schulden met een looptijd > 5 jaar. Medio 2017 zal de bestaande lening bij de NWB volledig afgelost worden, waarbij tegelijkertijd een nieuwe lening voor eenzelfde bedrag zal worden afgesloten. Er is zekerheid dat de middelen verstrekt zullen worden. Op dit moment wordt gesproken met de BNG over de condities waartegen herfinanciering kan plaatsvinden.

Verplichting spoor Goes betreft een bijdrage ten behoeve van maatregelen aan het spoor Goes. De verplichting wordt in termijnen betaald met een looptijd tot en met 2019.

De waarborg financiering betreft de kapitaalverstrekking aan de participanten ten behoeve van de garantstelling voor het vreemd vermogen tot het jaar 2028 conform afgesproken staffel. De waarborg financiering betreft een totaalbedrag van € 36 mln onder aftrek van een vergoeding voor publieke taken ad € 10 mln met een looptijd tot en met 2028. De vrijval van deze waarborg binnen 12 maanden na afloop van het boekjaar bedraagt € 1.864.200.

In 2015 is een terrein ter grootte van 14,6 hectare aan het Ministerie van Defensie in erfpacht uitgegeven. De berekende erfpacht voor 99 jaar is contant gemaakt en afgekocht voor € 10,7 mln. Afboeking ten laste van het resultaat geschiedt op lineaire basis (€ 108.081 op jaarbasis).

Voor € 228,7 mln. (vaste geldleningen + rollover leningen) staat de Gemeenschappelijke Regeling Zeeland Seaports garant.

9. Kortlopende schulden en overlopende passiva

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
	€	€
Schulden aan kredietinstellingen	167.338.677	192.951.136
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	4.531.498	2.553.042
Belastingen en premies sociale verzekeringen	928.006	161.572
Vooruitgefactureerde omzet	8.417.231	6.896.786
Aflossingen komend jaar langlopende leningen	521.847	521.847
Overige schulden	2.819.741	3.103.071
Overlopende passiva	<u>4.301.111</u>	<u>5.995.651</u>
	<u>188.858.111</u>	<u>212.183.105</u>

De post schulden kredietinstellingen betreft voornamelijk kasgeldleningen. De aflossingen langlopende leningen betreffen voornamelijk aflossingen op vaste geldleningen. Hiervoor worden kasgeldleningen aangetrokken. Grondslag is een langjarige kasgeldkrediet arrangement op basis van Euribor +variabele opslag.

Voor het totaal van de schulden aan kredietinstellingen (kasgeldleningen) en de aflossing leningen komend jaar staat de Gemeenschappelijke Regeling Zeeland Seaports garant.

Ontwikkeling garantstelling

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
	€	€
Vaste geldleningen	25.000.000	25.000.000
Rolover leningen	203.652.929	204.174.777
Kortlopend deel rollover leningen	521.847	521.847
Schulden aan kredietinstellingen	<u>167.338.677</u>	<u>192.951.136</u>
	<u>396.513.453</u>	<u>422.647.760</u>
 Mutatie leningpositie (aflossing)	 26.134.307	 21.638.142
 Garantstelling GR	 500.000.000	 500.000.000
Garantstelling WarmCO2	<u>65.000.000</u>	<u>65.000.000</u>
	<u>565.000.000</u>	<u>565.000.000</u>
 Geleend onder garantie	 396.513.453	 422.647.760
Leningpositie t.o.v. maximum	70,2%	74,8%

In 2016 werd € 26 mln afgelost op de schulden die onder garantie werden afgesloten.

Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

1. Financiële instrumenten risicobeheersing

Algemeen

De in deze toelichting opgenomen gegevens verschaffen informatie die behulpzaam is bij het inschatten van de omvang van risico's die verbonden zijn aan zowel de in de balans opgenomen als de niet in de balans opgenomen financiële instrumenten.

De financiële instrumenten van ZSP, anders dan derivaten, dienen ter financiering van de operationele activiteiten van ZSP of vloeien direct uit deze activiteiten voort. ZSP maakt daarnaast gebruik van swaps om renterisico's af te dekken. Kaders, richtlijnen en spelregels zijn geformuleerd in het Treasury Statuut. De berekende marktwaarde van deze derivaten bedraagt ultimo 2016 -/- € 58,2 miljoen (2015: -/- € 59,9 miljoen). ZSP past kostprijs-hedge-accounting toe (zie paragraaf 'Derivaten').

Renteswaps

Per einde boekjaar heeft ZSP contracten inzake renteswaps uitstaan met een marktwaarde per 31 december 2016 van -/- € 58,2 miljoen. ZSP heeft uit hoofde van de renteswap geen bijstortverplichtingen en loopt uit dien hoofde derhalve geen liquiditeitsrisico. Op grond van het contract betaalt ZSP per kwartaal rente over een per periode vastgesteld nominaal bedrag. Dit nominale bedrag is € 248 miljoen per 31 december 2016. De te betalen vaste rente is gemiddeld 3,91%. Daarnaast ontvangt ZSP een marktrente gelijk aan 3-maands Euribor over dit nominale bedrag. De renteswap dient ter indekking van het renterisico dat ZSP loopt op haar variabel rentende leningen die uitstaan bij kredietinstellingen alsmede de lange termijn financieringsbehoefte. Deze financieringsbehoefte, die volgt uit de strategische ambities van ZSP, wordt naar de huidige inzichten als zeer waarschijnlijk ingeschat. De condities van de renteswap stemmen bijna geheel overeen met die van de betreffende leningen.

N.V. Zeeland Seaports maakt gebruik van CAPS en SWAPS om renterisico's af te dekken. Kaders en richtlijnen zijn opgenomen in het Treasurystatuut.

N.V. Zeeland Seaports past kostprijs-hedge-accounting toe. Dit instrument blijft derhalve off balance.

Per 31 december 2016 bezit de vennootschap de volgende derivaten:

Derivaat	Hoofdsom	Looptijd	Coupon	Reële waarde per 31-12-2016
SWAP	€ 27.500.000	01/12/2004 - 02/01/2025	4,2325%	-€ 9.188.730
SWAP	€ 52.800.000	01/07/2008 - 01/04/2024	4,6200%	-€ 11.663.806
SWAP	€ 43.000.000	25/09/2006 - 01/01/2027	4,3805%	-€ 14.993.561
SWAP	€ 31.000.000	01/10/2009 - 01/01/2022	3,6425%	-€ 3.568.208
SWAP	€ 20.000.000	01/01/2011 - 04/01/2021	4,1050%	-€ 3.702.110
SWAP	€ 4.633.590	01/08/2005 - 01/08/2030	3,6975%	-€ 1.157.142
SWAP	€ 23.500.000	01/11/2005 - 02/01/2026	4,0125%	-€ 7.872.645
SWAP	€ 15.500.000	01/10/2010 - 01/10/2024	2,9130%	-€ 2.791.577
SWAP	€ 30.000.000	31/12/2014 - 29/12/2023	2,2150%	-€ 3.288.057
	€ 247.933.590			-€ 58.225.836

De hedgeratio per 31 december 2016 is als volgt:

		31-12-2016		31-12-2015
Vaste geldleningen per 31/12/2016	€	25.000.000	€	25.000.000
Rek courant per 31/12/2016	€	5.697.587	€	3.601.674
Rolloverleningen/kasgeldleningen per 31/12/2016	€	367.174.781	€	392.674.777
Totaal portefeuille per 31/12/2016	€	397.872.368	€	421.276.451
Af: vaste geldleningen	€	(25.000.000)	€	(25.000.000)
Af: afgedekt middels derivaten	€	(247.933.590)	€	(264.886.717)
Restant portefeuille met variabele rente	€	124.938.778	€	131.389.734

Hedgeratio per 31/12/2016

69%

69%

De looptijd van de derivaten is mede afgestemd op het verwachte verloop van de toekomstige financieringsbehoefte, waaronder de kasgeldleningen.

<i>In euro's</i>	2016	2017	2018	2019	2020
Stand leningen variabele rente	397.175.000	403.102.000	361.969.000	353.406.000	350.936.000
Af. Swap	-247.934.000	-233.671.000	-210.098.000	-208.815.000	-192.522.000
Per saldo variabele rente	149.241.000	169.431.000	151.871.000	144.400.000	158.414.000
Gemiddelde vaste rentevoet	3,91%	3,95%	3,93%	4,01%	4,03%

Volgens de statuten van N.V. Zeeland Seaports dient minimaal 60% van de totale portefeuille tegen een rentevast periode langer dan 1 jaar afgedekt te worden.

ZSP past de, door de Raad voor de Jaarverslaggeving herziene RJ Uiting 2013-15, toe. Hieruit komt naar voren dat de kritische kenmerken van de rentederivaten niet geheel overeenkomen met de kenmerken van de afgedekte positie. Dit betreft voornamelijk het verschil in de hoofdsommen/referentiebedrag en de looptijd. Om die reden heeft ZSP een kwantitatieve ineffectiviteitsmeting uitgevoerd door de reële waardeveranderingen van een hypothetisch derivaat (perfecte match met de afgedekte positie) te vergelijken met de reële waarde veranderingen van het werkelijk afgesloten derivaat. Uit deze analyse is naar voren gekomen dat er geen sprake is van een ineffectieve hedge-relatie.

2. Risico's

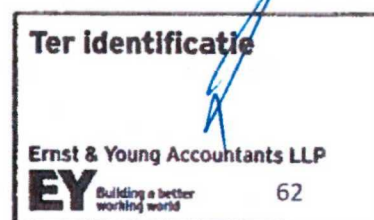
De belangrijkste financiële (markt)risico's zijn:

Rente- en kasstroomrisico's

ZSP loopt renterisico over de rentedragende vorderingen (met name onder financiële vaste activa), liquide middelen en rentedragende langlopende en kortlopende schulden. Voor vorderingen en schulden met variabele renteafspraken loopt ZSP risico ten aanzien van toekomstige kasstromen. Met betrekking tot vastrentende vorderingen en schulden loopt ZSP risico over de marktwaaarde. Met betrekking tot schulden met variabele renteafspraken is een viertal contracten met betrekking tot het renterisico aangegaan (zie renteswaps). De rubricering naar contractuele renteherzieningsdata (of aflossingsdata indien laatstgenoemde eerder liggen) van de zowel in de balans als niet in de balans opgenomen financiële instrumenten van ZSP waarover renterisico wordt gelopen, luidt als volgt: zie hedgeratio.

Valutarisico

N.V. Zeeland Seaports

ZSP is hoofdzakelijk werkzaam in Nederland. Derhalve is er een beperkt valutarisico.

Tegenpartij kredietrisico

ZSP handelt enkel met kredietwaardige partijen en heeft procedures opgesteld om de kredietwaardigheid te bepalen. Tevens heeft ZSP richtlijnen opgesteld om de omvang van het kredietrisico bij elke partij te beperken. Bovendien bewaakt ZSP voortdurend haar vorderingen en hanteert de groep een strikte aanmaanprocedure. Door de bovenstaande maatregelen is het kredietrisico voor ZSP beperkt. Verder zijn er geen belangrijke concentraties van kredietrisico binnen ZSP.

Liquide middelen staan uit bij banken die minimaal een A-rating hebben.

ZSP heeft vorderingen verstrekt aan maatschappijen waarin wordt deelgenomen. Bij deze partijen is geen historie van wanbetaling bekend.

Liquiditeitsrisico

ZSP maakt gebruik van meerdere banken en beschikt over een verscheidenheid aan financieringsarrangementen waaruit leningen kunnen worden opgenomen.

Reële waarde

Er zijn ultimo 2016 (evenals ultimo 2015) materiële verschillen tussen de reële waarde en de boekwaarde van de opgenomen leningen, namelijk de marktwaarde van 1 langlopende lening ad € 0,56 mln.

3. Meerjarige verplichtingen

Borgstelling Valuepark Terneuzen C.V.

Op basis van de samenwerkingsovereenkomst met Dow Benelux B.V. staat Zeeland Seaports borg voor de nakoming van de verplichtingen volgens uit de aan Valuepark Terneuzen C.V. verleende kredietfaciliteit. Op basis van het geactualiseerde bedrijfsplan bedraagt de maximale vreemd vermogenspositie € 70,2 mln (jaar 2027). Zeeland Seaports staat per 31/12/2016 borg voor maximaal € 36,5 mln, namelijk 100% van de financieringspositie van Valuepark Terneuzen C.V..

Samenwerking met Dow Benelux in Valuepark Terneuzen

Zeeland Seaports en Dow Benelux hebben een samenwerkingsovereenkomst gesloten om gezamenlijk de ontwikkeling van de Mosselbanken en de Braakmanpolder ter hand te nemen. De partners hebben besloten hun samenwerking te doen plaatsvinden in een speciaal voor dat doel opgerichte vennootschap; Valuepark Terneuzen CV. Valuepark Terneuzen heeft de Braakmanpolder van Zeeland Seaports tegen kostprijs in eigendom verworven inclusief de reeds in dit gebied gedane investeringen. De Mosselbanken blijven echter eigendom van Dow Benelux, maar Valuepark Terneuzen verwerft het recht om op de Mosselbanken terreinen aan derden in erfpacht uit te geven. In de samenwerkingsovereenkomst worden de rechten en plichten van beide partners beschreven.

Milieumaatregelen

Op verschillende locaties binnen het beheersgebied is sprake van bodemverontreiniging. Van de aard en de omvang hiervan bestaat geen volledige inventarisatie. Of en in hoeverre hieraan toekomstige financiële consequenties zijn verbonden is onder meer afhankelijk van mogelijk noodzakelijk blijvende

werkzaamheden en/of milieumaatregelen, mede in relatie tot ontwikkelingen in de vigerende regelgeving.

Samenwerkingsovereenkomst WarmCO2/garantstelling

Zeeland Seaports en Yara Sluiskil hebben een samenwerking onder de naam WarmCO2 met als doel de ontwikkeling van glastuinbouw te ondersteunen met of door het verstrekken van warmte en CO2. N.V. Zeeland Seaports staat direct voor € 65 mln garant voor de door banken verstrekte financiering aan de deelneming WarmCO2. In de verzelfstandigingsovereenkomst en de garantie- en dienstverleningsovereenkomst is vastgelegd dat het primaire risico voor de financiering bij N.V. Zeeland Seaports ligt en het secundaire risico bij de gemeenschappelijke regeling.

Bijdrage Veiligheidsregio

In 2015 heeft ZSP besloten de bijdrage aan de veiligheidsregio vanaf 2016 t/m 2020 voort te zetten met dien verstande dat € 75.000 geormerkt wordt voor interne projecten die de veiligheid binnen en buiten de haven bevorderen.

Garantie- en dienstverleningsovereenkomst

In de garantie- en dienstverleningsovereenkomst is opgenomen dat GR Zeeland Seaports tot 2028 garant staat ten behoeve van de financiers van het vreemd vermogen (inclusief derivaten) van N.V. Zeeland Seaports, omdat geld lenen zonder garantie voor de NV op dit moment vrijwel onmogelijk en in elk geval veel te kostbaar is. Overeengekomen is een garantstelling van maximaal € 500 mln + € 65 mln (i.v.m. WarmCO2) in ruil voor betaling van € 26 mln in 2011 en het om niet verrichten van een aantal publieke taken, met een recht van hypotheek op de nog uit te geven gronden ter zekerheid van de nakoming van deze verplichtingen. De NV verplicht zich verder de bedrijfsvoering zodanig in te richten dat op zo kort mogelijke termijn deze garanties afgebouwd worden. Het bedrag voor de garantstelling van € 26 mln is opgenomen onder de langlopende schulden als 'Waarborg financiering' voor € 36 mln onder aftrek van € 10 mln, welke ook vermeld staat onder langlopende schulden als 'Vergoeding voor publieke taken'.

In deze overeenkomst is tevens opgenomen dat NV Zeeland Seaports om redenen van efficiency financieel/administratieve handelingen voor GR Zeeland Seaports zal uitvoeren. NV Zeeland Seaports zal ten behoeve van GR Zeeland Seaports diensten verlenen ter zake: het opmaken van de begroting/jaarrekening (met goedkeurende controleverklaring) en andere planning en controlwerkzaamheden, het verzorgen van inkoop- en verkoopadministratie van de GR en betalingsverkeer, het beheer van de administratie en het uitvoeren van treasuryfunctie.

N.V. Zeeland Seaports zal geen kosten in rekening brengen aan GR Zeeland Seaports voor deze dienstverlening. In 2016 heeft de GR een marktconsultatie op de garantstellingcurve laten uitvoeren. Er zijn geen gevolgen voor de hoogte en de duur van de garantie.

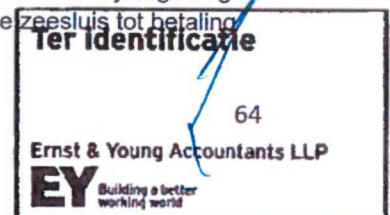
Overeenkomsten Sloepoort/Sloebos

Middels deze overeenkomst heeft Zeeland Seaports een vergoeding toegezegd als gevolg van de overname van de exploitatie bedrijventerrein Sloepoort van de gemeente Borsele. De toegezegde vergoeding bedraagt totaal € 1.397.913. Per ultimo 2016 resteert een bedrag van € 482.147. De bijdrage is bestemd voor de aanleg van het Sloebos.

Bijdrage zeesluis

In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 18 december 2012 is een bijdrage ad € 6 mln toegezegd voor de aanleg van een nieuwe zeesluis in Terneuzen. Op dit moment is de bijdrage nog niet volledig onvoorwaardelijk. Deze bijdrage zal tijdens de bouw van de nieuwe zeesluis tot betaling komen. De verwachting is dat dit in 2017 zal plaatsvinden.

N.V. Zeeland Seaports

Flushing Service Park

In 2002 heeft ZSP een koopovereenkomst gesloten inzake een perceel ter grootte van ruim 26 ha in Vlissingen-Oost tegen een vaste prijs. In 2009 is een addendum op deze overeenkomst overeengekomen.

Eind 2013 is ZSP een samenwerking overeengekomen met deze marktpartij in de vorm van een joint venture (genaamd Flushing Service Park Exploitatie BV). Deze afspraken komen in plaats van de in 2002/2009 gemaakte overeenkomsten.

ZSP en Flushing Service Park B.V., 100% deelneming van Aminvest B.V., hebben in 2015 samenwerkingsverband opgericht. Flushing Service Park B.V. (FSP) neemt voor 66 2/3% en ZSP voor 33 1/3% deel in de samenwerking. ZSP heeft een minderheidsbelang, hoewel beide een gelijke grondpositie in omvang inbrengen. Voor nog nader te bepalen majeure beslissingen wordt het besluit genomen met een gekwalificeerde meerderheid.

De samenwerking heeft tot doel het verpachten van grondkavels (26 ha) aan bedrijven in de havens van Vlissingen-Oost. De grond is in eigendom van ZSP (BW eerste tranche € 2,4 miljoen) en wordt in drie gelijke tranches ingebracht in de samenwerking.

De levering van de eerste tranche (1/6 deel van de grond) heeft in het vierde kwartaal 2014 plaatsgevonden. De volgende twee tranches volgen contractueel in 2015 en 2016 met een maximaal uitstel van twee jaar per tranche en zijn van vergelijkbare omvang. In 2016 heeft geen levering plaatsgevonden en is gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot uitstel.

Per tranche wordt 50% van de grond door ZSP geleverd en verkocht aan FSP en vervolgens door FSP ingebracht in de samenwerking. De andere 50% van de grond wordt direct door ZSP ingebracht in de samenwerking. In 2015 is de deelneming FSP opgericht. ZSP heeft hiervoor grond ingebracht en deze vertegenwoordigt een waarde van € 1.321.000.

4. Operationele leaseverplichtingen

Met leveranciers zijn operationele leaseverplichtingen aangegaan voor bedrijfswagens. De aangegane verplichtingen per 31 december 2015 zijn als volgt:

Leaseverplichting	Totaal	< 1 jaar	1 - 5 jaar	> 5 jaar
	€	€	€	€
Bedrijfswagens	328.826	142.073	186.753	0

5. Lopende claims en geschillen

Per balansdatum heeft ZSP meerdere juridische geschillen onderhanden met verschillende partijen. Deze geschillen zijn onderdeel van lopende juridische procedures. Gezien de aard van de disputen is er in 2016 geen aanleiding om een voorziening te vormen.

6. Gebeurtenissen na balansdatum

In 2014 is er een aannemingscontract (turnkey overeenkomst) gesloten met de aannemerscombinatie Decontamination Services BV (DS) voor het belangrijkste gedeelte van de veiligstelling van het terrein van het voormalige Thermphos. De uitvoering van de aannemingsovereenkomst heeft o.a. te maken met de noodzakelijke verwerking van 3.400 ton gevaarlijk fosfor(slik). Voor de verwerking daarvan heeft DS een nieuwe installatie ontworpen en gebouwd, die mei 2016 in werking is getreden. Op het moment dat de installatie in werking kon worden genomen was de contractuele deadline echter al verlopen. VCB heeft voordien en nadien diverse malen een verbeterd plan van aanpak aan DS gevraagd om o.a. het productietempo van de fosforverwerking te verhogen.

Eind 2016 heeft VCB opnieuw een verbeterd plan van aanpak gevraagd. DS maakt met dit nieuwe plan nog steeds ruim onvoldoende voortgang en er is ook geen zicht op verbetering. In maart 2017 is nog steeds 2.000 ton fosfor over. Het volledig verwerken van fosfor(slik) is belangrijk want daarmee verdwijnt een van de belangrijkste gevaar-aspecten op de site. VCB heeft daarom in maart 2017 de overeenkomst met DS ontbonden en DS hierbij aansprakelijk gesteld voor de schade ten gevolge van de tekortkomingen in de nakoming van de turnkey overeenkomst. Partijen zijn met elkaar in overleg over de verdere (financiële) afwikkeling uit hoofde van de ontbinding van de overeenkomst.

Op 31 maart 2017 heeft VCB een nieuw plan van aanpak opgesteld. Op basis van dit plan van aanpak is een inschatting van de kosten gemaakt voor de volledige sanering van het Thermphos terrein en de beheerskosten die daarmee samenhangen. VCB gaat er hierbij van uit meer taken in eigen regie uit te voeren. De hiermee gepaard gaande kosten volgens het basis scenario voor de volledige sanering zijn geraamd met een bandbreedte van € 91,5 miljoen - € 134,6 miljoen. Momenteel is de Provincie Zeeland in overleg met VCB, Zeeland Seaports en het Rijk om tot dekking van in het plan van aanpak genoemde kosten te komen en daarmee tot een oplossing voor de sanering van Thermphos. In dat kader vinden ook onderhandelingen plaats over de concrete invulling van het plan van aanpak, als ook over de toedeling van de verantwoordelijkheid voor de kosten zoals deze zijn opgenomen in het plan van aanpak.

In mei 2017 heeft VCB een claim ontvangen van de voormalig aannemer DS. De claim beroept zich op onrechtmatige ontbinding en toerekenbare tekortkomingen. VCB heeft op deze claim schriftelijk gereageerd waarbij deze wordt weerlegd. VCB beraadt zich op verdere stappen en reactie.

Toelichting posten op de geconsolideerde winst- en verliesrekening

10. Som der bedrijfsopbrengsten

	2016	2015
	€	€
Netto-omzet		
Haven-, kade- en boeiengelden	21.731.006	20.920.763
Erfpacht en huur terreinen	26.795.659	27.177.369
Overige opbrengsten	3.121.123	2.608.110
	<u>51.647.788</u>	<u>50.706.241</u>

De omzet havengelden is ten opzichte van 2015 gestegen met 3,9%. Dit hangt samen met een toename van de economische activiteit op de havengeld plichtige ligplaatsen. In 2016 werden in totaal 5.398 zeeschepen behandeld.

Onder de overige opbrengsten wordt de omzet van deelneming WarmCO2 vermeld.

Overige bedrijfsopbrengsten

Gebruiksvergoeding	1.549.452	1.478.104
Verhuur bedrijfsmiddelen	1.260.002	1.094.361
Vergoeding onderhoudskosten	703.081	703.061
Toerekening vergoeding uitvoering publieke taken aan 2011	555.997	556.000
Overige baten	5.453.465	4.332.886
	<u>9.521.997</u>	<u>8.164.412</u>
 Totaal	 <u>61.169.785</u>	 <u>60.862.706</u>

De stijging van de erfpacht en (tijdelijke) huur terreinen wordt met name veroorzaakt door indexering van de tarieven en uitgifte van terreinen.

In 2016 werden terreinen aan de Schependijk overgedragen in verband met de aanleg van de Zeesluis. Dit heeft tot een boekwinst van € 3,6 mln geleid.

10.1 Kostprijs van de omzet

Kostprijs diversen	<u>944.684</u>	<u>1.165.295</u>
--------------------	----------------	------------------

Dit betreft ingekochte warmte en CO2.

11. Lonen, salarissen en sociale lasten

	2016	2015
	€	€
Brutosalarissen	5.474.450	5.169.253
Commissarissenvergoedingen	71.730	90.322
VUT/WW-uitkeringen	-8.833	345
Uitzendkrachten en inhuur	4.262.505	2.321.604
Projectmanagement	159.334	0
Doorberekende personeelskosten	-65.884	29.155
Af: bijdrage provincie	-3.469.224	-1.764.809
	<u>6.424.078</u>	<u>5.845.870</u>

Het aantal fte's is gestegen van 82,1 in 2015 naar 84,3 in 2016. De post brutosalarissen is met 11,5% gestegen ten opzichte van voorgaand boekjaar. Een belangrijke factor daarin is de herrubricering van het salaris van de CEO van inhuur naar brutosalarissen als gevolg van het eindigen van de interimperiode en de start van een vast dienstverband. Daarnaast was in 2016 sprake van uitbreiding van het aantal fte's, CAO verhoging, periodieke loonstijging en een aantal ontslagvergoedingen. De post inhuur bevatte in de jaarrekening 2015 personeelskosten van VCB waar een bijdrage van de Provincie Zeeland tegenover stond. Vanaf 2016 worden de personeelskosten gesaldeerd met de bijdrage van de Provincie. De vergelijkende cijfers 2015 werden overeenkomstig deze methode aangepast.

Conform artikel 2:383 BW2 titel 9 dient het totaal van de bezoldiging van bestuurders en voormalig bestuurders (inclusief onkostenvergoedingen en werkgeverslasten) te worden opgenomen. De bezoldiging van de (voormalige) bestuurders, waarin inbegrepen salariskosten, reiskosten en werkgeversbijdrage pensioenvoorziening, is als volgt:

	2016	2015
	€	€
CEO	236.351	249.425
CCO (tm 31-7-2016)	137.750	213.634
Voormalig CEO	206.147	205.379
	<u>580.248</u>	<u>668.438</u>

In de salariskosten CEO is een bedrag van € 6.408 begrepen i.v.m. reiskosten uit de interim-periode. Hiermee wordt voldaan aan de bepalingen van het aandeelhoudersbesluit inzake de bezoldiging van de Raad van Bestuur van Zeeland Seaports.

Sociale lasten

	2016	2015
	€	€
Pensioenlasten	668.460	683.107
Sociale lasten	716.425	655.217
Eindheffingen	-39.420	134.755
	<u>1.345.464</u>	<u>1.473.079</u>

De medewerkers van N.V. Zeeland Seaports zijn deelnemer van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP). De dekkingsgraad van het pensioenfonds was op 31-12-2016 96,6%. (2015 97,2%)

Overige personeelslasten

	2016	2015
	€	€
Reis- en verblijfkosten	607.446	517.880
Opleidingskosten	120.321	87.165
Wervingskosten	56.081	11.840
Werkkleding	22.952	19.629
Overige personeelskosten	-156.701	-282.574
	<u>650.100</u>	<u>353.939</u>
Totaal personeelslasten	<u>8.419.642</u>	<u>9.437.694</u>

12. Afschrijvingen immateriële en materiële vaste activa

Immateriële vaste activa

	2016	2015
	€	€
Afschrijving software	589.883	513.733
	<u>589.883</u>	<u>513.733</u>

Materiële vaste activa

Afschrijving gebouwen	289.954	289.954
Afschrijving haveninfrastructuurle werken	6.529.645	6.408.376
Afschrijving hardware	216.508	400.962
Afschrijving inventaris	2.700	0
Afschrijving vervoermiddelen	0	1.654
Afschrijving overige systemen	3.045.720	3.047.688
	<u>10.084.527</u>	<u>10.148.634</u>

Onder afschrijving overige systemen worden de afschrijvingskosten op de installatie en het leidingwerk van WarmCO2 vermeld.

Bijzondere waardeverminderingen activa

Afwaardering gronden en gebouwen	531.551	473.237
	<u>531.551</u>	<u>473.237</u>

De bijzondere afwaardering heeft betrekking op onroerend goed dat aangekocht is met het oog op de ontwikkeling van de Westelijke Kanaal Oever.

Totaal	<u>11.205.961</u>	<u>11.135.604</u>
--------	-------------------	-------------------

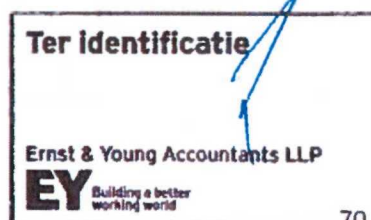
13. Overige bedrijfslasten

Exploitatielasten

In de post exploitatielasten zijn opgenomen de reguliere lasten ten behoeve van beheer en onderhoud van de haveninfrastructuur, onderzoek & ontwikkeling, nautische diensten en informatie- en communicatietechnologie.

	2016	2015
<i>Onderhoud en beheer</i>	€	€
Baggerwerk	1.770.061	2.003.635
Sporen	159.859	296.203
Wegen en terreinen droog	980.415	1.043.396
Kades en terreinen nat	990.121	1.101.847
Overige beheers- en onderhoudskosten	828.825	624.865
Overige kosten haveninfrastructuur	886.986	984.606
Overige bedrijfsmiddelen	<u>345.221</u>	<u>356.316</u>
	<u>5.961.488</u>	<u>6.410.868</u>

De kosten van baggerwerk zijn in 2016 lager dan in een regulier jaar, omdat de timing van het onderhoud gewijzigd is. In 2017 zal het onderhoud ingehaald worden.

Onderzoek en gebiedsontwikkeling

Duurzaamheid en innovatie	87.961	185.722
Onderzoek op gebied van veiligheid en marktontwikkeling	6.400	20.199
Incidentele bijdragen	228.719	313.719
Haalbaarheidsonderzoeken	476.235	461.200
	<u>799.315</u>	<u>980.840</u>

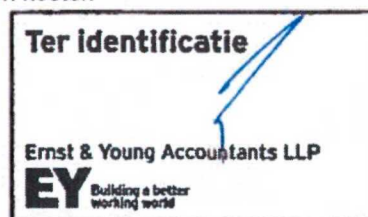
Diverse exploitatiekosten

Energiekosten	2.071.591	283.983
Huur bedrijfsmiddelen	47.588	47.544
Verzekeringen	203.342	204.376
Belastingen	1.408.894	1.256.338
Overige exploitatiekosten	18.622	112.172
	<u>3.750.036</u>	<u>1.904.413</u>

De post energiekosten is substantieel hoger dan in voorgaande jaren. De oorzaak is terug te vinden in de saneringswerkzaamheden die bij Van Citters Beheer BV worden uitgevoerd op het voormalig Thermphos terrein. De energiekosten zijn hoger, omdat in 2016 meer fosfor verwerkt is.

Afdrachten havengelden en nautische diensten	<u>3.114.126</u>	<u>3.298.327</u>
---	------------------	------------------

Onder deze post zijn onder meer opgenomen de af te dragen havengelden aan Dow Benelux NV op contractbasis met betrekking tot de Braakmanhaven. Daarnaast valt onder deze post de bijdrage aan Rijkswaterstaat voor uitvoering van de scheepvaartbegeleiding in Terneuzen en kosten havenbeveiliging in het kader van ISPS.

Informatisering en automatisering

Licenties en onderhoud software	254.837	221.936
Berichtenverkeer en telefoon	130.528	140.308
Onderzoek en advieskosten ICT	2.113	6.695
Servicecontracten en kosten infrastructuur	261.494	300.036
Onderhoud havenmanagementsysteem	269.633	269.014
Overige automatiseringskosten	144.655	163.094
	<u>1.063.259</u>	<u>1.101.083</u>

Dit betreft kosten voor onderhoud van software, hardware, (glasvezel)infrastructuur, datacommunicatie, kopieerapparatuur, servicecontracten voor het nautisch verkeersbegeleidingscentrum en onderzoek en advies ICT.

Totaal exploitatielasten

14.688.225

13.695.531

Overige bedrijfskosten

Bureaunkosten

Abonnementen, lidmaatschappen en vakliteratuur	140.451	137.607
Kantoorbenodigdheden en porti	39.918	35.019
Drukwerk	12.467	15.896
Kleine benodigdheden en onderhoud inventaris	10.427	28.630
Schoonmaakkosten	108.079	80.370
Overige bureaunkosten	<u>17.273</u>	<u>43.712</u>
	<u>328.615</u>	<u>341.234</u>

Communicatie-, acquisitie- en representatiekosten

Advertenties en mediacampagnes	325.958	479.308
Beurzen e.d.	293.846	349.322
Promotiemateriaal	40.681	64.251
Sponsoring en donaties	268.703	298.021
Evenementen en representatiekosten	478.137	345.403
Reis- en verblijfkosten acquisitie	59.507	105.863
Kosten website	13.248	2.258
Overige reclamekosten	<u>3.748</u>	<u>11.372</u>
	<u>1.483.827</u>	<u>1.655.800</u>

Accountants- en advieskosten

Kosten accountant

Controle van de jaarrekening	82.140	107.476
Overige accountantskosten	<u>14.290</u>	<u>5.645</u>
Totaal kosten accountant	96.430	113.121

Overige advieskosten	<u>771.214</u>	<u>1.097.473</u>
Totaal kosten accountants- en advieskosten	<u>867.644</u>	<u>1.210.594</u>

De overige kosten van het EY netwerk bedragen € 25.640

N.V. Zeeland Seaports

Diverse overige kosten

Diverse kosten	-16.166	1.587.468
Bijdrage provincie budget	<u>-2.012.572</u>	<u>-227.247</u>
	<u>-2.028.738</u>	<u>1.360.221</u>

In 2015 werd een voorziening van € 1,25 mln gevormd voor een claim met betrekking tot opbrengsten aluminium van voormalig Zalco. In 2016 werd deze claim afgewikkeld en zijn er geen nieuwe kosten uit hoofde van claims.

<i>Totaal overige bedrijfskosten</i>	<u>641.984</u>	<u>4.795.096</u>
Totaal overige bedrijfslasten	<u>15.233.397</u>	<u>18.490.627</u>

Indien de incidentele posten buiten beschouwing worden gelaten zijn de overige bedrijfslasten nagenoeg gelijk gebleven.

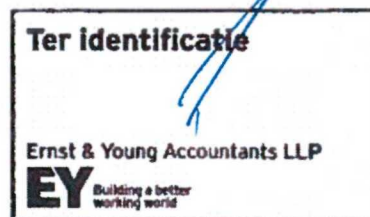
14. Aandeel resultaat niet-geconsolideerde deelnemingen

	2016	2015
	€	€
Resultaat Zeeland Airport B.V.	-1.704	-4.543
Resultaat Valuepark Terneuzen Beheer B.V.	-821	-462
Resultaat Sloewarmte B.V.	183.000	-110.000
Resultaat Valuepark CV	267.098	-51.087
Resultaat FSP BV	-1.836	0
Resultaat FSP CV	<u>-8.930</u>	<u>0</u>
Totaal resultaat deelnemingen	<u>436.807</u>	<u>-166.092</u>

14.1 Resultaat winstbewijzen

Aandeel resultaat winstbewijzen

<u>0</u>	<u>0</u>
----------	----------

15. Financiële baten en lasten

Rentebaten en soortgelijke opbrengsten

	2016	2015
	€	€
Rente verstrekte leningen deelnemingen	1.178.820	1.207.122
Vergoedingen garantstelling Valuepark Terneuzen	317.461	321.435
Rente overname SWAP	193.305	220.500
Overige rentebaten	60.423	51.700
	<u>1.750.008</u>	<u>1.800.757</u>

De rente verstrekte leningen deelnemingen betreft de rente van kasgeldleningen die verstrekt zijn aan Valuepark Terneuzen CV en de rente voor een onderhandse lening verstrekt aan WarmCO2 CV. NV Zeeland Seaports ontvangt van WarmCO2 en Valuepark Terneuzen een vergoeding die de marktconformiteit garandeert van de te betalen rentelasten door de vennootschappen. Omdat de beide partijen via NV Zeeland Seaports gunstiger leningcondities kunnen bedingen wordt op deze wijze vermeden dat er sprake zou zijn van staatssteun.

Rentelasten en soortgelijke lasten

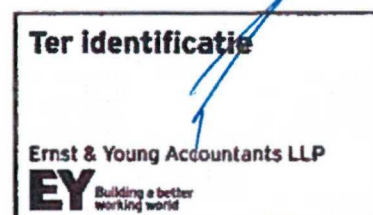
Rente vaste geldleningen	-1.357.208	-879.271
Rente rolloverleningen	509.590	-7.997
Rente kasgeldleningen	-1.103.821	-1.502.537
Rente rekening-courant	-19.709	-16.367
Derivaten	-9.499.739	-9.016.818
Afschrijving unwindwaarde	-541.404	-541.404
Geactiveerde rente materiële vaste activa in aanbouw	35.306	97.789
Toerekening waarborgsom financiering aan boekjaar	-2.420.197	-2.380.000
Overige rentelasten en bankkosten	-139.479	-3.994
	<u>-14.536.661</u>	<u>-14.250.600</u>

Totaal financiële baten en lasten

-12.786.653 -12.449.845

In verband met de garantstelling voor het vreemd vermogen tot het jaar 2028 is een bedrag van € 26 mln. uitgekeerd. De waarde van garantstelling is bepaald op € 36 mln onder aftrek van € 10 mln voor het verrichten van publieke taken. De waarde van de garantstelling wordt tijdsgelang in relatie tot de stand van het vreemd vermogen ten laste van het resultaat gebracht gedurende de periode van de garantstelling. In 2016 bedraagt de afschrijving € 2.420.197 (2015: € 2.380.000).

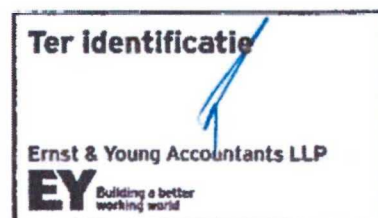
Met ingang van 2011 wordt geen bouwrente meer toegevoegd aan de voorraad bouwgronden. Slechts over de lopende projecten wordt bouwrente toegevoegd als onderdeel van de vervaardigingsprijs. Het rentepercentage van de bouwrente voor het jaar 2016 bedraagt 2,903% (2015:2,726%). De totale financiële baten en lasten liggen op het niveau van 2015.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Totaal is er ca. € 26 mln afgelost op de totale leningenstand.

De escrow account van deelneming Van Citters Beheer BV is niet in de liquide middelen opgenomen.

Vennootschappelijke balans per 31 december 2016
(voor resultaatbestemming)

	Ref.nr.	31-12-2016	31-12-2015
		€	€
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	1	1.027.938	1.460.125
Materiële vaste activa	2	490.242.430	492.520.569
Financiële vaste activa	3	19.214.255	17.095.014
Totaal vaste activa		510.484.622	511.075.708
Vlottende activa			
<i>Vorderingen</i>			
Handelsvorderingen	4	8.906.870	8.830.425
Belastingen	4	2.552	0
Overige vorderingen	4	38.548.876	43.567.910
Overlopende activa	4	618.237	838.178
		48.076.536	53.236.513
Liquide middelen	5	369.589	499.495
Totaal vlottende activa		48.446.125	53.736.008
Totaal activa		558.930.747	564.811.716
Eigen vermogen	6	134.283.523	126.254.239
Resultaat lopend boekjaar		13.027.729	8.029.284
		147.311.252	134.283.523
Voorzieningen	7	54.796.544	51.939.376
Langlopende schulden	8	208.320.948	207.250.581
Vlottende passiva			
Bankkrediet	9	128.000.000	153.500.000
Handelscrediteuren	9	2.556.305	2.062.504
Belastingverplichtingen	9	928.006	161.572
Vooruitontvangen omzet	9	8.417.231	6.896.786
Overige schulden	9	4.740.909	4.859.697
Overlopende passiva	9	3.859.552	3.857.677
Totaal vlottende passiva		148.502.003	171.338.235
Totaal passiva		558.930.747	564.811.716

Vennootschappelijke winst- en verliesrekening over 2016

	Ref.nr.	2016	2015
		€	€
Netto-omzet	10	48.526.665	48.098.131
Overige bedrijfsopbrengsten	10	8.885.013	8.007.679
Totaal bedrijfsopbrengsten		57.411.678	56.105.810
Personeelslasten	11	8.130.494	7.483.263
Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa en bijzondere waardeverminderingen	12	8.160.241	8.087.916
Overige bedrijfslasten	13	14.084.717	17.370.798
Totaal bedrijfslasten		30.375.452	32.941.977
Bedrijfsresultaat		27.036.226	23.163.833
Resultaat deelnemingen	14	-4.817.619	-5.649.967
Operationeel resultaat		22.218.607	17.513.865
Financiële baten en lasten	15	-9.190.878	-9.484.581
Resultaat boekjaar		13.027.729	8.029.284

Kasstroomoverzicht over 2016

	2016	2015
	€	€
<u>Uit operationele activiteiten:</u>		
Bedrijfsresultaat	27.036.226	23.163.833
Afschrijvingen	8.160.241	8.087.916
Boekwinst verkopen	-3.611.939	-3.809.229
Mutaties in handelsvorderingen	-475.021	411.266
Mutaties in handelscrediteuren	742.364	-1.208.736
Mutaties in overige vorderingen	5.238.974	-1.039.270
Mutaties in overige schulden	1.339.685	-5.157.837
Mutatie in voorzieningen	-665.101	-870.617
Uit bedrijfsactiviteiten	37.765.429	19.577.326
Ontvangen rente	2.920.161	3.009.352
Betaalde rente	-9.701.271	-9.890.818
Kasstroom uit operationele activiteiten	30.984.319	12.695.860
<u>Uit investeringsactiviteiten:</u>		
Investerings immateriële vaste activa	-157.696	-603.807
Investerings materiële vaste activa	-9.548.221	-3.111.694
Investerings overige financiële vaste activa	-1.800.000	-3.075.000
Desinvesteringen	6.413.539	5.346.381
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-5.092.378	-1.444.120
<u>Uit financieringsactiviteiten:</u>		
Ontvangsten/aflossingen van bankkrediet	-25.500.000	-22.500.000
Ontvangsten van langlopende leningen	0	0
Aflossing van langlopende leningen	-521.847	10.178.153
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-26.021.847	-12.321.847
Kasstroomontwikkeling in boekjaar	-129.906	-1.070.107
Saldo liquide middelen begin boekjaar	499.495	1.569.602
Saldo liquide middelen eind boekjaar	369.589	499.495
Mutatie liquide middelen	-129.906	-1.070.107

Toelichting op de vennootschappelijke balans

1. Immateriële vaste activa

Een overzicht van de immateriële vaste activa is onderstaand opgenomen:

	Software
Boekwaarde per 1 januari 2016	1.460.125
Investerings	157.696
Afschrijvingen	-589.883
Boekwaarde per 31 december 2016	1.027.938
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december 2016	-2.000.327
Afschrijvingspercentages	20%
Aanschafwaarde per 31 december 2016	3.028.265

2. Materiële vaste activa

	Gronden en gebouwen	Haven-werken	Overige activa	Onderhanden werk	Totaal
	€	€	€	€	€
Boekwaarde per 1 januari 2016	336.828.208	155.244.078	177.262	271.020	492.520.569
Investerings	129.256	2.053.254	251.543	7.294.826	9.548.221
Overboekingen	0	0	0	-1.689.822	-1.689.822
Waardeverminderingen	-485.493	0	0	0	-485.493
Desinvesteringen	-2.745.878	-91.162	0	0	-2.837.040
Afschrijvingen	-289.954	-6.529.645	-219.208	0	-7.038.807
Boekwaarde per 31 december 2016	333.436.139	150.676.525	209.597	5.920.172	490.242.429
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december 2016	5.485.223	75.728.970	1.124.018	0	82.338.210
Afschrijvingspercentages	0-2,5%	1-20%	20-33,33%	0%	
Aanschafwaarde per 31 december 2016	338.921.362	226.405.495	1.333.615	5.695.366	572.355.838

De geactiveerde rente in 2016 bedraagt € 35.306 (2015: € 97.789).

Gronden en gebouwen

De post gronden en gebouwen is als volgt:

	Hectares:		31-12-2016	31-12-2015
	2016	2015	€	€
Bedrijfsgebouwen			6.951.049	7.241.003
Uit te geven gronden	551,3	587,2	126.582.992	122.212.461
Terreinen uitgegeven in erfpacht en huur	655,7	652,0	199.902.099	207.374.745
			<u>333.436.139</u>	<u>336.828.209</u>

3. Financiële vaste activa

	Deelnemingen	Overige financiële vaste activa	Totaal
	€	€	€
Boekwaarde per 1 januari 2016	5.034.195	12.060.818	17.095.014
Mutaties:			
Stortingen in natura	0	1.800.000	1.800.000
Rente lening u/g		323.222	323.222
Afschrijvingen en waardeverminderingen	0	-611.529	-611.529
Aandeel resultaat deelnemingen	607.548	0	607.548
Boekwaarde per 31 december 2016	<u>5.641.743</u>	<u>13.572.511</u>	<u>19.214.255</u>

Deelnemingen:

De volgende deelnemingen zijn opgenomen:

	31-12-2016	31-12-2015
	€	€
Zeeland Seaports Beheer B.V.	3.095.500	2.430.610
WarmCO2 Beheer B.V.	1.167.751	1.213.638
Valuepark Terneuzen Beheer B.V.	21.761	22.582
Zeeland Airport B.V.	44.027	45.731
Flushing Service Park C.V.	1.317.614	1.321.634
	<u>5.646.653</u>	<u>5.034.195</u>

Overige financiële vaste activa

De volgende overige financiële vaste activa zijn opgenomen:

	31-12-2016	31-12-2015
	€	€
Lening WarmCO2 CV	11.262.667	9.139.444
CAP premie/Unwindwaarde IRS	934.845	1.476.249
Hypotheek U/G	1.375.000	1.375.000
Lening U/G	0	70.125
Certificaat Kredietunie	0	0
	<u>13.572.511</u>	<u>12.060.818</u>

Er is een onderhandse lening verstrekt aan WarmCO2 CV ter grootte van maximaal € 6,585 mln. In 2015 is additioneel € 0,585 mln opgevraagd waarmee de stand op € 6,585 mln. uitkomt per 31 december 2016. De rente bedraagt euribor + 3,8% op jaarbasis.

In december 2014 heeft de NV ZSP besloten een additionele lening te verstrekken ter grootte van € 7,5 mln. De definitieve lening overeenkomst is in 2015 opgemaakt. Tot en met 2016 heeft WarmCO2 € 4,3 mln opgevraagd van deze leenfaciliteit.

4. Vorderingen en overlopende activa

	31-12-2016	31-12-2015
	€	€
Debiteuren	9.018.467	8.970.794
Af: voorziening dubieuze debiteuren	-111.597	-140.369
Vorderingen op groepsmaatschappijen	1.791.282	1.799.436
Vorderingen op deelnemingen en participanten	36.523.757	41.530.339
Overige vorderingen	233.837	238.135
Belastingen en premies sociale verzekeringen	2.552	0
Overlopende activa	<u>618.237</u>	<u>838.178</u>
	<u>48.076.536</u>	<u>53.236.513</u>

Vorderingen op groepsmaatschappijen

	31-12-2016	31-12-2015
	€	€
Rekening-courant Zeeland Seaports Beheer BV	<u>1.791.282</u>	<u>1.799.436</u>
	<u>1.791.282</u>	<u>1.799.436</u>

Vorderingen op deelnemingen en participanten

	31-12-2016	31-12-2015
	€	€
Rekening-courant Valuepark Terneuzen CV	36.523.757	41.530.339
	<u>36.523.757</u>	<u>41.530.339</u>

5. Liquide middelen

	31-12-2016	31-12-2015
	€	€
BNG	347.263	477.699
Overige banken	20.309	19.526
Kas	2.018	2.270
	<u>369.589</u>	<u>499.495</u>

De liquide middelen staan vrij ter beschikking van de vennootschap.

6. Eigen vermogen

Geplaatst kapitaal:

Het geplaatste kapitaal bedroeg per 1 januari 2016 € 18.000.000, verdeeld in 18.000 gewone aandelen.

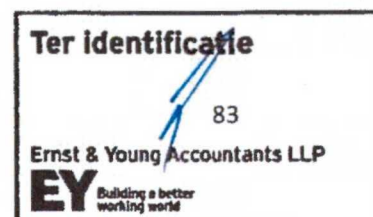
	Gewone aandelen
	€
Stand per 1 januari 2016	18.000.000
Mutaties boekjaar	<u>0</u>
Stand per 31 december 2016	<u>18.000.000</u>

Agioreserve

	€
Stand per 1 januari 2016	142.637.065
Mutaties boekjaar	<u>0</u>
Stand per 31 december 2016	<u>142.637.065</u>

Overige reserves

N.V. Zeeland Seaports

	€
Stand per 1 januari 2016	-34.382.826
Mutaties boekjaar	<u>8.029.284</u>
Stand per 31 december 2016	<u>-26.353.542</u>

Resultaat boekjaar

	€
Resultaat lopend boekjaar	<u>13.027.729</u>
Stand per 31 december 2016	<u>13.027.729</u>

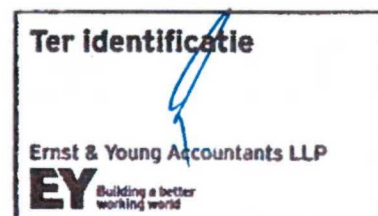
In het mutatieoverzicht eigen vermogen wordt het verloop van het eigen vermogen toegelicht. Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bedraagt 30 miljoen euro en is verdeeld in 30.000 aandelen van elk € 1.000. Van de aandelen is € 18 miljoen geplaatst en volgestort.

Aan de algemene vergadering van aandeelhouders zal worden voorgesteld het voordelig resultaat over 2016 ad € 13.027.729 ten gunste van de overige reserves te brengen.

7. Voorzieningen

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
	€	€
Voorziening overige personele regelingen	1.734.558	2.681.104
Overige voorzieningen	<u>53.061.987</u>	<u>49.258.272</u>
	<u>54.796.544</u>	<u>51.939.376</u>

De overige voorzieningen bestaan uit voorziening WarmCO2 en de overige voorzieningen:

Voorziening deelneming WarmCO2

Het verloop is als volgt:

	€
Stand per 1 januari 2016	48.008.272
Af: mutatie in rekening-courant	-77.876
Bij: voorziening i.v.m. negatieve resultaat deelneming WarmCO2 CV	5.425.167
Stand per 31 december 2016	<u>53.355.563</u>

Onder de overige voorzieningen is opgenomen een voorziening deelneming WarmCO2 CV. Zeeland Seaports staat garant voor het vreemd vermogen van WarmCO2 voor maximaal € 65 mln. In 2013 is een aanvullend overbruggingskrediet verstrekt aan WarmCO2 van 6,585 mln. In december 2014 heeft de NV ZSP besloten een additionele lening te vertrekken ter grootte van € 7,5 mln. De definitieve lening overeenkomst is in 2015 opgemaakt. Vanwege deze garantstelling is een voorziening deelneming gevormd ter hoogte van de negatieve stand van het eigen vermogen WarmCO2 CV per 31 december 2013 exclusief het aandeel van WarmCO2 Beheer BV. De aan het minderheidsbelang van derden toerekenbare verliezen overtreffen het minderheidsbelang in het eigen vermogen van de geconsolideerde maatschappij. Er is sprake van een negatief eigen vermogen bij de deelneming. Het verschil, alsmede eventuele verdere verliezen komen volledig ten laste van de meerderheidsaandeelhouder, tenzij en voor zover de minderheidsaandeelhouder de verplichting heeft en in staat is om die verliezen voor haar rekening te nemen. Dit laatste is niet het geval.

8. Langlopende schulden

	31-12-2016			31-12-2015		
	Totaal	Looptijd	> 5 jaar	Totaal	Looptijd	> 5
	€		€	€	jaar	€
Rollover leningen	203.652.929		1.565.546	204.174.777		2.087.393
Verplichting spoor Goes	9.188.000		0	9.188.000		0
Waarborg financiering	-15.227.899		-6.775.900	-17.092.099		-8.319.200
Afkoop erfpacht	10.560.395		10.019.991	10.668.476		10.128.072
Vooruitontvangen rentebaten	147.522		0	311.427		27.195
	<u>208.320.948</u>		<u>4.809.637</u>	<u>207.250.581</u>		<u>3.923.460</u>

Aflossingsverplichtingen voor de rolloverleningen binnen 12 maanden na afloop van het boekjaar ter hoogte van € 521.847 zijn niet begrepen in de hierboven genoemde bedragen, maar opgenomen onder de kortlopende schulden. Voor de rolloverleningen geldt een rentepercentage tegen Euribor 3-maands of 6-maands met een opslag van 4 tot 25 basispunten. De rolloverlening van NWB ter grootte van € 200 mln loopt tot 2 juli 2017, de rolloverlening van de BNG ter grootte van € 4,2 mln loopt tot 31 december 2025.

De rollover lening van € 200 mln wordt vermeld onder de schulden met een looptijd > 5 jaar. Medio 2017 zal de bestaande lening bij de NWB volledig afgelost worden, waarbij tegelijkertijd een nieuwe lening voor eenzelfde bedrag zal worden afgesloten. Er is zekerheid dat de middelen verstrekt zullen worden. Op dit moment wordt gesproken met de BNG over de condities waartegen herfinanciering kan plaatsvinden.

Verplichting spoor Goes betreft een bijdrage ten behoeve van maatregelen aan het spoor Goes. De verplichting wordt in termijnen betaald met een looptijd tot en met 2019.

De waarborg financiering betreft de kapitaalverstrekking aan de participanten ten behoeve van de garantstelling voor het vreemd vermogen tot het jaar 2028 conform afgesproken staffel. De waarborg financiering betreft een totaalbedrag van € 36 mln onder aftrek van een vergoeding voor publieke taken ad € 10 mln met een looptijd tot en met 2028. De vrijval van deze waarborg binnen 12 maanden na afloop van het boekjaar bedraagt € 2.420.800.

Voor het totaal van de rolloverleningen (ad. € 204,2 mln.) staat de Gemeenschappelijke Regeling Zeeland Seaports garant. Zie verder de toelichting op financiële instrumenten en risicobeheersing.

9. Kortlopende schulden en overlopende passiva

	31-12-2016	31-12-2015
	€	€
Schulden aan kredietinstellingen	128.000.000	153.500.000
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	2.556.305	2.062.504
Belastingen en premies sociale verzekeringen	928.006	161.572
Vooruitgefactureerde bedragen	8.417.231	6.896.786
Schulden aan groepsmaatschappijen	1.600.000	1.600.000
Schulden aan deelnemingen en participanten	147.575	187.965
Aflossingen komend jaar langlopende leningen	521.847	521.847
Overige schulden	2.471.487	2.549.885
Overlopende passiva	3.859.552	3.857.677
	<u>148.502.003</u>	<u>171.338.236</u>

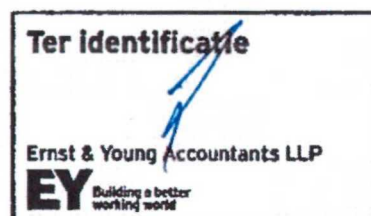
De post schulden kredietinstellingen betreft voornamelijk kasgeldleningen. De aflossingen langlopende leningen betreffen voornamelijk aflossingen op vaste geldleningen. Hiervoor worden kasgeldleningen aangetrokken. Er is geen sprake van een liquiditeitsrisico.

De post vooruit ontvangen bedragen betreft erfpachten 2017 en gelden ten behoeve van infrastructuur.

Voor het totaal van de schulden aan kredietinstellingen (kasgeldleningen) en de aflossing leningen komend jaar (ad € 128,5 mln.) staat de Gemeenschappelijke Regeling Zeeland Seaports garant.

Schulden aan groepsmaatschappijen

	31-12-2016	31-12-2015
Rekening-courant WarmCO2 Beheer BV	1.600.000	1.600.000
	<u>1.600.000</u>	<u>1.600.000</u>
Rekening-courant Valuepark Terneuzen CV	147.575	187.965
	<u>147.575</u>	<u>187.965</u>

Toelichting op de vennootschappelijke winst- en verliesrekening

10. Som der bedrijfsopbrengsten

	2016	2015
	€	€
Netto-omzet		
Haven-, kade- en boeiengelden	21.731.006	20.920.763
Erfpacht en huur terreinen	26.795.659	27.177.369
	<u>48.526.665</u>	<u>48.098.131</u>
 Overige bedrijfsopbrengsten		
Gebruiksvergoeding	1.549.452	1.478.104
Verhuur bedrijfsmiddelen	955.006	955.126
Vergoeding onderhoudskosten	703.081	703.061
Toerekening vergoeding uitvoering publieke taken aan boekjaar	555.997	556.000
Overige baten	<u>5.121.478</u>	<u>4.315.388</u>
	<u>8.885.014</u>	<u>8.007.679</u>
 Totaal	<u><u>57.411.679</u></u>	<u><u>56.105.810</u></u>

11. Lonen, salarissen en sociale lasten

	2016	2015
	€	€
Lonen en salarissen		
Brutosalarissen	5.474.450	5.169.253
Commissarissenvergoedingen	59.730	78.322
VUT/WW-uitkeringen	-8.833	345
Uitzendkrachten en inhuur	812.656	568.795
Doorberekende personeelskosten	<u>-145.844</u>	<u>-157.941</u>
	<u>6.192.159</u>	<u>5.658.774</u>
 Sociale lasten		
	€	€
Pensioenlasten	668.460	683.107
Sociale lasten	716.425	655.217
Eindheffingen	<u>-39.420</u>	<u>134.755</u>
	<u>1.345.465</u>	<u>1.473.079</u>

Overige personeelslasten

Reis- en verblijfkosten	607.446	515.351
Opleidingskosten	120.321	87.165
Wervingskosten	56.081	11.840
Werkkleding	22.952	19.629
Overige personeelskosten	-213.929	-282.574
	<u>592.871</u>	<u>351.410</u>

Totaal personeelslasten	<u>8.130.495</u>	<u>7.483.263</u>
-------------------------	------------------	------------------

12. Afschrijvingen immateriële en materiële vaste activa

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
<i>Immateriële vaste activa</i>	€	€
Afschrijving software	<u>589.883</u>	<u>513.733</u>
	<u>589.883</u>	<u>513.733</u>

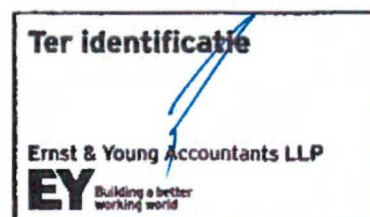
Materiële vaste activa

Afschrijving gebouwen	289.954	289.954
Afschrijving haveninfrastructurele werken	6.529.645	6.408.376
Afschrijving hardware	216.508	400.962
Afschrijving inventaris	2.700	0
Afschrijving vervoermiddelen	0	1.654
	<u>7.038.807</u>	<u>7.100.946</u>

Bijzondere waardeverminderingen activa

Afwaardering gebouwen en gronden	<u>531.551</u>	<u>473.237</u>
	<u>531.551</u>	<u>473.237</u>

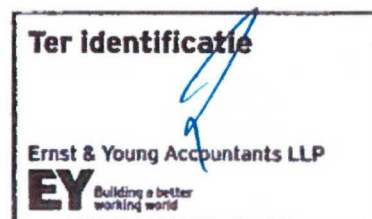
Totaal	<u>8.160.241</u>	<u>8.087.916</u>
---------------	-------------------------	-------------------------

13. Overige bedrijfslasten

Exploitatielasten

	2016	2015
	€	€
Onderhoud en beheer		
Baggerwerk	1.770.061	2.003.635
Sporen	159.859	296.203
Wegen en terreinen droog	980.415	1.043.396
Kades en terreinen nat	990.121	1.101.847
Overige kosten haveninfrastructuur	748.258	984.606
Overige bedrijfsmiddelen	317.927	356.316
	<u>4.966.641</u>	<u>5.786.002</u>
 Onderzoek en gebiedsontwikkeling		
Duurzaamheid en innovatie	87.961	185.722
Onderzoek op gebied van veiligheid en marktontwikkeling	6.400	20.199
Incidentele bijdragen	228.719	313.719
Haalbaarheidsonderzoeken	476.235	461.200
	<u>799.315</u>	<u>980.840</u>
 Diverse exploitatiekosten		
Energiekosten	273.538	283.983
Huur bedrijfsmiddelen	47.588	47.544
Verzekeringen	128.967	144.355
Belastingen	1.380.465	1.235.227
Overige exploitatiekosten	18.622	112.172
	<u>1.849.179</u>	<u>1.823.280</u>
 Afdrachten havengelden en nautische diensten	<u>3.114.126</u>	<u>3.298.327</u>

Informatisering en automatisering

Licenties en onderhoud software	254.040	221.936
Berichtenverkeer en telefoon	118.845	138.149
Onderzoek en advieskosten ICT	2.113	6.695
Servicecontracten en kosten infrastructuur	261.494	300.036
Onderhoud havenmanagementsysteem	269.633	269.014
Overige automatiseringskosten	120.271	160.815
	<u>1.026.395</u>	<u>1.096.644</u>

Totaal exploitatielasten

	<u>11.755.656</u>	<u>12.985.094</u>
--	-------------------	-------------------

Overige bedrijfskosten

	2016	2015
	€	€
Bureaunkosten		
Abonnementen, lidmaatschappen en vakliteratuur	136.792	136.150
Kantoorbenodigdheden en porti	34.402	28.949
Drukwerk	11.560	15.896
Kleine benodigdheden en onderhoud inventaris	10.427	28.630
Schoonmaakkosten	80.160	80.370
Overige bureaunkosten	17.195	16.644
	<u>290.537</u>	<u>306.640</u>

Communicatie-, acquisitie- en representatiekosten

Advertenties en mediacampagnes	325.958	476.236
Beurzen e.d.	293.846	349.322
Promotiemateriaal	40.519	62.739
Sponsoring en donaties	268.703	298.021
Evenementen en representatiekosten	474.657	345.316
Reis- en verblijfkosten acquisitie	59.507	105.863
Kosten website	5.460	697
Overige reclamekosten	3.748	11.372
	<u>1.472.397</u>	<u>1.649.567</u>

Ter identificatie

Ernst & Young Accountants LLP
EY Building a better working world

Accountants- en advieskosten

Kosten accountant

Controle van de jaarrekening	54.703	61.300
Totaal kosten accountant	54.703	61.300

Overige advieskosten	527.592	942.793
Totaal kosten accountants- en advieskosten	582.295	1.004.093

De overige kosten van het EY netwerk bedragen € 25.640

Diverse overige kosten	-16.168	1.425.405
------------------------	---------	-----------

Totaal overige bedrijfskosten	2.329.061	4.385.704
-------------------------------	-----------	-----------

Totaal overige bedrijfslasten	14.084.717	17.370.798
-------------------------------	------------	------------

14. Resultaat deelnemingen

	2016	2015
	€	€
<u>Aandeel in resultaat groepsmaatschappijen</u>		
Resultaat Zeeland Seaports Beheer B.V. (o.a. resultaat Valuepark C.V.)	664.890	-198.019
Resultaat WarmCO2 Beheer B.V.	-45.887	-46.929
Resultaat WarmCO2 CV	-5.425.167	-5.400.014
Totaal	-4.806.164	-5.644.962

Aandeel in resultaat overige verbonden maatschappijen

Resultaat Zeeland Airport B.V.	-1.704	-4.543
Resultaat Valuepark Terneuzen Beheer B.V.	-821	-462
Resultaat FSP CV	-8.930	0
Totaal	-11.455	-5.005

Onder het resultaat deelnemingen is het gehele negatieve resultaat van WarmCO2 CV meegenomen. Vanwege de garantstelling van N.V. Zeeland Seaports voor het vreemd vermogen van WarmCO2 CV bestaat de verplichting om de stand van het negatieve eigen vermogen van WarmCO2 CV voorzichtigheidshalve als voorziening op te nemen (zie ook post Voorzieningen onder Toelichting posten op de balans).

15. Financiële baten en lasten

Rentebaten en soortgelijke opbrengsten

	2016	2015
	€	€
Rente verstrekte leningen deelnemingen	1.746.539	1.509.231
Vergoedingen garantstelling WarmCO2 en Valuepark Terneuzen	1.443.440	1.448.421
Rente overname SWAP	193.305	220.500
Overige rentebaten	53.404	51.700
	<u>3.436.688</u>	<u>3.229.852</u>

De rente verstrekte leningen deelnemingen betreft de rente van kasgeldleningen die verstrekt zijn aan Valuepark Terneuzen CV en de rente voor een onderhandse lening verstrekt aan WarmCO2 CV. NV Zeeland Seaports ontvangt van WarmCO2 en Valuepark Terneuzen een vergoeding die de marktconformiteit garandeert van de te betalen rentelasten door de vennootschappen. Omdat de beide partijen via NV Zeeland Seaports gunstiger leningcondities kunnen bedingen wordt op deze wijze vermeden dat er sprake zou zijn van staatssteun.

Rentelasten en soortgelijke lasten

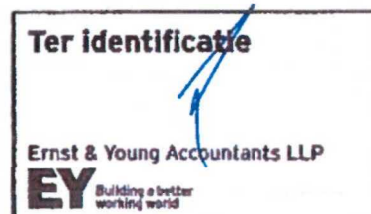
	2016	2015
	€	€
Rente vaste geldleningen	0	0
Rente rolloverleningen	509.590	-7.997
Rente kasgeldleningen	-1.096.433	-1.412.383
Rente rekening-courant	-2.456	-1.599
Derivaten	-8.973.196	-8.465.079
Afschrijving unwindwaarde derivaten	-541.404	-541.404
Geactiveerde rente materiële vaste activa in aanbouw	35.306	97.789
Toerekening waarborgsom financiering aan boekjaar	-2.420.197	-2.380.000
Overige rentelasten en bankkosten	-138.777	-3.761
	<u>-12.627.566</u>	<u>-12.714.433</u>
Totaal financiële baten en lasten	<u>-9.190.878</u>	<u>-9.484.581</u>

Ter identificatie

Ernst & Young Accountants LLP
EY Building a better working world

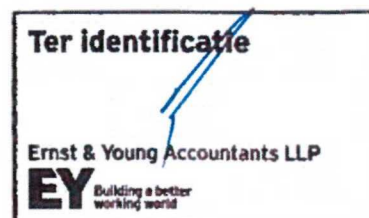
In verband met de garantstelling voor het vreemd vermogen tot het jaar 2028 is een bedrag van € 26 mln. uitgekeerd. De waarde van garantstelling is bepaald op € 36 mln onder aftrek van € 10 mln voor het verrichten van publieke taken. De waarde van de garantstelling wordt tijdsgelang in relatie tot de stand van het vreemd vermogen ten laste van het resultaat gebracht gedurende de periode van de garantstelling.

Met ingang van 2011 wordt geen bouwrente meer toegevoegd aan de voorraad bouwgronden. Slechts over de lopende projecten wordt bouwrente toegevoegd als onderdeel van de vervaardigingsprijs. Het rentepercentage van de bouwrente voor het jaar 2016 bedraagt 2,903% (2015:2,726%). De totale financiële baten en lasten dalen met 3% (€ 293.703) ten opzichte van 2015 als gevolg van een lager geïnvesteerd vermogen (de totale leenpositie is met € 26 mln. afgenomen) en een daling van het gemiddeld betaald rentetarief.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

In 2016 is een lening verstrekt aan WarmCO2 ter grootte van € 1,8 mln. Deze is opgenomen in het kasstroomoverzicht onder de mutaties financiële vaste activa. Totaal is er ca. € 26 mln afgelost op de totale leningenstand.

Ondertekening van de jaarrekening

Terneuzen, 6 juli 2017

Directie:

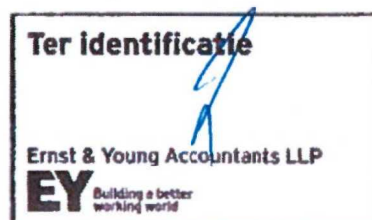
J.P.D.M. Lagasse

Raad van Commissarissen:

R.H. de Boer

M.J.H. Jetten

G.A.F. van Harten

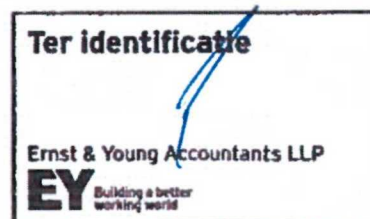
Deel 3: Overige gegevens

1. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Hiervoor wordt verwezen naar de hierna opgenomen verklaring.

2. Statutaire bepaling omtrent resultaatbestemming

Volgens artikel 33 lid 1 van de statuten staat de winst ter vrije beschikking van de algemene vergadering van aandeelhouders.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de aandeelhouders, de raad van commissarissen en het bestuur van N.V. Zeeland Seaports

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van N.V. Zeeland Seaports te Terneuzen gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van N.V. Zeeland Seaports op 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2016;
- de geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2016;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van N.V. Zeeland Seaports zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:
met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Rotterdam, 6 juli 2017

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. W.P. de Pater RA